

कात्तिक - २

सर्वोच्च अदालत बुलेटिन

पाक्षिक प्रकाशन

वर्ष २८, अङ्क १४

२०७६, कात्तिक १६-३०

पूर्णाङ्क ६५६

प्रकाशक

सर्वोच्च अदालत

रामशाहपथ, काठमाडौं

फोन नं. ४२००७२८, ४२००७२९, ४२००७५० Ext. २५११ (सम्पादन), २५१४ (छापाखाना), २९३१ (बिक्री)

फ्याक्स: ४२००७४९, पो.व.नं. २०४३८

Email: info@supremecourt.gov.np, Web: www.supremecourt.gov.np

सम्पादन तथा प्रकाशन समिति

माननीय न्यायाधीश श्री केदारप्रसाद चालिसे, सर्वोच्च अदालत	- अध्यक्ष
मुख्य रजिष्ट्रार श्री नृपध्वज निरौला	- सदस्य
नायब महान्यायाधिवक्ता श्री पदमप्रसाद पाण्डेय, प्रतिनिधि, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	- सदस्य
रजिष्ट्रार श्री नारायणप्रसाद पन्थी	- सदस्य
अधिवक्ता श्री रुद्रप्रसाद पोखरेल, कोषाध्यक्ष, नेपाल बार एसोसिएसन	- सदस्य
वरिष्ठ अधिवक्ता श्री खगेन्द्रप्रसाद अधिकारी, अध्यक्ष, सर्वोच्च अदालत बार एसोसिएसन	- सदस्य
प्रा.डा.विजय सिंह सिजापति, डिन, त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कानून संकाय	- सदस्य
सहरजिष्ट्रार श्री भीमकुमार श्रेष्ठ, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य सचिव

सम्पादक : श्री रामप्रसाद पौडेल

सम्पादन तथा प्रकाशन शाखामा कार्यरत्
कर्मचारीहरू

शाखा अधिकृत श्री देवी चौधरी
शाखा अधिकृत श्री गोपी विश्वकर्मा
शाखा अधिकृत श्री नेत्र प्रसाद पौडेल
कम्प्युटर अधिकृत श्री विक्रम प्रधान
ना.सु. श्री गीता लुइँटेल
ना.सु. श्री यशोदा निरौला
सि.कं. श्री ध्रुव सापकोटा
कम्प्युटर अपरेटर श्री अर्जुन सुवेदी
कार्यालय सहयोगी श्री राजेश तिमल्सिना

भाषाविद् : श्री रामचन्द्र फुयाल

बिक्री शाखा

ना.सु.श्री अर्जुन चौधरी

मुद्रण शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरू

सुपरभाइजर श्री कान्छा श्रेष्ठ
मुद्रण अधिकृत श्री आनन्दप्रकाश नेपाल
सिनियर हेल्पर श्री तुलसीनारायण महर्जन
सिनियर प्रेसम्यान श्री योगप्रसाद पोखरेल
सिनियर मेकानिक्स श्री निर्मल बयलकोटी
सहायक डिजायनर श्री रसना बज्राचार्य
सिनियर बुकबाइन्डर श्री रमेश बासुकला
बुकबाइन्डर श्री मीरा वाग्ले
कम्पोजिटर श्री प्रमिलाकुमारी लामिछाने
सिनियर प्रेसम्यान श्री अर्जुन घिमिरे
प्रेसम्यान श्री केशवबहादुर सिटौला
बुकबाइन्डर श्री अच्युतप्रसाद सुवेदी
बुकबाइन्डर श्री गंगा थापा
बुकबाइन्डर श्री धनमाया मानन्धर

विभिन्न इजलासहरूबाट सम्पादन शाखामा प्राप्त भई यस अङ्कमा
प्रकाशित निर्णय / आदेशहरू

पूर्ण इजलास	२		
संयुक्त इजलास	८		
इजलास नं. १	३	इजलास नं. १०	१
इजलास नं. २	१२	इजलास नं. ११	२
इजलास नं. ३	५	इजलास नं. १२	२
इजलास नं. ४	३	इजलास नं. १४	३
इजलास नं. ५	६	इजलास नं. १५	३
इजलास नं. ६	७	इजलास नं. १६	२
इजलास नं. ७	७	इजलास नं. १७	१
इजलास नं. ८	३	एकल इजलास	२
इजलास नं. ९	११		
जम्मा	६७	जम्मा	१६

कूल जम्मा ६७ + १६ = ८३

नेपाल कानून पत्रिका

मा प्रकाशित भएका फैसलाहरू (२०१५ सालदेखि
हालसम्म)

हेर्न, पढ्न तथा सुरक्षित गर्न

www.nkp.gov.np

मा जानुहोला ।

खोज्ने तरिका

सर्वप्रथम www.nkp.gov.np लगइन गरेपश्चात् गृहपृष्ठमा देखिने शब्दबाट फैसला खोज्नुहोस् भन्ने स्थानमा आफूले खोज्न चाहेअनुसारको कुनै शब्द नेपाली युनिकोड फन्टमा टाइप गर्नुहोस् । यसबाट खोजेअनुसारको फैसला प्राप्त गर्न नसकेमा वेबसाइटको दोस्रो शीर्षकमा रहेको वृहत् खोज खोलेर विभिन्न किसिमले फैसला खोज्न सकिनेछ । त्यस अतिरिक्त नेकाप प्रत्येक वर्ष र हाफ्रो बारेमा समेत हेर्न सक्नुहुनेछ ।

यस पत्रिकाको इजलाससमेतमा उद्धरण गर्नुपर्दा निम्नानुसार गर्नुपर्नेछ:

सअ बुलेटिन, २०७०, ... - १ वा २, पृष्ठ

(साल) (महिना)

उदाहरणार्थ: सअ बुलेटिन, २०७६, कात्तिक - २, पृष्ठ १

सूचना

"नेपाल कानून पत्रिका र सर्वोच्च अदालत बुलेटिन" को **"वार्षिक ग्राहक"** बन्न चाहनेका लागि **२०७६ वैशाख अङ्क** देखि वार्षिक ग्राहक बन्न पाउने गरी सम्पादन तथा प्रकाशन समितिले निर्णय गरेको हुँदा सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ।

समितिको निर्णयानुसार मूल्य समायोजन भई **नेपाल कानून पत्रिका रु.७५** र **सर्वोच्च अदालत बुलेटिन प्रति अङ्क रु.४०** कायम गरिएकोसमेत सबैलाई जानकारी गराइन्छ।

सर्वोच्च अदालतबाट २०७५ सालमा प्रकाशित **नेपाल कानून पत्रिका अतिरिक्ताङ्क २०७१** सीमित मात्रामा रहेकाले आफ्नो प्रति सुरक्षित गर्न सम्बन्धित सबैको लागि जानकारी गराइन्छ।

ने.का.प.को अतिरिक्ताङ्क २०७२ र २०७३ क्रमशः प्रकाशन हुँदै गरेको पनि जानकारीका लागि अनुरोध छ। साथै सर्वोच्च अदालतबाट नेपाल कानून पत्रिका संवैधानिक इजलास खण्डको छुट्टै प्रकाशन भएको जानकारी गराउन चाहन्छौं। यस वर्ष **वातावरणसँग सम्बन्धित फैसलाहरूको सङ्गालो, २०७६** पनि प्रकाशन भएकाले आफ्नो प्रति बेलैमा सुरक्षित गर्न सम्बन्धित सबैको लागि अनुरोध छ।

मूल्य रु.४०।-

मुद्रक: सर्वोच्च अदालत, छापाखाना

विषयसूची

क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ	इजलास नं. १	१७ - १९		
पूर्ण इजलास							
१ - ११							
१.	गैरकानूनी रूपमा आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार वि. गणेशप्रसाद श्रेष्ठसमेत	१	११.	परमादेश / निषेधाज्ञा गीता खत्री वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की पोखरासमेत	१७	
२.	उत्प्रेषण / परमादेश	शंकरप्रसाद कोइराला वि. धीरकुमार श्रेष्ठ	८	१२.	अंश सीताकुमारी के.सी. समेत वि. कमल के.सी.समेत	१८	
संयुक्त इजलास				इजलास नं. २			
११ - १७				२० - २८			
३.	नकबजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. हरिप्रसाद चौधरीसमेत	११	१३.	लागु औषध खैरो हेरोइन	विनोद भट्ट वि. नेपाल सरकार	२०
४.	उत्प्रेषण / परमादेश	चन्द्रदेव लाल कर्ण वि. निजामती किताबखाना, पुलचोक ललितपुरसमेत	११	१४.	निर्णय बदर दर्ता	मधुकुमारी घिमिरे (कोइराला) वि. मालपोत कार्यालय, सिन्धुलीसमेत	२१
५.	सरकारी छाप दस्तखत कित्ते	नेपाल सरकार वि. लेखनाथ भट्टराईसमेत	१२	१५.	निर्णय लिखत दर्ता बदर दर्ता	देवेन्द्र शुक्ल भूमिहारसमेत वि. गजेन्द्र शुक्ल भूमिहार	२१
६.	जालसाज	सुगम्बर यादव वि. मोहम्मद ताहिर हुसेनसमेत	१३	१६.	उत्प्रेषण	पृथ्वी साह रौनियार वि. पुनरावेदन अदालत हेटौंडा मकवानपुरसमेत	२२
७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	निमप्रसाद धर्ती वि. रोल्पा जिल्ला अदालत लवाङ रोल्पासमेत	१४	१७.	उत्प्रेषण	रोहनी राना वि. कौना रानासमेत	२३
८.	कर्तव्य ज्यान	सुरेश श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार	१४	१८.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुरिमता श्रीवास्तव (भुज) समेत वि. उच्च अदालत तुलसीपुर, बुटवलसमेत	२३
९.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. प्रदिप थापामगर	१५	१९.	जग्गा दर्ता	कृष्णप्रसाद तिमिल्सिनासमेत वि. नेपाल सरकार	२४
१०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सद्धाम हुसेन अन्सारी	१६				

२०.	सार्वजनिक जग्गा	श्यामबहादुर लामा वि. काठमाडौं महानगरपालिका २९ वडा समितिको कार्यालय, ठमेल	२५
२१.	उत्प्रेषण / परमादेश	विन्द्रावती तिवारी वि. मालपोत कार्यालय रूपन्देहीसमेत	२५
२२.	लेनदेन	ईश्वरी श्रेष्ठ वि. रामेश्वर खड्गी	२६
२३.	निषेधाज्ञा / परमादेश	प्रभुप्रसाद चौरसिया वि. श्रीकिसुन राउत बरै	२७
इजलास नं. ३			२८ – ३१
२४.	आयकर (आ.व.०६/०६१)	रोहित उन्निथान वि. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनसमेत	२८
२५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	ठानेश्वर पोखरेल वि. वैदेशिक रोजगार विभाग, बुद्धनगरसमेत	२९
इजलास नं. ४			३१ – ३४
२६.	संयुक्त दर्ता फुटाई दर्ता	रामकुमार यादव वि. भाला देवीसमेत	३१
२७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. ठूलीमाया प्रजा	३२
२८.	कर्तव्य ज्यान	लिलु वेश्रा वि. नेपाल सरकार	३३
इजलास नं. ५			३४ – ३९
२९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रवि परियार	३४
३०.	छुट जग्गा दर्ता	राममाया थापा वि. कुलबहादुर वानियासमेत	३५
३१.	उत्प्रेषण / परमादेश	सुवर्णकुमार कर्माचार्य वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, पुल्चोक ललितपुर	३५
३२.	कर्तव्य ज्यान	हरि बोहोरासमेत वि. नेपाल सरकार	३७
३३.	कर्तव्य ज्यान	विमल रानामगर वि. नेपाल सरकार	३८
इजलास नं. ६			३९ – ४७
३४.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. पत्रसिंह घर्तीसमेत	३९
३५.	लागु औषध	नेपाल सरकार वि. टेकबहादुर खत्री	४१
३६.	जबरजस्ती करणी	रोशन पराजुली वि. नेपाल सरकार	४२
३७.	सामाजिक सुरक्षा भत्तामा अनियमितता गरी भ्रष्टाचार गरेको	त्रिभुवन सिंह थारू वि. नेपाल सरकार	४३
३८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. विष्णुसिंह ठगुन्ना (सोनाम)	४४
३९.	लागु औषध (गाँजा)	नेपाल सरकार, वि. वृजकिशोर सहनीसमेत	४५
४०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सानुकान्छा वि.क.समेत	४६
इजलास नं. ७			४७ – ५२
४१.	कर्तव्य ज्यान	छविलाल बुढामगर वि. नेपाल सरकार	४७
४२.	जग्गा खिचोला चलन	गुरुशरण यादवसमेत वि. चन्द्रकलादेवी यादव	४८

४३.	उत्प्रेषण / परमादेश	विवेक खनालसमेत वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थानसमेत	४९
४४.	कर्तव्य ज्यान (साधक)	नेपाल सरकार वि. गीता कवर	४९
४५.	लागु औषध डाइजेपाम	नेपाल सरकार वि. सुमन सुनार	५०
४६.	उत्प्रेषण / परमादेश	गोपालशंकर श्रेष्ठसमेत वि. नेपाल सरकार अधिकार सम्पन्न बागमती सभ्यता एकीकृत विकास समिति गुह्येश्वरी, काठमाडौंसमेत	५१
४७.	निषेधाज्ञा	राजेशकुमार साह वि. चन्द्रिकाकुमारी साहसमेत	५२
इजलास नं. ८			५२ - ५६
४८.	अपहरण तथा शरीर बन्धक लिने उद्योग	प्रेमबहादुर थापा वि. नेपाल सरकार	५२
४९.	उत्प्रेषण / परमादेश	तुलबहादुर श्रेष्ठ वि. नेपाल मेडिकल काउन्सिल, बाँसवारीसमेत	५३
५०.	उत्प्रेषण / परमादेश	जीतेन्द्रकुमार यादव वि. काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ९ सिनामंगलसमेत	५५
इजलास नं. ९			५६ - ६२
५१.	जालसाजी	प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ वि. निरूक्ष प्रधान	५६

५२.	जालसाजी	निरूक्ष प्रधान वि. सितादेवी प्रधानसमेत	५७
५३.	उत्प्रेषण / परमादेश	कल्याणी शाह वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक के.का. काठमाडौंसमेत	५८
५४.	उत्प्रेषण	मो. ग्यास मिकरानी वि. पुनरावेदन अदालत जनकपुरसमेत	६०
५५.	भ्रष्टाचार / रिसवत	यादव के.सी. वि. नेपाल सरकार	६१
इजलास नं. १०			६२ - ६३
५६.	कर्तव्य ज्यान	अप्सरा हुमागाउँ वि. नेपाल सरकार	६२
इजलास नं. ११			६३ - ६५
५७.	परमादेश	संगीता दर्जी वि. सोमेश्वरकुमार दाससमेत	६३
५८.	उत्प्रेषण	विकास थापा वि. निर्वाचन आयोग, बहादुर भवन कान्तिपथसमेत	६४
इजलास नं. १२			६५ - ६६
५९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर नेपाली	६५
६०.	निषेधाज्ञा	सुजेन्द्रप्रसाद जोन्छे वि. दिपेन्द्र कुशियैत	६५
इजलास नं. १४			६६ - ६८
६१.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	डोल्मा लामा वि. नेपाल सरकार	६६
६२.	जबरजस्ती करणी	डिल्लीप्रसाद अधिकारी वि. नेपाल सरकार	६७

६३.	उत्प्रेषण / परमादेश	रमेशप्रसाद यादव वि. अञ्चल प्रहरी कार्यालय, विरगन्ज नेपाल	६८
इजलास नं. १५			६८ - ७१
६४.	ठगी तथा नागरिकता कित्ते	नेपाल सरकार वि. सुरेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेत	६८
६५.	लिलाम बदर दर्ता बदर दर्ता	राम कुलेश्वर कापर वि. उमेश ठाकुर	७०
इजलास नं. १६			७१ - ७४
६६.	चोरी	नेपाल सरकार वि. राजेश्वर मण्डल	७१
६७.	जालसाजी	रामपतिप्रसाद चमार वि. ओमप्रकाश बढै	७२

इजलास नं. १७			७४
६८.	जग्गा हक कायम दर्ता बदर दर्ता कायम	विजयदेव पन्त वि. मन्त्रिपरिषद् सचिवालय, काठमाडौंसमेत	७४
एकल इजलास			७४ - ७६
६९.	उत्प्रेषण / परमादेश	डिलहरि शर्मा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत	७४
७०.	उत्प्रेषण / परमादेश	यज्ञमणी न्यौपाने वि. सम्माननीय राष्ट्रपति, राष्ट्रपतिको कार्यालय शीतलनिवाससमेत	७५

पूर्ण इजलास

१

स.प्र.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०६८-CF-००१७, गैरकानूनी रूपमा आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको, नेपाल सरकार वि. गणेशप्रसाद श्रेष्ठसमेत

मूल दर्ता किताबमा दर्ता भएको पुनरावेदन पत्र अदालतको आन्तरिक वा विषयगत शाखा महाशाखामा रहेको विषयगत दर्ता किताबमा सम्बन्धित शाखाको कार्यव्यस्तता तथा अनुकूलताका आधारमा मूल दर्ता भएको केही दिनपछि पनि हुन सक्ने व्यावहारिक तथ्यलाई अस्वाभाविकसमेत मान्न मिल्दैन। त्यस्तै कुनै एउटा बाहिरी कार्यालयबाट अर्को कार्यालयमा दर्ता हुन जाने पत्रहरू उक्त कार्यालयको मूल दर्ता किताबमा दर्ता भएपछि सो कार्यालयमा प्राप्त भएको मानिने प्रचलन दर्ता चलानी सम्बन्धमा स्थापित भएको पाइन्छ। यो प्रचलनमा निश्चितता रहेकोसमेत देखिन्छ। प्रशासनिक कार्य पद्धतिमा स्थापित यस्तो प्रचलनलाई बिनाआधार र कारण निस्तेज बनाउनसमेत उपयुक्त देखिँदैन। तसर्थ: यस्तो स्थापित मान्यता र प्रचलनलाई गौण हुने गरी पहिला दर्ता भइसकेको पत्रको दर्ता मितिलाई मान्यता नदिई विषयगत दर्ता किताबमा पछि दर्ता भएको मितिलाई मान्यता प्रदान गर्नु औचित्यपूर्णसमेत नदेखिँदा प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन पत्र मिति २०६४।७।१५ मा नै दर्ता भएको मान्नुपर्ने हुन आउने।

विशेष अदालतको मिति २०६४।२।२९ को फैसलाको जनाउ म्याद महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले मिति २०६४।७।२७ मा बुझ्निएको र त्यसपछि गुज्रेको म्याद थामी पुनरावेदन दर्ता गरिपाउँ भन्ने अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको

पत्रसहितको सो फैसलाउपरको पुनरावेदन पत्र मिति २०६४।७।१५ मा यस अदालतमा दर्ता भएको देखिएबाट प्रस्तुत मुद्दामा विशेष अदालत ऐन, २०५९ को दफा १७ र १९ ले प्रदान गरेको म्याद दिन ५० भित्र नै प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको देखियो। तसर्थ: प्रस्तुत पुनरावेदन हदम्याद नाघी दर्ता भएको भन्ने प्रत्यर्थीतर्फको जिकिर तथा सोही आधारमा प्रस्तुत पुनरावेदन खारेज हुने ठहर गरी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्टबाट व्यक्त राय मनासिब नदेखिने।

प्रत्यर्थी / प्रतिवादी गणेशप्रसाद श्रेष्ठसँग मौजुदा रहेको जम्मा सम्पत्ति रु.२,२६,८४,१२६।७० (दुई करोड छब्बीस लाख चौरासी हजार एकसय छब्बीस) देखिएको र बाँकी रु.१,८६,०५,०१५।२७ (एक करोड छयासी लाख पाँच हजार पन्ध्र) अवैध आर्जन देखिएको भनी गैरकानूनी रूपमा रु.१,८६,०५,०१५।२७ (एक करोड छयासी लाख पाँच हजार पन्ध्र) आर्जन गरेबापत निज प्रतिवादीउपर सजायको माग दाबी लिई विशेष अदालतमा आरोपपत्र दायर भएकोमा विशेष अदालतबाट फैसला हुँदा निज प्रत्यर्थी / प्रतिवादी गणेशप्रसाद श्रेष्ठको जाँच अवधिको मौजुदा सम्पत्ति जम्मा रु.६५,६२,२५९ (पैंसट्टी लाख बैसट्टी हजार दुई सय एकाउन्न) भएको र सोमध्ये ६४,७२,०२३ (चौसट्टी लाख बहत्तर हजार तेइस) को स्रोत पुष्टि भएको भनी फैसला गरेको देखिने।

आरोपपत्रमा जाँच अवधिमा प्रत्यर्थी / प्रतिवादीले रु.२,२६,८४,१४२।९७ (दुई करोड छब्बीस लाख चौरासी हजार एकसय बयालिस) को सम्पत्ति आर्जन गरेको भनी उल्लेख गरेको तर विशेष अदालतले सोही अवधिमा प्रतिवादीले रु.६५,६२,२५९ (पैंसट्टी लाख बैसट्टी हजार दुई सय एकाउन्न) मात्र आर्जन गरेको भनी ठहर गरेकाले आरोपपत्रमा उल्लिखित मूल्याङ्कन र विशेष अदालतको मूल्याङ्कनमा रु.१,६९,२९,८९९।- (एक करोड एकसट्टी लाख एक्काइस हजार आठ सय

एकानब्बे) फरक परेको देखिने ।

शिर्षकगत रूपमा सर्वप्रथम आरोपपत्रमा उल्लिखित जग्गाका सन्दर्भमा हेर्दा प्रत्यर्थीहरू गणेशप्रसाद श्रेष्ठ, निजकी पत्नी शान्तिदेवी श्रेष्ठ र एकाघर बस्ने आश्रित सरस्वती श्रेष्ठलाई प्रतिवादी कायम गरिएको र निजहरूको नाममा दर्ता रेस्ता कायम रहेका विभिन्न कित्ता / जग्गाहरूको अनुसन्धानको क्रममा भएको मूल्याङ्कनअनुसार रु.१,१३,४९,५००।- (एक करोड तेह लाख उनन्चास हजार पाँचसय) मूल्य कायम गरी आरोपपत्र दायर भएकोमा विशेष अदालतबाट उक्त जग्गाहरूको मूल्याङ्कन रु.१,६६,१०१।- (एक लाख छैसठ्ठी हजार एक सय एक) कायम गरिएको देखिने ।

आरोपपत्रमा उल्लेख भएअनुसार उल्लिखित तीनैजना प्रतिवादीहरूका नाउँमा कैलाली जिल्ला र काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.२३(ब) मा रहेको कि.नं.४०५ र ऐ.ऐ.वडा नं.४ मा रहेको कि.नं.६११ को जग्गाको दर्ता रेस्ता सरस्वती श्रेष्ठको नाममा रहेको देखिन्छ । उक्त कि.नं.का जग्गाहरूमा आफ्नो लगानी नपरेको भनी प्रत्यर्थी गणेश श्रेष्ठले बयान गरेको तथा प्रत्यर्थी सरस्वती श्रेष्ठले बयान गर्दा माइतीबाट ल्याएको रकमबाट आफूले उक्त जग्गा खरिद गरेको भनी बयान गरेको देखिन्छ । सोही बयान बेहोरालाई पुष्टि हुने गरी सरस्वती श्रेष्ठका माइतीतर्फका दाजु गोपाल श्रेष्ठले अदालतसमक्ष आई बकपत्रसमेत गरिदिएको देखिन्छ । यसप्रकार भएको बयान बकपत्रको बेहोरा तथा जग्गाको दर्ता रेस्तासमेतबाट उक्त कित्ता जग्गाहरू सरस्वती श्रेष्ठको नै भएको देखिएकाले ति कित्ता जग्गाहरू प्रत्यर्थी / प्रतिवादी गणेशप्रसाद श्रेष्ठको सम्पत्तिमा मिलाई मूल्याङ्कन गर्न मिल्ने नदेखिने । साथै ती कित्ता जग्गाहरू प्रत्यर्थी सरस्वती श्रेष्ठले माइतीबाट ल्याएको रकमले खरिद गरिएका होइनन् भन्ने तथ्य विश्वसनीय बनाउन पुनरावेदक पक्षले कुनै आधार प्रमाण प्रस्तुत गर्न सकेकोसमेत देखिएन । अतः ती कित्ता जग्गाहरू

प्रतिवादी गणेश श्रेष्ठकै कायम गरिपाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरलाई मनासिब मान्न मिल्ने नदेखिने ।

गणेशप्रसाद श्रेष्ठको नाममा दर्ता रहेको कैलाली जिल्ला ध.न.पा. त्रिनगर २ (ख) को कि.नं.१०५२ को जग्गा २०३२ सालमा ऐ.जिल्ला ऐ.को कि.नं.६९३ को जग्गा २०४४ सालमा खरिद भएको देखिन्छ भने निजकै नाममा रहेको काठमाडौं जिल्ला का.म.न.पा. वडा नं.२३(ब) को कि.नं.३२२ को जग्गा २०४५ सालमा खरिद भएको देखिन्छ । त्यसैगरी निजकी श्रीमती प्रत्यर्थी शान्तिदेवी श्रेष्ठको नाममा दर्ता रहेको कैलाली जिल्ला ध.न.पा. त्रिनगर वडा नं.२ (ख) को कि.नं.४३९ को जग्गा २०३८ सालमा ऐ. जिल्ला नारायणपुर गा.वि.स. वडा नं.६ को कि.नं.३०६ को जग्गा २०४२ सालमा र ऐ.जिल्ला ध.न.पा. वडा नं.२ ऐ.को कि.नं.५४ को जग्गा २०३४ सालमा तथा निजकै नाममा दर्ता रहेको काठमाडौं जिल्ला का.म.न.पा. वडा नं.२३(ब) कि.नं.२५० को जग्गा २०४४ सालमा खरिद गरेको देखिने ।

खरिद गर्दाको अवस्थाको मूल्याङ्कनअनुसार विशेष अदालतबाट उल्लिखित कित्ता जग्गाहरूको जम्मा मूल्य रु.१,६६,१०१।- (एक लाख छैसठ्ठी हजार एकसय एक) कायम गरेको देखिन्छ भने सोही मूल्यलाई प्रत्यर्थीहरू गणेशप्रसाद श्रेष्ठ र शान्तिदेवी श्रेष्ठको अदालतसमक्ष भएको बयानबाट समेत समर्थित भएको देखिन्छ । उल्लिखित सबै जग्गाहरूमध्ये १ कित्ता जग्गा २०४५ सालमा र अन्य कित्ता जग्गाहरू सोभन्दा अगावै खरिद भई प्रत्यर्थीहरूका नाममा आएको देखियो । ती जग्गाहरू धेरै वर्षअगाडि खरिद भएको र तत्कालीन समयको मूल्यको आधारमा खरिद गरिएको देखिन्छ भने यिनै कित्ता जग्गाहरूलाई धेरै वर्षपछि अनुसन्धानको क्रममा मूल्याङ्कन गर्दा तत्काल प्रचलित मूल्यअनुसार मूल्याङ्कन गरिएको र त्यसरी मूल्य कायम गर्दा धेरै

मूल्याङ्कन भएको आरोपपत्रको बेहोराबाट देखिने।

आरोपपत्रमा उल्लिखित जग्गाहरूमध्ये कि.नं. १०५२, ४३९, २५० र ३०६ का जग्गाहरूमा घर भएको भन्ने देखिन्छ। उल्लिखित घरहरू क्रमशः २०३६, २०३८, २०४५ र २०४३ सालमा नक्सा पास गरी बनाइएका भन्ने बेहोरा आरोपपत्रमा नै उल्लेख भएको पाइन्छ। उक्त घरहरू उल्लिखित सालमा वा समयमा बनेको भन्ने देखिए तापनि आरोपपत्रमा अनुसन्धानको क्रममा तत्काल प्रचलित मूल्यको आधारमा मूल्य कायम गरी दाबी लिएको देखिन्छ। उक्त घरहरू धेरै वर्षअगाडि निर्माण भएकाले तत्कालको समयको निर्माण सामग्री, श्रमिकको ज्याला, ढुवानी दरजस्ता घर निर्माणमा लाग्ने लागतलाई यकिन गरी निर्माण भएको घरको यकिन मूल्य कायम गर्न सहज देखिँदैन यस्तो अवस्थामा भवन निर्माण विभागले निर्धारण गरेको दररेटलाई नै मूल आधार मानिँदै आएको देखिने।

आरोपपत्र दायर हुँदा प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरूसँग रु.७,२९,८९२।- (सात लाख एक्काइस हजार आठ सय बयानब्बे) बराबरको फर्निचर रहेको भनी दाबी लिएको देखिन्छ। उक्त फर्निचरहरूको मूल्याङ्कन गर्दा ती सामानहरूको नाम, बनावट, ब्रान्ड आदिका आधारमा स्थानीय बजारको कोटेसन माग गरी २०५९ साललाई आधार वर्ष मानी मूल्याङ्कन गरिएको भनी मूल्याङ्कनकर्ताले अदालतमा उपस्थित भई बकपत्रसमेत गरिदिएको देखिँदा विभिन्न मितिमा खरिद गरिएका उक्त फर्निचरहरू २०५९ साललाई आधार वर्ष मानी रु.७,२९,८९२।- (सात लाख एक्काइस हजार आठ सय बयानब्बे) मूल्य कायम गरी मूल्याङ्कन गरिएको देखिने।

विद्युतीय सामानको बजार मूल्यमा धेरै वृद्धि नभएको तथ्यलाई दृष्टि गरी यस्ता विद्युतीय सामानको हकमा प्रतिवेदनमा उल्लिखित मोललाई नै वास्तविक मोल मान्ने गरी यस अदालतबाट मान्यता

प्रदान गरिदिएको परिप्रेक्ष्यमा विशेष अदालतको उक्त मूल्याङ्कनसमेत मिलेकै देखिँदा प्रत्यर्थीहरूसँग रु.३,०७,९००।- (तीन लाख सात हजार एक सय) मूल्य बराबरको विद्युतीय सामान रहेको देखिने।

आरोपपत्रको तालिका नं.६ मा उल्लेख भएअनुसार प्रत्यर्थीहरूसँग रु.९४,५८,९५३।- (चौध लाख अन्ठाउन्न हजार नौसय त्रिपन्न) बराबरको सुन मौजुदा रहेको भन्ने देखिन्छ। मौजुदा रहेको उक्त सुन र मूल्यमा प्रत्यर्थीहरूको कुनै प्रतिक्रिया नभएकोले निजहरूको समेत सहमति रहेको भन्ने देखिएबाट प्रत्यर्थीहरूसँग रु.९४,५८,९५३।- (चौध लाख अन्ठाउन्न हजार नौसय त्रिपन्न) बराबरको सुन रहेको भनी विशेष अदालतबाट कायम गरिएको मूल्याङ्कन मिलेकै देखिन आउने।

आरोपपत्रको तालिका नं.३ मा उल्लेख भएको प्रत्यर्थीहरूमध्ये शान्तिदेवी श्रेष्ठको नाउँमा ओम डाइग्नोस्टिक सेन्टर प्रा.लि.को रु.३,००,०००।- (तीन लाख) को सेयर रहेको भनी सो सेयरलाई मौजुदा सम्पत्तिमा गणना गरेकोमा समेत प्रत्यर्थीको कुनै असहमति नरहेबाट विशेष अदालतले उक्त सेयरलाई मान्यता प्रदान गरेको मनासिब नै देखिन्छ। यसका अतिरिक्त प्रत्यर्थीहरूसँग नगद मौजुदा रु.३०,२३५।- (तीस हजार दुई सय पैतीस) रहेको भन्ने दाबी भएकोमा सो दाबीमा प्रत्यर्थीहरूको असहमति नभएको भनी सो मौजुदातलाई मान्यता दिएको एवम् आरोपपत्रमा प्रत्यर्थीहरूसँग रु.२९,०९,४०४।- (एक्काइस लाख नौ हजार चार सय चार) बैंक मौजुदात रहेको भन्ने बेहोरा उल्लेख भए पनि सो रकममध्ये रु.९२,८९९।८० (बाह्र हजार आठ सय उन्नाइस) आफ्नो रहेको भनी सरस्वती श्रेष्ठले अदालतसमक्ष बयान गरेको हुँदा सरस्वती श्रेष्ठले दाबी गरेको उक्त रु.९२,८९९।८० (बाह्र हजार आठसय उन्नाइस) कटाई बाँकी रु.२०,९६,५८४।- (बीस लाख छयानब्बे हजार पाँच सय चौरासी) लाई

प्रत्यर्थीहरू गणेशप्रसाद श्रेष्ठ र शान्तिदेवी श्रेष्ठको मौजुदा बैंक मौज्जात भनी मान्यता प्रदान गरेको विशेष अदालतको विश्लेषणलाई अन्यथा भन्नुपर्ने अवस्था नरहने।

आरोपपत्रमा रु.२,२६,८४,९४२।- (दुई करोड छब्बीस लाख चौरासी हजार एकसय बयालिस) उल्लेख नभए पनि विगतमा प्रतिपादित सिद्धान्त एवम् व्याख्या तथा माथि विभिन्न प्रकरणहरूमा गरिएको विश्लेषणबाट प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरूसँग देहायबमोजिमको सम्पत्ति मौज्जात रहे भएको देखिएकाले यस सन्दर्भमा विशेष अदालतबाट गरिएको विश्लेषण र मूल्याङ्कन मिलेकै देखिन आउने।

विशेष अदालतले प्रत्यर्थीहरूसँग उल्लेख भएअनुसार नै जम्मा रु.६५,६२,२५९।- (पैंसठ्ठी लाख बैसठ्ठी हजार दुई सय एकाउन्न) को सम्पत्ति मौजुदा रहेभएको भनी गरिएको मूल्याङ्कन मिलेकै देखिँदा विशेष अदालतले सम्पत्ति आर्जन गर्दाको अवस्थाको मूल्यलाई आधार मानी प्रत्यर्थीहरूसँग भएको सम्पत्तिको कमी मूल्याङ्कन गरेको मिलेको नहुँदा आरोप पत्रअनुसार नै हालको मूल्यलाई आधार मानी सम्पत्तिको मूल्य कायम गरिपाउँ भन्ने पुनरावेदक / वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरलाई मनासिब मान्न मिल्ने देखिन नआउने।

आरोपपत्रमा उल्लेख भएको भन्दा रु.२३,९२,८९६।७० (तेइस लाख बयानब्बे हजार आठ सय छयानब्बे) बराबरको बढी सम्पत्तिसमेत प्रत्यर्थीहरूको वैध आय जम्मा रु.६४,७२,०२३।- (चौसठ्ठी लाख बहत्तर हजार तेइस) भएको विश्लेषण गरी विशेष अदालतले फैसला गरेको देखिन्छ। उक्त बढी आयसहित प्रत्यर्थीहरूले जाँच अवधिमा के कुन शीर्षक (सम्पत्तिको स्रोत) बाट के कति वैध आय प्राप्त गरे भन्ने सम्बन्धमा समेत स्पष्ट हुने गरी, स्रोतगत विश्लेषण गरी विशेष अदालतले आय उल्लेख गरी जम्मा आय निर्धारण गरेको र यस्तो जम्मा आय तालिका नं. १९

मा उल्लेख भएअनुसार रु.६४,७२,०२३।- (चौसठ्ठी लाख बहत्तर हजार तेइस) रहेको देखिने।

आरोपपत्रमा प्रत्यर्थी / प्रतिवादी गणेशप्रसाद श्रेष्ठको तलब रु.९,९६,०८३।८२ (नौ लाख छयानब्बे हजार तिरासी) र निजकी श्रीमती शान्तिदेवी श्रेष्ठको तलब रु.९,२९,३७७।- (एक लाख एक्काइस हजार तीन सय सतहत्तर) गरी जम्मा तलब रु.१९,१७,४६०।- (एघार लाख सत्र हजार चारसय साठी) भएको भन्ने उल्लेख छ भने विशेष अदालतले रु.१२,९३,००९।- (बाह्र लाख तिरानब्बे हजार नौ) लाई पारिश्रमिक आय भनी मान्यता प्रदान गरेको छ। आरोपपत्रमा उल्लिखित रु.१९,१७,४६०।- (एघार लाख सत्र हजार चार सय साठी) र विशेष अदालतले मान्यता दिएको रु.१२,९३,००९।- (बाह्र लाख तिरानब्बे हजार नौ) को बिचमा रु.९,७५,५४९।- (एक लाख पचहत्तर हजार पाँच सय उनन्चास) को फरक रहेको देखिने।

प्रत्यर्थीहरूमध्ये गणेशप्रसाद श्रेष्ठले २०२२ सालदेखि २०५९ श्रावणसम्म गरी ३५ वर्षभन्दा बढी सेवा गरेको तथा निजकी श्रीमती प्रत्यर्थी शान्तिदेवी श्रेष्ठले २०२७ देखि २०४३ सम्म ना.सु.स्तरको स्टाफ नर्स पदमा सेवा गरेको भन्ने बेहोरा आरोपपत्र प्रत्यर्थीहरूको बयान तथा मिसिल संलग्न अन्य कागजातसमेतबाट देखिन्छ। आफ्नो सेवा अवधिमा प्रत्यर्थी गणेशप्रसाद श्रेष्ठको १६ पटकसम्म विभिन्न जिल्लामा सरुवा भएको, प्रत्यर्थी शान्तिदेवी श्रेष्ठको समेत विभिन्न मितिमा सरुवा भएको निजले निमित्त, का.मु. भई कार्य गरेको भन्ने तथ्य निजको कानून व्यवसायीबाट बहसनोट प्रस्तुत हुँदा पेश भएका तथ्य एवम् कागजातबाट देखिन्छ। यसरी सरुवा हुँदा तथा निमित्त र का.मु. भई कार्य गर्दा थप भत्ता प्राप्त हुने गर्दछ तर यस्तो भत्ता रकम आरोपपत्रमा गणना गरेको देखिँदैन। उक्त भत्ताका अतिरिक्त निजहरूले विभिन्न समयमा विभिन्न दुर्गम जिल्लामा कार्य गरेको देखिएको

सो समयमा निजहरूले नियमानुसार दुर्गम भत्ता प्राप्त गर्ने भए पनि त्यस्तो रकम सो आयमा गणना नभएको साथै लामो समयसम्म दुवै जना सरकारी सेवामा रहेको अवस्थामा निजहरूले प्राप्त गरेको दर्शै भत्ताको रकम र सेवा अवधिमा निजहरूले विभिन्न तालिम, गोष्ठी आदिमा संलग्न भएबापत प्राप्त रकम, शान्ति श्रेष्ठले नर्सिङ सेवामा अतिरिक्त समयमा काम गरेबापत प्राप्त रकम जस्ता विविध स्वरूपबाट प्राप्त हुने आय रकम आरोपपत्रमा समावेश भएको नदेखिने।

प्रत्यर्थी शान्ति श्रेष्ठले नोकरी छोड्दा प्राप्त गरेको घर बिदा, बिरामी बिदाबापतको रकमसमेत आरोपपत्रमा गणना भएको देखिँदैन। विविध स्वरूपबाट प्राप्त भएको यस्तो आय रकमको वास्तविक हिसाबको अभिलेख अध्यावधिक गरी राखिने नगरेकोले त्यसबापत प्राप्त हुने रकमलाई यकिन हिसाबमा देखाउन सकिँदैन। साथै यसरी प्राप्त गरेको रकममध्ये के कति रकमलाई कुन आधारमा मान्यता प्रदान गर्ने भन्ने सम्बन्धमा यकिन मान्यता स्थापित भइसकेको समेत नदेखिएको हुँदा त्यस्तो अवस्थामा प्रत्यर्थीहरूले सेवा गरेको अवधि, सेवा गरेको स्थान, सेवाको प्रकृतिसमेतलाई विचार गरी विवेकशील निर्णय गर्नु न्यायोचित र औचित्यपूर्ण हुने देखिन्छ भने उल्लिखित तरिकाबाट प्राप्त हुने कुनै पनि रकमलाई मान्यता नदिने गरी लामो समयसम्म सेवा गर्ने कर्मचारीको तलब मात्र गणना गर्नु न्यायोचित हुनेसमेत देखिँदैन। यसका साथै उल्लिखित प्रकृतिका भत्ता रकमबापत प्रत्यर्थीहरूले रु.२,३८,४२२।- (दुई लाख अत्तीस हजार चार सय बाइस) प्राप्त गरेको भनी भत्ताको रकम र प्राप्त गरेको अवस्थासमेत उल्लेख गरी विवरणसमेत पेस भएको देखिँदा यी विवरणसमेतलाई विचार गरी न्यायोचित र विवेकशील निर्णय दिनुपर्ने देखिने।

प्रत्यर्थीतर्फबाट पेस भएको विवरण एवम् पति पत्नी दुवै लामो समयसम्म सेवामा रहेको अवस्था प्रत्यर्थी शान्तिदेवीले प्राविधिक सेवामा रही सेवा गरेको

विभिन्न दुर्गम जिल्लामा सरुवासमेत भएकोसमेतका अवस्थालाई विचार गर्दा निजहरूले उल्लिखित प्रकृतिका भत्ताबापत आय प्राप्त भएको तथ्यलाई अस्वीकार गर्न सकिने देखिएन। तसर्थ: यस्तो तथ्य भएको अवस्थामा आरोपपत्रमा तलब मात्र गणना गर्ने गरी प्रत्यर्थीहरूको तलब रु.११,१७,४६०।- (एघार लाख सत्र हजार चारसय साठी) गणना गरेको तथा पुनरावेदनमा समेत सोही जिकिर लिएको मिलेको देखिन आएन। अतः यस सम्बन्धमा विशेष अदालतबाट आयका समग्र पक्षहरूको विश्लेषण गरी निजहरूको पारिश्रमिक आय रु.१२,९३,००९।- (बाह्र लाख तिरानब्बे हजार नौ) हुने ठहर गरी आय निर्धारण गरेको मिलेकै देखिन आउने।

प्रत्यर्थीको धनगढी न.पा.वडा नं.१ स्थित घरको ३ कोठा २०३८ सालदेखि नै भाडामा गएको र प्रतिमहिना रु.१,०००।- भाडा लिने गरी मिति २०३८।१।१ मा भाडा सम्झौतासमेत भएको देखिन्छ। त्यस्तै अर्को घरको २ वटा कोठा प्रतिमहिना रु.१५,०००।- मा गोदाम प्रयोजनको लागि BRIDGE PROJECT / SATA ले लिने गरी LEASE AGREEMENT भएको देखिन्छ। त्यस्तै विभिन्न मितिमा विभिन्न व्यक्ति तथा सस्थासँग भएको भाडा सम्झौताको प्रतिलिपि प्रत्यर्थीतर्फका कानून व्यवसायीले बहसनोटसँग प्रस्तुत गर्नुभएको र त्यो सम्झौताको फेहरिस्तमा उल्लेख भएको रकम हिसाब गर्दा रु.१५,४३,०८६।- (पन्ध्र लाख त्रिचालिस हजार छयासी) हुन आएको अवस्था देखिने। प्रत्यर्थीहरू काठमाडौँमा बसोबास गर्ने गरेकोले कैलालीमा रहेका निजका घरहरू भाडामा दिनु स्वाभाविक नै हो। कैलालीमा निजको ३ वटा घर रहेको भनी आरोपपत्रमै उल्लेख भएको ती घरहरूको निर्माण मूल्य कायम गरी प्रत्यर्थीहरूको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गरिएको तथ्य अगाडिका प्रकरणहरूमा विवेचना भइसकेकोले कैलालीमा रहेका ती घरहरू भाडामा लिने दिने गरी

भएका सम्झौतालाई अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म अस्वीकार गर्नु औचित्यपूर्ण र विवेकपूर्ण हुने नदेखिने ।

प्रत्यर्थीको नाममा कैलालीमा घरहरू भएको तथ्य निर्विवाद रूपमा स्थापित भएको ति घरहरू भाडामा दिएको भनी भाडा सम्झौतासमेत पेस भएको अवस्थामा पेस भएका सम्झौतालाई बेवास्ता गरी कुन भरपर्दो तथ्य एवम् आधारमा आधारित नभई मनोगत रूपमा घर भाडाको रकम निर्धारण भएको देखिँदा नेपाल सरकारबाट आरोपपत्रमा उल्लेख भएको उक्त भाडा रकमलाई सही र यथार्थ मान्नसमेत मिल्ने देखिँदैन । तसर्थ: सम्झौतामा उल्लेख भएबमोजिम बहाल रकम रु.१५,४३,०८६।- (पन्ध्र लाख त्रिचालिस हजार छयासी) लाई प्रत्यर्थीहरूको वैध आय मानी विशेष अदालतबाट गरिएको विश्लेषण मनासिब नै देखिने ।

कैलाली जिल्लामा मात्र प्रत्यर्थी / प्रतिवादी शान्तिदेवी श्रेष्ठसँग कि.नं.५४ मा १-१९-६, कि.नं.४३९ मा ६ ^१/_२ धुर, कि.नं.३०६ मा ३ कड्डा, कि.नं.६९३ मा २ कड्डा र प्रत्यर्थी गणेशप्रसाद श्रेष्ठसँग कि.नं.१०५२ मा ०-१-० जग्गा रहेको देखिन्छ । उक्त जग्गाहरूमा भएका घरहरू भाडामा दिएकोबारे माथि विश्लेषण भइसकेकोले यहाँ चर्चा गर्नु आवश्यक परेन, तर घरहरूबाहेक बाँकी रहेको जग्गाहरू खेतीयोग्य जग्गा भएकाले ती जग्गाहरूमा खेतीबाट आय प्राप्त भएको भन्ने प्रत्यर्थीहरूले जिकिर लिएको देखिन्छ भने विशेष अदालतले जाँच अवधिमा प्रत्यर्थीहरूको त्यस्तो वैधानिक कृषि आय रु.५,५२,०००।- (पाँच लाख बाउन्न हजार) भएको भनी कृषि आय निर्धारण गरेको देखिने ।

स्रेस्ताबाट प्रत्यर्थीहरूका नाउँमा देखिएका उल्लिखित जग्गाहरू उब्जाउयोग्य कार्यमा प्रयोग नभई वर्षौंसम्म खाली नै थिए भन्ने देखिने कुनै आधार वा तथ्यसमेत पुनरावेदक पक्षबाट प्रस्तुत हुन आएको देखिँदैन भने ती जग्गाहरू कृषियोग्य जग्गा होइन भन्ने तर्कसमेत निजतर्फबाट प्रस्तुत भएको देखिँदैन । अतः

लामो समयसम्म उल्लिखित जग्गाहरू उब्जाउयुक्त कार्यमा प्रयोग नभई खाली नै रही रहेका थिए भन्ने तथ्य देखिने कुनै आधार प्रमाण पुनरावेदक / वादी पक्षबाट प्रस्तुत नभएको अवस्थामा स्रेस्तामा नाउँ जनिएका जग्गाको जग्गाधनी रोजगारमा संलग्न भएकै आधारमा निजको नाउँका जग्गाहरू उब्जाउयुक्त कार्यमा प्रयोग भएन तथा त्यस्तो जग्गाबाट कुनै आय नै प्राप्त भएन वा हुँदैन भनी जबरजस्ती तर्क गर्नु न्यायोचित र तथ्यपरक नहुने भएकाले यस सम्बन्धमा पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारले लिएको जिकिरलाई औचित्यपूर्ण मान्न सकिएन । यसर्थ प्रत्यर्थी / प्रतिवादीका नाउँमा रहेका उल्लिखित खेतीयोग्य जग्गाहरूबाट आय प्राप्त भएको मान्नुपर्ने देखिने ।

प्रत्यर्थीहरूको उक्त जग्गाहरू रहेको स्थानमा प्रतिहेक्टर जग्गामा यति यति परिणाममा धान, मकै, गहुँ र तोरी उत्पादन भएको भनी जिल्ला कृषि विकास कार्यालय कैलालीले गरेको आ.व.०३४/०३५ देखि आ.व.०५९/६० सम्मको उत्पादनको परिणामको सिफारिस र सोही अवधिमा धनगढी बजारमा प्रचलित प्रतिक्विन्टल धान, मकै, गहुँ, तोरी र मुसुरो दालको सरदर मूल्य उल्लेख भएको कैलाली उद्योग वाणिज्य संघको सिफारिस प्रत्यर्थीतर्फबाट प्रस्तुत भएको देखियो । प्रस्तुत भएका उल्लिखित सिफारिसको आधारमा आ.व.२०३५/०३६ देखि आ.व. २०५९/०६० सम्मको प्रतिवर्ष उल्लिखित जग्गाहरूबाट भएको वार्षिक आय रकम र सोको आधारमा भएको एकमुष्ट रकमसमेत उल्लेख गरी विवरणसमेत प्रस्तुत गरेको देखिन्छ । प्रत्यर्थीतर्फबाट प्रस्तुत भएको उल्लिखित आ.व. ०३४/०३५ देखि आ.व.०५९/६० सम्म गरी २४ वर्षको जम्मा रकम रु.७,६९,०३२।०६ (सात लाख उनन्सत्तरी हजार बत्तीस) रहेको देखिने ।

कृषि उब्जनी र बिक्री मूल्य विभिन्न कुराबाट प्रभावित हुने स्वाभाविक यथार्थ भए पनि उल्लिखित

सिफारिस र तथ्यगत अवस्थालाई अस्वीकार गर्न मिल्ने आधार प्रमाण प्रस्तुत नभएको र कृषि आय निर्धारण सम्बन्धमा सरकारी स्तरबाट कुनै छुट्टै वैज्ञानिक र वस्तुगत मापदण्डसमेत बनेको नपाइएबाट उल्लिखित विवरणलाई नै मान्यता दिनुपर्ने देखिन आएकोले उल्लिखित अवधिमा प्रत्यर्थीहरूलाई कृषिबाट रु.७,६९,०३२।०६ (सात लाख उनसत्तरी हजार बत्तीस) आयआर्जन भएको देखिने।

प्रस्तुत मुद्दामा कृषि प्रयोजनका लागि प्रयोग भएका उल्लिखित कि.नं. का जग्गाहरूमध्ये कि.नं. ४३९ को जग्गा धनहर र अन्य जग्गाहरू भिर पाखो देखिन्छ भने ती जग्गाहरूमा मोही भएको देखिन आउँदैन। तसर्थ उल्लिखित तथ्य, सिद्धान्त र अवस्थासमेतलाई दृष्टिगत गर्दा कृषि आयबापत प्रत्यर्थीहरूले आ.व. २०३४/०३५ देखि आ.व.२०५९/०६० सम्म रु.७,६९,०३२।- (सात लाख उनसत्तरी हजार बत्तीस), आय प्राप्त गरेको जिकिर लिएको तथा २०२८ देखि २०३४ सम्म अरु थप आयसमेत प्राप्त भएको देखिए पनि सो आयमा मापदण्डहरूअनुसार हुने रकम घटाएर मात्र वास्तविक कृषि आय निर्धारण गर्नुपर्ने देखिएको अवस्थामा कृषिबाट प्रत्यर्थीहरूलाई रु.५,५२,०००।- (पाँच लाख बाउन्न हजार) आय प्राप्त भएको भनी विशेष अदालतबाट गरिएको विश्लेषणलाई अनुचित मान्न मिल्ने नदेखिने।

अस्ट्रेलिया जाने भिसा प्राप्तको सिलसिलामा प्राप्त भएको अस्ट्रेलियन हाई काउन्सिल दिल्लीको २९-मे-२००२ (२०५९।०२।१५) को पत्रमा ६ महिनाको लागि खानेबस्ने पढ्ने रकम हुनुपर्ने र जानेको श्रीमान्, आमा, बाबु, कसैको नाममा बैंक ब्यालेन्स हुनुपर्ने भनी उल्लेख भएको देखिन्छ। अतः त्यस समयमा छोरीलाई अस्ट्रेलिया पठाउन बैंकमा रकम जम्मा गर्नु प्रत्यर्थीका लागि अनिवार्य जस्तै भएको देखियो। सो समयको एभरेष्ट बैंकको स्टेट्मेन्ट हेर्दा प्रत्यर्थी शान्तिदेवी श्रेष्ठको

नाममा मिति २०५९।०२।२८ मा रु.१४,००,०००।- (चौध लाख) जम्मा भएको देखिएको तथा मिति २०५९।२।२७ मा सुजाता कोइराला (पौडेल) बाट रु.१४,००,०००।- (चौध लाख) ऋण लिएको भनी लेखिएको घरायसी तमसुकसमेत प्रस्तुत मुद्दामा पेस भएको देखिने।

प्रत्यर्थी शान्तिदेवी श्रेष्ठले आफूले अस्पतालमा रहँदासमेत फुर्सतको समयमा अस्पताल बाहिर जोशी मेडिकल हलको आसपासका क्षेत्रमा व्यक्तिगत रूपबाट नर्सिङ सेवा प्रदान गरिरहेको र अवकाशपश्चात् पनि आफ्नो सो कार्यलाई निरन्तरता दिई त्यसबाट केही रकम आय आर्जन गरेको हो भनी लिएको दाबीलाई अविश्वसनीय र अवास्तविक भन्न मिल्ने नदेखिई स्वाभाविक नै मान्नुपर्ने देखियो। साथै निज प्रत्यर्थीले नर्सिङ प्राक्टिस गरेको भनी दाबी गरिएको समयमा निज उक्त ठाउँमा नै थिइन् वा निजले त्यस्तो काम गरेको थिइन् भनी विश्वास गर्न सकिने कुनै तथ्य पुनरावेदकले खुलाउन सकेकोसमेत नदेखिँदा निज शान्तिदेवी श्रेष्ठले धनगढीमा रही नर्सिङ प्राक्टिस गरेको भन्ने कुरा औचित्यपूर्ण र मनासिब नै देखिने।

यस्तो प्राक्टिसबाट आफूले २०५८ सालसम्ममा जम्मा रु.१०,६३,६५०।- (दश लाख त्रिसड्डी हजार छ सय पचास) आय आर्जन गरेको भनी निजले वार्षिक आय विवरणसहितको एकमुष्ट तथ्याङ्क प्रस्तुत गरेको देखिन्छ। प्रत्यर्थीले रु.१०,६३,६५०।- (दश लाख त्रिसड्डी हजार छ सय पचास) आय गरेको जिकिर लिए पनि अदालतले यस्तो तथ्यलाई न्यायोचित र विवेकसम्मत रूपमा विश्लेषण गरी आयको रकम यकिन गर्नुपर्दछ। प्रत्यर्थीले २०४३ सालमा सरकारी सेवाबाट अवकाश लिएको देखिन्छ भने अवकाशपश्चात् २०५८ सालसम्म नर्सिङ प्राक्टिस गरेको भन्ने जिकिर रहेको देखिन्छ। निजको अवकाशपश्चात्को अवधि मात्र गणना गर्ने हो भने पनि

निजले करिब १४ वर्षसम्म त्यस्तो सेवा गरेको देखिने ।

विशेष अदालतबाट निर्धारण भएको आयमा खासै परिवर्तन हुने स्थिति नदेखिएकोले ती शिर्षकहरूमध्ये पारिश्रमिक र घरभाडा सम्बन्धमा कम आय निर्धारण गरिएको तथा ऋण सापटीलाई मान्यता नदिने गरी यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट फैसला हुँदा माननीय न्यायाधीश सुशीला कार्कीबाट व्यक्त राय न्यायको रोहमा मनासिब देखिन नआउने ।

यस प्रकार (विशेष अदालतले वैध आय कायम गरेको तर यस अदालतमा पुनरावेदन जिकिर नलिएको) उल्लिखित आय रु.१३,८३,९२८।- (तेह लाख तिरासी हजार नौ सय अट्टाइस) र (विशेष अदालतले कायम गरेको आयउपर पुनरावेदन जिकिर भई यस अदालतबाट कायम भएको आय) मा उल्लिखित आय रु.५१,८८,०९५।- (एकाउन्न लाख अठ्ठासी हजार पन्चानब्बे) गरी प्रत्यर्थीहरूको जम्मा आय रु.६४,७२,०२३।- (चौसठ्ठी लाख बहत्तर हजार तेइस) कायम भएको देखियो । यद्यपि प्रत्यर्थीहरूको कुल मौजुदा सम्पत्ति रु.६५,६२,२५१।- (पैंसठ्ठी लाख बैसठ्ठी हजार दुई सय एकाउन्न) देखिएकाले निजहरूले वैधानिक आयभन्दा रु.९०,२२८।- (नब्बे हजार दुई सय अट्टाइस) को स्रोत पुष्टि हुन सकेको देखिन आएन । स्रोत पुष्टि हुन नआएको उल्लिखित रकम रु.९०,२२८।- (नब्बे हजार दुई सय अट्टाइस) लाई प्रतिशतमा हेर्दा १.३९४% प्रतिशत हुने देखिने ।

यसरी लामो समयसम्म प्रत्यर्थीहरूले आर्जन गरेको वैध आय तथा निजहरूको मौजुदा सम्पत्तिको हिसाब विवरण जाँच गर्दा कतिपय प्रमाण कागजात नोक्सान भइसकेको हुने, कतिपय आय वा सम्पत्तिको सही / शुद्ध विवरण प्राप्त हुन नसक्ने तथा कतिपय आय विवरणलाई अनुमानमा आधारित बनाउनुपर्ने व्यावहारिक यथार्थलाई विवेकशील रूपबाट विचार गर्नुपर्ने तथा सो सम्बन्धमा यस अदालतबाट यसै प्रकृतिका मुद्दामा विगतमा अवलम्बन गरिँदै आएको

दृष्टान्तसमेतलाई दृष्टिगत गर्दा प्रत्यर्थीहरूको वैधानिक आयभन्दा १.३९४% मात्र (अर्थात् २% भन्दा कम) बढी सम्पत्ति देखिएको अवस्थालाई अस्वाभाविक मान्न नमिल्ने हुँदा प्रस्तुत मुद्दामा प्रत्यर्थीले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २०(१) अनुसार गैरकानूनी रूपमा सम्पत्ति आर्जन गरेको मान्न मिल्ने अवस्था देखिन नआउने ।

तसर्थ: उल्लिखित अवस्था, तथ्य, नजिर र कानूनी व्यवस्थाको परिप्रेक्ष्यमा प्रस्तुत मुद्दामा प्रत्यर्थीलाई सफाइ दिने ठहर गरी विशेष अदालत काठमाडौँबाट मिति २०६४।२।२९ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट मिति २०६८।१०।१७ मा फैसला हुँदा माननीय न्यायाधीशहरू श्री सुशीला कार्की र श्री तर्कराज भट्टबाट व्यक्त राय तथा वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर मनासिब नदेखिँदा उक्त राय र पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसिकने ।

इजलास अधिकृत : उद्धवप्रसाद गजुरेल

कम्प्युटर: रमला पराजुली

इति संवत् २०७५ साल असोज १८ गते रोज ५ शुभम् ।

२

मा.न्या.डा. श्री आनन्दमोहन भट्टराई, मा.न्या.श्री उम्बरबहादुर शाही र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७४-NF-००१४, उत्प्रेषण / परमादेश, शंकरप्रसाद कोइराला वि. धीरकुमार श्रेष्ठ

पुनरावलोकनको निवेदनमा समान विषयवस्तु भएको दुई निवेदनमा फरकफरक सिद्धान्त कायम भएको भन्ने कुरा छ, सो सम्बन्धमा हेर्दा रविन्द्रनाथ कर्माचार्यको रिट निवेदनमा निवेदन दायर गर्नुको प्रसङ्ग, कारण र माग दाबी र प्रस्तुत रिट निवेदन दिनु पर्ने प्रसङ्ग, कारण र मागदाबी बिलकुल फरक रहेको देखिन्छ । निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २१(१) र दफा २१(२) मा भएको व्यवस्थाको प्रयोग, प्रयोजन र उपादेयताका सम्बन्धमा दुवै रिट निवेदक

फरक पृष्ठभूमि र फरक मान्यताका साथ अदालत प्रवेश गरेको देखिन्छ। कानूनमा व्यवस्था भएको सुविधा जुन वर्गको लागि प्रदान गरिएको हो सोही वर्गको लागि हुने तर त्यस्तो सुविधा ग्रहण गर्ने वा नगर्ने भन्ने कुरा सो वर्गको व्यक्तिको इच्छामा निर्भर रहने हुन्छ। रविन्द्रनाथ कर्माचार्य जनजाति वर्गमा पर्ने कर्मचारी भए पनि आफूलाई कानूनले प्रदान गरेको सुविधाको दाबी नलिई अन्य सामान्य वर्गको कर्मचारीसरह कार्यक्षमताको मूल्याङ्कन हुन माग दाबी लिएको देखिन्छ तर प्रस्तुत रिट निवेदनका निवेदक धीरकुमार श्रेष्ठ आफू जनजाति कर्मचारी भएको हैसियतले कानूनले प्रदान गरेको सुविधाको मागदाबी लिई रिट निवेदन दिएको पाइन्छ। यस दृष्टिकोणबाट दुवै रिट निवेदनमा पृथकपृथक माग रहेको देखिने।

कानूनमा भएको व्यवस्थाले कसैलाई सुविधा र विशेष अवसर प्रदान गरेको छ भने कुनै पनि व्यक्तिले त्यस्तो सुविधा र अवसरको प्रयोग गर्ने वा नगर्ने भन्ने कुरा उसको इच्छा, चाहना र तत्कालीन परिस्थितिको आधारमा निजले नै छनौट गर्ने निजी कुरा हो। कानूनमा भएको व्यवस्थाको प्रयोग कुन रूपमा गर्ने भन्ने कुरा व्यक्तिको हितमा निश्चित गरिने कुरा हो। जहाँ कानूनले सम्बन्धित व्यक्तिलाई छनौटको सुविधा दिएको छ कानूनमा भएको व्यवस्थाको प्रयोग यो यस किसिमसँग हुनुपर्दछ भनी भन्न जायज हुँदैन। रिट निवेदक रविन्द्रनाथ कर्माचार्य निज जनजाति समूहअन्तर्गत पर्ने कर्मचारी भए पनि निजले दफा २१(२) को सुविधा प्रयोग गर्न नचाही दफा २१(१) बमोजिम आफ्नो पाँच वर्षको सेवा अवधि कायम गरी पाँच वर्षको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी बढुवा नामावली प्रकाशन गर्न माग गरेको अवस्थामा उक्त मुद्दामा पाँच वर्षको सेवा अवधि गणना गरी कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्नु भनी आदेश भएको देखिन्छ। तर प्रस्तुत मुद्दामा रिट निवेदक धीरकुमार श्रेष्ठ जनजाति वर्गभित्र पर्ने कर्मचारी भई दफा २१(२) को सुविधाको प्रयोग गर्न माग गरेको

देखिएकोले रविन्द्रनाथ कर्माचार्यको रिट निवेदनको पृष्ठभूमि र प्रस्तुत मुद्दाको पृष्ठभूमि नै फरकफरक रही यस अदालतबाट भएका उल्लिखित आदेशहरू फरक पृष्ठभूमिमा भएको अवस्था देखिने।

प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकको सेवा अवधि पाँच वर्ष पुगेको भनी पाँच वर्षको सेवा अवधिको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन भएको देखिएको तर निवेदक जनजाति वर्गभित्र पर्ने भई ऐनमा नै एकवर्ष कम सेवा अवधि भए पनि बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन पुग्ने भनी स्पष्टरूपमा उल्लेख भइरहेको देखिएकोमा निजको हकमा पाँच वर्षको सेवा अवधि भए पनि निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २४क(८) को व्यवस्थाबाट पछिल्लो चार वर्षको अवधिको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनबाटपतको अङ्कको आधारमा औसत निकालिनु पर्ने कुरामा द्विविधा हुनुपर्ने अवस्था देखिएन। कानूनमा नै प्रस्ट रूपमा उल्लेख भएको कुरालाई सोही अर्थमा लिनु पर्ने हुन्छ। तसर्थ यस अदालतबाट प्रस्तुत निवेदनमा भएको अन्तिम आदेश रविन्द्रनाथ कर्माचार्य रिट निवेदक भएको संवत् २०६५ सालको रिट नं.०९३० को निवेदनमा प्रतिपादित सिद्धान्त प्रतिकूल भएको भन्ने आधारमा यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट पुनरावलोकनको अनुमति प्रदान गरिएको आधार कारणसँग सहमत हुन नसकिने।

निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २१ को उपदफा (१) अन्तर्गतको व्यक्तिको हकमा सम्भाव्य उम्मेदवार हुन न्यूनतम पाँच वर्ष र दफा २१ को उपदफा (२) अन्तर्गतको व्यक्तिको हकमा सम्भाव्य उम्मेदवार हुन चार वर्ष उल्लेख भएबाट कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनको औसत निकाल्न पनि सोही अवधिको आधारमा औसत निकालिनु पर्ने हुन्छ। ऐनको दफा २४क को उपदफा (८) हेर्दा दफा २१ को उपदफा (१) को उम्मेदवारको हकमा पछिल्लो पाँच वर्षको र दफा २१ को उपदफा (२) अन्तर्गतको उम्मेदवारको

हकमा पछिल्लो चार वर्षको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन फारामको औसत निकाली अङ्क गणना गर्नुपर्ने हुन्छ । यसो गर्दा असमान स्थितिको सिर्जना हुन जान्छ कि भन्नलाई कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन एउटै पूर्णाङ्कमा आधारित भई गरिने हुँदा पाँच वर्ष सेवा आवश्यक पर्नेको हकमा पाँच वर्षको कार्य सम्पादन जोडी कूल अङ्कलाई पाँचले भाग गरिने र चार वर्षको सेवा आवश्यक पर्नेको हकमा चार वर्षको कार्य सम्पादन जोडी कूल अङ्कलाई चारले भाग गरिने हुँदा औसतको कारण असमान स्थिति बन्न जाने अवस्था रहने देखिएन । कार्य सम्पादनमा नै कम वा बेसी अङ्क प्राप्त गर्नेको हकमा औसतमा सो प्रतिविम्बित हुन्छ र सो कुरा औसतसँग सम्बन्धित नभई कार्य सम्पादनसँग सम्बन्धित हुँदा त्यसलाई अस्वाभाविक मान्न मिल्ने नदेखिने ।

कुनै उम्मेदवार वर्गीय हिसाबले ऐनको दफा २१(२) अन्तर्गत पछि तर उसले दफा २१(१) को अवधि पूरा गरेको छ र सोही दफाअन्तर्गत उम्मेदवार हुन चाहन्छ भने के गर्ने भन्ने एउटा अर्को प्रश्न पनि उब्जन्छ । यथार्थमा २०६५ सालको रिट नं.०९३० मा उत्पन्न भएको प्रश्न पनि यही हो । यसै विषयलाई लिएर उक्त रिट निवेदनमा संयुक्त इजलासले दफा २१(२) अन्तर्गत लाभ प्राप्त गर्न सक्ने अवस्थाका व्यक्तिले पनि दफा २१(१) अन्तर्गतको सामान्य सर्तहरू पूरा गरेको अवस्थामा दफा २१(१) कै प्रक्रियाबाट बढुवा पाउने कुरामा कुनै प्रतिबन्ध लगाएको देखिन्न । जसरी सेवा प्रवेशमा समावेशी समूहमा पर्ने व्यक्तिले खुला समूहमा प्रतिस्पर्धा गर्न पाउँछ त्यसैगरी दफा २१(२) अन्तर्गत उम्मेदवार हुन सक्ने व्यक्तिले दफा २१(१) अन्तर्गत पनि उम्मेदवार हुन सक्ने अवस्था छ र उसले दरखास्त दिँदा नै सो वर्गमा दरखास्त दिएको छ भने निजको हकमा ऐनको दफा २४क को ८ अनुसार जति वर्षको सेवा आवश्यक पर्ने हो पछिल्लो त्यति वर्षको

कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनको गणना गरी औसत निकाल्नु पर्ने हुन्छ । २०६५ सालको रिट नं.०९३० मा यस अदालतबाट भनिएको पनि त्यही हो । यसै कुरालाई स्पष्ट गर्दै उक्त निर्णयमा संयुक्त इजलासबाट दफा २१(१) अन्तर्गतको सामान्य व्यवस्थाअन्तर्गतकै योग्यता पूरा गरेकोलाई पनि दफा २१(२) अन्तर्गतको स्थितिमा ओराल्न पर्ने भन्ने होइन । दफा २१(२) अन्तर्गत लाभ प्राप्त गर्नसक्ने अवस्थाको व्यक्तिले पनि दफा २१(१) अन्तर्गतको सामान्य सर्तहरू पूरा गरेको अवस्थामा दफा २१(१) कै प्रक्रियाबाट बढुवा पाउने कुरामा कुनै प्रतिबन्ध लगाएको देखिन्न भन्ने धारणा व्यक्त गरेको पाइन्छ जुन निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २१ को उपदफा (१), (२) र दफा २४क को उपदफा (८) समेतको व्यवस्थाअनुकूल देखिने ।

अतः उल्लिखित आधार कारणहरूबाट प्रस्तुत रिट निवेदनको विषयवस्तु र पुनरावलोकनको अनुमति प्रदान गर्दा उल्लेख गरिएको रविन्द्रनाथ कर्मचार्यको २०६५ सालको रिट नं. ०९३० को निवेदनको विषयवस्तुमा तात्त्विक भिन्नता रहेको, यी निवेदकले निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २१(२) को सुविधाको माग गरी प्रस्तुत रिट निवेदन दिएको, ऐनमा भएको व्यवस्थाअनुसार निवेदक २१(२) को सूचित वर्गभित्र पर्ने भई सोही दफामा प्रयुक्त भएअनुसारको सुविधाको लाभ लिन सक्ने अवस्थाको कर्मचारी भएको देखिएको, ऐनमा प्रयुक्त शब्दको अर्थ गर्दा प्रयुक्त शब्दअनुसार नै गर्नुपर्ने देखिएको, कानूनले प्रदान गरेको सुविधाको माग गरेको अवस्थामा कानूनमा प्रयुक्त शब्दको मनोगत रूपमा अर्थ गरी सुविधाबाट वञ्चित गर्न मिल्ने अवस्था नभएको हुँदा यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट मिति २०७४।९।२५ मा निवेदक धीरकुमार श्रेष्ठको हकमा निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २१(२) अनुसारको सेवा अवधि ४(चार) वर्षको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको

औसतको आधारमा मूल्याङ्कन गरी ठहरेबमोजिम बढुवा सिफारिस गर्नु गराउनु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा जारी भएको आदेश कानूनसम्मत नै देखिँदा परिवर्तन गरिरहन नपर्ने ।

इजलास अधिकृत: ध्रुवराज कार्की

कम्प्युटर: विनोदकुमार बनिया

इति संवत् २०७५ साल फागुन २ गते रोज ५ शुभम् ।

संयुक्त इजलास

१

स.का.मु.प्र.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री मीरा खडका, ०६९-CR-०३८६, नकबजनी चोरी, नेपाल सरकार वि. हरिप्रसाद चौधरीसमेत

पुनरावेदनको हक कानूनी हक भएकाले सम्बन्धित कानूनले तोकेको सीमा र सर्तअनुसार नै यसको प्रयोग र पालना गरिनु पर्दछ । प्रस्तुत पुनरावेदनको आधारको रूपमा उल्लेख गरिएको न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(१) को खण्ड (ग) ले सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लाग्न सक्ने सम्बन्धमा तोकेको सीमा र सर्तभित्र प्रस्तुत मुद्दा पर्न सक्ने नदेखिने ।

अतः यी प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरूमध्ये चक्रबहादुर सिंह र हरिप्रसाद चौधरीको हकमा सुरुको फैसलालाई सदर गर्ने तथा भक्तराज रानालाई एक महिना कैद र बिगोबमोजिम रु. ४५८००।- जरिवाना हुने सुरुको फैसला उल्टी गरी प्रत्यर्थी भक्तराज रानालाई आरोपित कसुरबाट सफाइ दिने ठहर्‍याई भएको पुनरावेदन अदालत दिपायलको फैसलाउपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(१)(ग) बमोजिम पुनरावेदक / वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट यस अदालतमा पुनरावेदन लाग्न नसक्नेमा प्रस्तुत पुनरावेदन पर्न आएको देखिएकाले पुनरावेदनको औचित्यतर्फ विचार गरिरहन परेन । प्रस्तुत पुनरावेदन

अ.बं.१८० नं. ले खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: उद्धवप्रसाद गजुरेल

कम्प्युटर: विकेश गुरागाई

इति संवत् २०७४ साल जेठ २४ गते रोज ४ शुभम् ।

२

स.का.मु.प्र.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या. श्री हरिकृष्ण कार्की, ०७२-WO-०७१०, उत्प्रेषण / परमादेश, चन्द्रदेव लाल कर्ण वि. निजामती किताबखाना, पुल्चोक ललितपुरसमेत

निवेदक आफैले पेस गरेको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रमा भएको जन्ममितिको आधारमा निवेदकको जन्ममिति २०११।१२।२३ कायम भई मिति २०६९।१२।२२ मा ५८ वर्ष पूरा भइसकेकोले निजलाई मिति २०६९।१२।२३ देखि अनिवार्य अवकाश दिने निर्णय गरिएको हो भन्ने विपक्षीको लिखित जवाफबाट देखिइरहेको र सो कुरालाई निवेदकले उक्त शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र मैले पेस गरेको होइन भन्न सकेको पनि देखिँदैन । तसर्थ निजको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको जन्ममितिका आधारमा निजको अवकाश हुने उमेर २०६९।१२।२२ नै रहेको देखिँदा अवकाश हुने उमेरका हकमा अन्यथा हुनुपर्ने नदेखिने ।

निजामती सेवामा कार्यरत कर्मचारीको अभिलेख दुरुस्त राख्ने जिम्मेवारी विपक्षी निजामती किताबखानाको भएकोमा विवाद छैन । कर्मचारीको अनिवार्य अवकाश हुने मिति कुन हो ? सो कुराको अग्रिम जानकारी सम्बन्धित कर्मचारी एवम् निज कार्यरत कार्यालयलाई दिनुपर्ने दायित्वबाट विपक्षी निजामती किताबखाना पछिन्न मिल्दैन । विपक्षी निजामती किताबखानाले आफ्नो दायित्व समयमै पूरा गरेको देखिँदैन भने आफूले पूरा गर्नुपर्ने दायित्व पूरा नगरेको अवस्थामा मिति जिल्ला हुलाक कार्यालयको सिराहाको मिति २०७२।११।२७ को पत्र प्राप्त हुनुभन्दा अगाडिसम्म कार्यालयमा रुजु हाजिर गरी

सेवारत रही आएका यी रिट निवेदकले काम गरेको अवधिको सेवा सुविधा र पारिश्रमिक पाउनु पर्ने नै देखिन्छ। आधिकारिक निकायबाट अवकाश पत्र नदिई साबिकबमोजिम नै नियमित रूपमा काम गरेको अवधिको तलब, भत्ता नपाउने भन्न न्यायको रोहमा मिल्ने देखिँदैन। यस्तो अवस्थामा मिति २०६९।१२।२३ देखि हालसम्म निजले उपभोग गरेको तलब, भत्ता, बिमा थप, चाडपर्व खर्च, पोसाक भत्ता, क.सं. कोष थप, महङ्गी भत्ता, स्थानीय विशेष भत्तालगायतका सुविधाहरू यकिन गरी हुन आउने जम्मा रकम नगदै सरकारी कोषमा बैंक दाखिला गराउने भनी गरिएको विपक्षी निजामती किताबखानाको निर्णय प्राकृतिक न्याय तथा श्रमसम्बन्धी विधिशास्त्रीय मान्यताविपरीत रहेको देखिने।

तसर्थ, माथि विश्लेषण गरिएका आधार, कारण र प्रमाणहरूबाट निजामती किताबखानाले निवेदकको शैक्षिक योग्यतामा उल्लेख भएको जन्ममितिका आधारमा मिति २०६९।१२।२३ मा अनिवार्य अवकाश हुने गरेको निर्णय परिवर्तन गर्नुपर्ने देखिएन। सोबाहेक मिति २०६९।१२।२३ देखि मिति २०७२।११।२७ सम्म काम गरेको अवधिको तलब भत्ता र सुविधासमेत निजले पाउने नै देखिँदा काम गरेको अवधिको तलब भत्ता र सुविधाको रकम फिर्ता गराउने गरी भएको मिति २०७२।११।२९ को निर्णय सो हदसम्म उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर हुने।

इजलास अधिकृत: रामप्रसाद बस्याल

कम्प्युटर: विकेश गुरागाई

इति संवत् २०७४ साल असार ६ गते रोज ३ शुभम्।

३

स.का.मु.प्र.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०७०-CR-०१३०, सरकारी छाप दस्तखत कित्ते, नेपाल सरकार वि. लेखनाथ भट्टराईसमेत

प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरू लेखनाथ भट्टराई,

शोभाखर खनाल र लक्ष्मण श्रेष्ठको कोठा डेराबाट नक्कली मार्कसिट / सर्टिफिकेट बरामद भएको बरामदी मुचुल्काबाट देखिए पनि ती नक्कली मार्कसिट / सर्टिफिकेट बनाउने कुनै सामग्री बरामद भएको देखिँदैन भने प्रतिवादी हेमचन्द्र दाहालको कोठाबाट नक्कली मार्कसिट / सर्टिफिकेटका साथै उक्त नक्कली मार्कसिट सर्टिफिकेट बनाउने कम्प्युटर, सि.पि.यु., मेमोरी कार्ड, क्यामरा, रबर स्ट्याम्प, पेन ड्राइभसमेतका औजारहरू बरामद भएको अवस्था छ भने बरमदी मुचुल्कालाई प्रतिवादी हेमचन्द्र दाहालले अन्यथा भन्न सकेको देखिँदैन साथै यी प्रत्यर्थीहरूले कित्ते कागजात तयार गरेको वा गरिरहेको भन्ने पुनरावेदक पक्षको मागदाबीलाई समर्थन हुने वस्तुगत आधार प्रमाण वादी / पुनरावेदक नेपाल सरकारको तर्फबाट प्रस्तुत हुन सकेको देखिँदैन। आफ्नो मागदाबी पुष्टि गर्ने वस्तुगत आधार प्रमाण प्रस्तुत गर्न सकेको नदेखिँदा यी प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरू लेखनाथ भट्टराई, शोभाखर खनाल र लक्ष्मण श्रेष्ठउपर अभियोग मागदाबीबमोजिम सजाय हुनुपर्छ भन्ने वादी / पुनरावेदक नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरलाई मनासिब मान्न नमिल्ने।

ठोस र वस्तुगत आधार प्रमाणको अभावका बाबजुद पनि यी प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरू लेखनाथ भट्टराई, शोभाखर खनाल र लक्ष्मण श्रेष्ठले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा बरामद भएका सामानहरू प्रतिवादी हेमचन्द्र दाहालले बनाइदिएका हुन्। हेमचन्द्र दाहालले सो सामग्री बनाएबापत रु.१०००।- देखि रु.१५००।- सम्म आफूहरूबाट लिने गरेका थिए। आफूले सम्बन्धित व्यक्तिसँग रु.२५००।- देखि रु.३०००।- सम्म लिने गरेको र रु.१०००।- देखि रु.१५००।- सम्म हेमचन्द्र दाहाललाई दिई केही रकम बचत गर्ने गरेका मात्र थियौं, हामीले कित्ते गर्न लगाएको होइन र कित्तेमा हाम्रो संलग्नता पनि छैन भनी बयान गरेको देखिँदा यी प्रत्यर्थीहरूले कित्ते गरेको नदेखिए पनि प्रतिवादी हेमचन्द्र दाहालको कित्तेजन्य कसुरमा

यिनीहरूको कार्यले सहयोग पुगेको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको वारदातमा यी प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरू लेखनाथ भट्टराई, शोभाखर खनाल र लक्ष्मण श्रेष्ठले मतियारको भूमिका निर्वाह गरेको देखिने ।

वारदातमा यी प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरू लेखनाथ भट्टराई, शोभाखर खनाल र लक्ष्मण श्रेष्ठले निर्वाह गरेको भूमिका मुलुकी ऐन, कित्ते कागजको महलको ११ नं. को कानूनी व्यवस्थासँग सम्बन्धित देखिएकाले प्रस्तुत मुद्दामा यी प्रत्यर्थीहरूलाई कित्ते कागजको महलको ९ र १२ नं. बमोजिम नै सजाय गरिपाउँ भन्ने पुनरावेदक / वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसिकने ।

अतः प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९।३।५ मा यी प्रत्यर्थी / प्रतिवादीहरू शोभाखर खनाल, लेखनाथ भट्टराई र लक्ष्मण श्रेष्ठलाई कित्ते कागजको ११ नं. बमोजिम जनही रु. २५।- जरिवाना र ६ महिना कैदको सजाय हुने ठहर्‍याई भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।
इजलास अधिकृतः उद्धवप्रसाद गजुरेल
कम्प्युटरः विकेश गुरागाई
इति संवत् २०७४ साल वैशाख २० गते रोज ४ शुभम् ।

४

स.का.मु.प्र.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की, ०७२-CR-११३८, जालसाज, सुगम्बर यादव वि. मोहम्मद ताहिर हुसेनसमेत

वादीको कि.नं. ९३२ को उत्तरतर्फबाट वादीले खरिद गर्नुभन्दा पहिलेदेखि नै बाटो कायम रहेको कारण सर्जमिन सिफारिस गरिपाउन गा.वि.स. कार्यालय मलेठमा निवेदन दिएकामा गा.वि.स. कार्यालय मलेठबाट कर्मचारी खटी स्थलगत रूपमा मिति २०६७।१।२५ मा सरजमिन बुझी हामीले सर्जमिन सिफारिस पाएकाले कलमुद्दिन मिया र सगिरा खातुनको मात्रै निजी बाटो नभई सारा बस्तीवालाहरूले भोग गरी आएका छन् । गा.वि.स.को कार्यालयबाट प्राविधिकद्वारा

स्थलगत गराई प्राविधिकले दिएको प्रतिवेदनअनुसार सिफारिस भएकोले जालसाज भन्नु न्यायोचित होइन भन्ने प्रतिवादीहरूको प्रतिउत्तर जिकिर रहेको देखियो । दाबीको जग्गा बाटो होइन भन्ने भन्ने कुरालाई निश्चित गर्न साबिक स्रोतसमेतका प्रमाणका आधारमा निश्चित हुने हो । जुन मुद्दामा सरजमिन र सिफारिस पेस भएको हो । पेस भएको मिसिलबाटै प्रमाणहरूको सत्यता र त्यसको प्रामाणिक हैसियत तथा को-कसको हक, भोग हो भन्नेबारे विवेचना गरी निर्णायक निष्कर्षमा पुग्न बाँकी देखिएको छ । अर्थात् वादीले दिएको २०६८-WO-००६५ को निषेधाज्ञा मुद्दामा कलमुद्दिन मियाँले निवेदनसाथ प्रमाण लगाई पाउँ भनी पेस गरेको गा.वि.स. कार्यालय मलेठको सिफारिस पत्र र २०६७।१।२५ को सर्जमिन मुचुल्कालाई जालसाजी घोषित गरिपाउँ भनी दाबी लिएकोमा उक्त सर्जमिन मुचुल्का र सिफारिस पत्रलाई दाबीको निषेधाज्ञा मुद्दामा प्रमाणको रूपमा ग्रहण गरिएको वा वादीले दिएको २०६९-CP-१६८७ को जग्गा खिचोला चलन मुद्दामा नै ग्रहण गरिएको भन्ने नदेखिने ।

सर्जमिन मुचुल्काको आधारमा गा.वि.स.ले सिफारिस भएको देखिएको छ । सर्जमिन मुचुल्कामा बस्ने व्यक्तिहरूले सर्जमिन गर्न पाउने नै होइन वा सर्जमिन गैरकानूनी छ भनी वादीले प्रश्न उठाएको देखिँदैन । अर्कोतर्फ सार्वजनिक कामका लागि जसलाई अधिकार दिएको छ सोही निकाय वा अधिकारीले गर्नुपर्नेमा अधिकारविहीन निकायबाट सिफारिस गरिएको भन्ने देखिँदैन । बाटो छ, छैन भन्ने कुरा सर्भे नक्सा, मुद्दामा अदालतका आदेशबमोजिम भएको नाप नक्सा एवम् सर्जमिन मुचुल्का, जग्गाको स्थलगत समग्र प्रकृतिसमेत बुझी यकिन गर्न सकिने विषय हो । दाबीको सर्जमिन मुचुल्का र सिफारिसपत्र कुनै पक्षले प्रमाण रूपमा पेस गरेकै आधारमा प्रमाणमा ग्रहणै गर्नुपर्ने बाध्यता नदेखिँदा त्यस्तो सिफारिस एवम् मुचुल्काजस्ता लिखतलाई अकाट्य प्रमाण मान्न नसकिने हुँदा

त्यस्तो प्रमाणको आधारमा वादीको हक मेट्ने वा कुनै तरहसँग नोक्सान पार्ने मतलबले कागज बनाएको मान्न मिल्ने नदेखिँदा दाबीबमोजिम जालसाजी ठहर्‍याउन कानून र न्यायसङ्गत हुने देखिएन । अतः मिति २०६७।१।१२५ को सर्जमिन मुचुल्का र गा.वि.स. कार्यालय मलेठको सिफारिसपत्रलाई जालसाजी घोषित गरी प्रतिवादीहरूलाई सजाय गरिपाउँ भन्ने वादीको फिराद दाबी नपुग्ने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत राजविराजको फैसला मिलेकै देखिने ।

तसर्थ फिराद दाबी खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७१।८।१९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: हर्कबहादुर क्षेत्री

कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७५ साल जेठ २८ गते रोज २ शुभम् ।

५

स.का.मु.प्र.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या. श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७४-WH-०१०६, बन्दीप्रत्यक्षीकरण, निमप्रसाद धर्ती वि. रोल्पा जिल्ला अदालत लिवाङ रोल्पासमेत

मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको महलको ३८ नं. को देहाय (१) मा कैद वा जरिवाना दुवै सजाय भएकोमा जरिवाना नतिरेबापतको कैद ठेक्नु पर्दा ४ वर्षभन्दा बढी अवधिको ठेक्का नमिल्ने भन्ने व्यवस्था भइरहेको अवस्थामा यी रिट निवेदकलाई कैद १ महिना १५ दिन र जरिवाना १५०,०००।- बापत दण्ड सजायको महलको उक्त व्यवस्थाले कैद वर्ष ४ समेत गरी जम्मा ४ वर्ष १ महिना १५ दिन कैद हुने हुँदा सोबमोजिम कैदी पुर्जी दिनुपर्नेमा फैसलाको तपसिल खण्डमा मुलुकी ऐन, चोरीको २७ नं. बमोजिम असुलउपर गर्नु भनी उल्लेख भएकै आधारमा १ महिना १५ दिनको अतिरिक्त १० वर्ष कैद ठेकी दिइएको कैदी पुर्जी कानूनअनुरूप प्रदान गरेको मान्न नमिल्ने ।

कानूनले अख्तियारी प्रदान गरेमा बाहेक

कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रता अपहरण हुन सक्ने होइन । व्यक्तिको स्वतन्त्रता निजको मौलिक हक भएकोले कानूनको अक्षरशः पालना नभई थुना वा कैदमा राख्नु कानूनी राज्यको उपहास हुन जाने । निवेदन हेर्दा निवेदकलाई कैदमा राख्न भनी मिति २०७१।२।६ मा रोल्पा जिल्ला अदालतबाट दण्ड सजायको महलको ३८ नं. को देहाय १ प्रतिकूल भएकोले रोल्पा जिल्ला अदालतबाट मिति २०७१।२।६ मा जारी कैदी पुर्जी र मिति २०७४।१।१९ को सोही जिल्ला अदालतबाट भएको आदेशसमेत कानूनअनुरूप नदेखिँदा उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर हुने ठहर्छ । यी निवेदक नकबजनी चोरी मुद्दामा कैद भुक्तान भई बढी अवधि कैद बसी सकेको देखिँदा अन्य मुद्दाबाट थुना वा कैदमा राख्नु नपर्ने भए आजैबाट थुनामुक्त गरिदिनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुने ।

इजलास अधिकृत: इश्वरमणि ओझा

कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७५ साल साउन २४ गते रोज ५ शुभम् ।

६

स.का.मु.प्र.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या. श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७४-CR-०१२४, कर्तव्य ज्यान, सुरेश श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठले आफूले कोदालोसमेतले प्रहार गरेको चोटको कारण मृतक हजुरबुबाको मृत्यु भएको भनी कसुर अपराधलाई स्वीकार गरी गरेको मौका तथा अदालतमा गरेको बयानलाई जाहेरी दरखास्त, घटनास्थल लास जाँच मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदन, साबित्री श्रेष्ठ, जाहेरवाला खिनबहादुर श्रेष्ठ, भक्तबहादुर श्रेष्ठ, रेशम श्रेष्ठ, कृष्णबहादुर श्रेष्ठ, होमबहादुर श्रेष्ठ, लोकबहादुर श्रेष्ठ, प्र.ना.नि. विनोदमान राजभण्डारी, प्र.ज. दिनेश लामासमेतले गरिदिएको घटना विवरण कागज र साबित्री श्रेष्ठसमेतले गरेको बकपत्रसमेतका प्रमाण

कागजातबाट समर्थित भएको पाइने ।

मृतकले प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठलाई गहुँ खा भनी तथानाम गाली गलौज गरी कोदालोको बिँडले हातमा हानेको रिसमा मृतकलाई कोदालोले हिकार्एको र पुनः मार्ने नियतले बाजेलाई उचाली लगी अर्को ठाउँमा लगी हलोलो हानी मारेको देखिएकोबाट तत्काल उठेको रिसको आवेगमा चोट छोडेको कारण मात्र मृत्यु भएको भन्ने देखिँदैन । पहिले कोदालोले हानेको वारदातस्थलबाट हलोलो प्रहार गरेको वारदातस्थल केही टाढाको दुरीमा रहेको देखिएको छ । पर्याप्त रिस शान्त हुने अवस्था (Cooling period) को विद्यमानता देखिएको र मार्ने नियतले प्रतिवादीले मृतकलाई अर्को ठाउँमा लगी हलोलो मृतकलाई हानी मारेको देखिएकोले आवेश प्रेरित हत्याको कसुर ठहर गर्न मिल्ने नदेखिने ।

अतः रिस आवेगमा हजुरबुबालाई कोदालोले हिकार्एपछि पनि मार्ने नियतले वारदात स्थलभन्दा पर अर्को ठाउँमा लगी हलोलो प्रहार गरी वारदात गरेको माथि विवेचित मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिन आएकोले प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठले मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको १ नं. विपरीत ऐ. महलको १३(३) नं. बमोजिमको कसुर अपराध गरेको देखिँदा सोहीबमोजिम कसुर र सजाय ठहर गरेको सुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत तथा उच्च अदालत पाटनको फैसला मिलेको देखिन आउने ।

मृतक हजुरबुबाको ज्यान मार्ने गरी कुनै योजना प्रतिवादीले बनाएको भन्ने देखिँदैन । हजुरबुबाको ज्यान मार्नेसम्मको पूर्वरिसइवी नरहेको र योजना बनाई मारेको भन्ने मिसिल संलग्न प्रमाणबाट नदेखिएको तथा निज प्रतिवादीको उमेर १७/१८ वर्षको कलिलो उमेर र अपरिपक्व अवस्थाको रहेको देखिएको कारण परिणामबारे नसोची हजुरबुबाले तथानाम गाली गरेको र आफूलाई हिकार्एपछि मृतकउपर पहिलो प्रहार रिस आवेगमा गरेको देखिएको छ । प्रतिवादी र मृतक नातामा नाति र हजुरबुबा देखिएकोसमेतबाट निज प्रतिवादीले

हजुरबुबाले गाली गरेकोमा तत्काल उठेको रिस थाम्न नसकी हजुरबुबालाई प्रतिवादीले कोदालोले प्रहार गरेमा नसोचेको परिणाम भएपछि अन्ततः कर्तव्य गरी मारेको देखिँदा ज्यानसम्बन्धीको १३(३) नं. बमोजिम सजाय दिँदा चर्को हुन जाने देखियो । सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत तथा पुनरावेदन अदालतको राय व्यक्त गर्दा प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठलाई अ.बं. १८८ नं. बमोजिम १२ (बाह्र) वर्ष कैदको सजाय हुन राय व्यक्त गरे पनि निज प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठलाई १० (दश) वर्ष कैद सजाय गर्दासमेत ऐनको मक्सद पूरा हुने देखिँदा कैदको हकमा निज प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठलाई अ.बं. १८८ नं. बमोजिम १० (दश) वर्ष कैदको सजाय हुन न्यायोचित देखिने ।

तसर्थः उपर्युक्त विवेचित आधार कारणसमेतबाट प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठलाई ज्यानसम्बन्धी महलको १ नं. को कसुरमा ऐ. को १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्‍याएको सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको मिति २०७३।२।३ को फैसला सदर हुने ठहर्‍याएको उच्च अदालतको मिति २०७३।१२।२२ को फैसला मिलेकै देखिन आएकोले सदर हुने ठहर्छ । कैदको हकमा मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम प्रतिवादी सुरेश श्रेष्ठलाई १० (दश) वर्ष कैद सजाय हुने ।

इजलास अधिकृतः हर्कबहादुर क्षेत्री

कम्प्युटरः विनोदकुमार बनिया

इति संवत् २०७५ साल भदौ १९ गते रोज ३ शुभम् ।

७

स.का.मु.प्र.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७४-CR-०३९५, ज्यान मार्ने उद्योग, नेपाल सरकार वि. प्रदिप थापामगर

मिति २०७१।२।२६ गते भक्तपुर कटुन्जे सुन्दरबजार स्थित ठाउँमा पाराङ भन्ने प्रदिप थापामगरको विशाल भन्ने मानिससँग विवाद भई झगडा भएको विषयलाई लिएर भोलिपल्ट २७ गते बिहान

सोही स्थानमा विशालसँग झगडा गर्नुपर्छ भनी साथमा चक्कु लिएर आएको र सो चक्कु संजोक राउतले लिएकोमा विशाल भन्ने मानिस नआएको तर रोशन मन्त दुवाल आएका थिए । निजले संजोक राउतलाई आँखा तरी हेरेकोले रिस उठी संजोक राउतले चक्कुले प्रहार गरेको र आफूले रोशन मन्तलाई भाँदै गर्दा काठको लड्डीले हिकोएको भनी लाठीले हानेको भन्ने तथ्यसम्म प्रतिवादी प्रदीप थापामगरको मौकाको बयान स्वीकार गरेको देखिए पनि निज प्रदिप थापामगरले अदालतसमक्ष गरेको बयानमा रोशनलाई आफूले कुटपिट गरेको होइन भनी कसुर गरेकोमा अस्वीकार गरेको देखिएको छ । रोशन मन्त दुवाल र संजोक राउतबिच झगडा हुँदा प्रतिवादी प्रदिप थापामगरले छुट्याई दिएको भन्ने संजोक राउतको अदालतको बयानसमेतको मिसिल कागजातबाट निज प्रतिवादी प्रदिप थापामगर घटनास्थलमा संजोक राउतसँग उपस्थित भएकोसम्म देखिन्छ । वारदातस्थलमा प्रदिप थापामगर उपस्थित भए पनि धारिलो हतियारले चोट प्रहार गर्ने कार्य प्रतिवादी प्रदिप थापामगरबाट भएको भन्ने तथ्य पीडितको मौकाको कागजसमेतको अन्य मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिन नआउने ।

विवेचित तथ्य एवम् प्रमाणहरूबाट पीडितलाई चोट लागेको शरीरको भाग, चोटको प्रकृतिसमेतको अवस्था हेर्दा चक्कु प्रहार भएको पुष्टि हुन आएकोमा यी प्रतिवादी प्रदिप थापाले चक्कु प्रहार गरेको पुष्टि हुन नआएको र प्रतिवादी प्रदिप थापाले मौकामा लड्डी प्रहार गरेको भनी बयान उल्लेख गरेकोमा पीडितको शरीरमा सोअनुरूप लड्डीको घाउडाम नदेखिएको तथा पीडितले अदालतमा गरेको बकपत्रमा समेत लड्डीले प्रहार भएको भन्ने नै देखिँदैन । फौजदारी कसुरमा कसुर ठहर गर्दा कसले के कस्तो अपराध गरेको हो प्रत्येक अभियुक्तको आपराधिक कार्य एवम् सोअनुरूप दायित्वको निक्क्यौल गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रहार गरेको चक्कुबाट पीडितलाई गम्भीर घाउचोट देखिन आए पनि चक्कु प्रहार गर्ने कार्यमा

यी प्रतिवादी प्रदिप थापाको संलग्नताको पुष्ट्याई नभएपछि वारदातस्थलमा सँगै भएको भन्ने आधारमा मात्र ज्यान मार्ने उद्योग जस्तो फौजदारी कसुरमा कसुरदार ठहर गर्न मिलेन । अतः प्रतिवादी पाराङ भन्ने प्रदिप थापामगर अभियोग दाबीबमोजिम कसुरदार देखिन नआएकोले निजलाई ज्यानसम्बन्धी महलको १५ नं. बमोजिमको कसुरदार ठहर्‍याई सोही महलको १५ नं. अनुसार कैद वर्ष ५ (पाँच) सजाय गर्ने गरेको सुरु भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०७१।६।३० को फैसला नमिलेको भनी केही उल्टी गरी प्रतिवादी पाराङ भन्ने प्रदिप थापामगरलाई अभियोग दाबीबाट सफाइ दिने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको देखिन आउने ।

तसर्थ भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०७१।६।३० को फैसला केही उल्टी गरी प्रतिवादी प्रदिप थापामगरले अभियोग दाबीको कसुरबाट सफाइ पाउने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७२।१।११ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: हर्कबहादुर क्षेत्री

कम्प्युटर: विनोदकुमार बनिया

इति संवत् २०७५ साल भदौ १९ गते रोज ३ शुभम् ।

८

स.का.मु.प्र.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७४-CR-१५८१ र ०७४-CR-०७२५, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. सद्दाम हुसेन अन्सारी र सद्दाम हुसेन अन्सारी वि. नेपाल सरकार

मृतक अनिल भण्डारीलाई मारेको कुरामा प्रतिवादीहरू सद्दाम हुसेन र मोहरम भन्ने सहिद अलि अन्सारीले मौका तथा अदालतमा गरेको साबिती बयानलाई किटानी जाहेरी, घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का, घटना विवरण कागज गर्ने मुना देवी भण्डारी, अब्दुल अन्सारी, सुदर्शन रायमाझी,

खुमानन्द भट्टराई, विपकुमार मगर, खाती रामप्रसाद न्यौपानेसमेतका व्यक्तिहरूले यी प्रतिवादीहरूले अनिल भण्डारीलाई मारेका हुन् भनी लेखाइदिएको बेहोरा र Blunt Force Injury to Head and Neck भन्ने बेहोराको अनिल भण्डारीको शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट यी प्रतिवादीहरूको एकआपसको मिलेमतो र योजनाअनुसार अनिल भण्डारीलाई मारेको तथ्य मिसिल संलग्न समग्र प्रमाणबाट पुष्टि भएको देखियो । प्रतिवादी सद्धाम हुसेन अन्सारी अनिल भण्डारीलाई ज्यान मार्ने नियतले योजना बनाई तास खेल्न बोलाई सकरले पटकपटक हानि मारेको देखिन आएको तथा वारदातमा प्रयोग भएको हतियार सकर धार भएको वा नभएको जोखिमी हतियार देखिन नआई सामान्य हतियार देखिएकोले ज्यानसम्बन्धीको १३(१) को कसुर पुष्टि हुन नआएको र ज्यानसम्बन्धीको १३(३) को कसुर देखिन आएकोले सोही ज्यानसम्बन्धीको १३(३) बमोजिम सजाय ठहर्‍याएको सुरु पाल्पा जिल्ला अदालत तथा पुनरावेदन अदालतबाट भएको फैसला मिलेकै देखियो । त्यस्तै अर्का प्रतिवादी मोहरम भन्ने सहिद अलि अन्सारीले मृतकलाई मार्ने कार्यमा जिउमा हात हाली प्रत्यक्ष संलग्न भएको नदेखिए तापनि मार्ने योजनामा संलग्न भई मृतकलाई तास खेल्न बोलाई मार्ने कार्यमा संयोग पारिदिएको देखिँदा ज्यानसम्बन्धीको १३(१) को कसुर पुष्टि हुन नआई ज्यानसम्बन्धीको १३(४) नं. बमोजिमको कसुर पुष्टि हुन आएकोले सोही ज्यानसम्बन्धीको १३(४) नं. बमोजिम सजाय हुने ठहर्‍याएको सुरु तथा पुनरावेदन अदालतको फैसला मिलेकै देखिन आउने ।

अतः विवेचना गरिएको आधार प्रमाणबाट प्रतिवादी सद्धाम हुसेन अन्सारीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १ तथा १३(३) नं. बमोजिमको कसुर अपराधमा ऐ. ऐनको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने, प्रतिवादीमध्येका मोहरम भन्ने सहिद अलि अन्सारीलाई १३(४) नं. को कसुरमा

ऐ. ऐनको १३(४) नं. बमोजिम जन्मकैदको सजाय हुने र अर्का प्रतिवादी सत्तार अन्सारीलाई ज्यानसम्बन्धीको १७(३) नं. को कसुरमा सोही १७(३) नं. बमोजिम २ (दुई) वर्ष कैद सजाय हुने ठहर गरेको सुरु पाल्पा जिल्ला अदालतको मिति २०७२।८।१० को फैसलालाई सदर हुने ठहर्‍याएको उच्च अदालत तुलसीपुर, बुटवल इजलासबाट मिति २०७३।१२।१६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: हर्कबहादुर क्षेत्री

कम्प्युटर: विनोदकुमार बनिया

इति संवत् २०७५ साल भदौ १९ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं. १

१

मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा. र मा.न्या. श्री हरिकृष्ण कार्की, ०७३-८।-०६३२, परमादेश / निषेधाज्ञा, गीता खत्री वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की पोखरासमेत

जिल्ला कास्की छिनेडाँडा वडा नं.४ कि.नं. ५९४२ क्षे.फ. ०-१-०-२, ऐ. कि.नं.५९४६ क्षे.फ. ०-३-०-१ को जग्गाहरू निवेदकको रहेको र पोखरामा निर्माणाधीन अन्तर्राष्ट्रिय विमानास्थलको लागि Airside र Landside Infrastructure निर्माणको लागि उक्त जग्गाहरू अधिग्रहण गर्न लागिएको तथ्यमा कुनै विवाद रहेको देखिँदैन । विपक्षीहरूले समेत आफ्नो लिखित जवाफमा निवेदकलाई उक्त जग्गा अधिग्रहण गरेबापत कानूनबमोजिमको मुआब्जा दिने कुरालाई स्वीकार गरेको पाइन्छ तर निवेदन दायर हुँदासम्मको अवस्थामा मुआब्जा नदिई आलटाल गरेको भन्ने निवेदन जिकिर रहेको देखिने ।

राज्यले नागरिकको जग्गा अधिग्रहण गर्नको लागि प्रक्रियाहरू सुरु गर्ने तर क्षतिपूर्ति दिनको लागि कुनै बहानामा आलटाल गर्ने गर्छ भने सो कार्यले नागरिकको

सम्पत्तिको अधिकारको उल्लङ्घन हुन पुग्छ । यी निवेदकले यथाशक्य कानूनबमोजिमको मुआब्जा पाउनु नै पर्ने देखिन्छ । निवेदकले यस अदालतमा दायर गरेको पुनरावेदन पत्रमा आफ्नो जग्गाहरूलाई (ख) वर्गको जग्गामा वर्गीकरण गरेकोमा चित्त नबुझाई (क) वर्गमा राखिनुपर्ने तथा अधिग्रहण गरी बाँकी रहेको जग्गासम्म पुग्ने बाटो नभएकोले सो जग्गाहरूसमेत अधिग्रहण हुनुपर्छ भनी जिकिर लिएको भए तापनि अधिग्रहण गरिएको जग्गालाई कुन वर्गमा राख्ने तथा कति जग्गा अधिग्रहण गर्ने भन्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायले कानूनबमोजिम निर्णय गर्ने नै हुँदा सो सम्बन्धमा बोलिरहनुपर्ने देखिँदैन । त्यसैगरी निवेदकले विपक्षीहरूको विरुद्धमा निषेधाज्ञाको आदेशसमेत जारी गरिपाउँ भनी निवेदन जिकिर लिएको भए तापनि बहुसंख्यक जनताको विकासको अधिकारको मर्म र महत्ताको कोणबाट पनि अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको विकास एवम् निर्माणसम्बन्धी आयोजनालाई स्वतः निष्क्रिय र निष्प्रभावित हुने गरी निषेधाज्ञाको आदेश जारी गर्न मिल्ने नदेखिने ।

अतः विवेचित कारण र आधारबाट निवेदन मागबमोजिम निषेधाज्ञाको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्थाको विद्यमानता नदेखिँदा सोतर्फ निवेदन दाबी खारेज हुने र निवेदकको जग्गा अधिग्रहण गरी हालसम्म मुआब्जा प्रदान नगरेको देखिँदा कानूनबमोजिम आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी यथाशीघ्र निवेदकले पाउने मुआब्जा रकम दिनु भनी प्रत्यर्थीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०७३।२।१२ को आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: सन्देश श्रेष्ठ

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७४ साल चैत १४ गते रोज ४ शुभम् ।

- यसै लगाउको ०७३-CI-०६३१, परमादेश /

निषेधाज्ञा, विष्णु खत्री वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की पोखरासमेत भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ ।

२

मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा. र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०७१-CI-१०३७ र ०७१-CI-१०३८, अंश, सीताकुमारी के.सी.समेत वि. कमल के.सी.समेत र झजिन्द्रबहादुर के.सी. वि. कमला के.सी.समेत

प्रतिवादी झजिन्द्रबहादुर के.सी. र वादी कमला के.सी. बिच मिति २०५५।२।२४ र मिति २०५५।६।७ मा मध्यपश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, नेपालगन्जमा भएको मिलापत्रमा प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी.ले वादी कमला के.सी. आफ्नो श्रीमती भएको तथ्यलाई स्वीकार गरेको देखिएको छ । तुलसीपुर नगरपालिकाले मिति २०६३।१।१८ मा लेखेको पत्रमा प्रतिवादी झजिन्द्रबहादुर के.सी. को छोरा दिपेन्द्र के.सी. हो भनी उल्लेख भएको देखिन्छ । मिसिलसाथ संलग्न DNA परीक्षण प्रतिवेदनले वादी दिपेन्द्र के.सी. प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी.को जैविक बाबु होइनन् भनी स्पष्ट रूपमा शङ्कारहित तवरबाट पुष्टि नभएको अवस्थामा वादी कमला के.सी र दिपेन्द्र के.सी. प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी. को श्रीमती र छोरा नाताका मानिस होइनन् भन्न मिल्ने भएन । वादीहरू प्रतिवादीको श्रीमती र छोरा नभएको भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीहरूको जिकिरसँग यो इजलास सहमत हुन सकेन । वादी कमला के.सी.को प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी. सँग श्रीमान् श्रीमतीको तथा वादी दिपेन्द्र के.सी.को प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी.सँग बाबु छोराको नाता कायम हुने देखिन आउने ।

पेस भएको तायदाती फाँटवारीबाट प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी.को नाममा प्युठान जिल्ला पुजा गा.वि.स. वडा नं. ६ मा कि.नं.२२१ को ३-१५-०-

१, ऐ.ऐ.वडा नं. ८ को कि.नं.७६२ को ८-११-२-२, ऐ.ऐ. वडा नं. ६को कि.नं.३१३ को ७-१५-२-१ जग्गा रहेको देखिन्छ । प्रतिवादी सीताकुमारी के.सी.को नाममा ऐ.ऐ. वडा नं. ५क को कि.नं.११६ मा ०-८-६ जग्गा रहेको देखियो । उक्त कि.नं.११६ को जग्गा मिति २०५७।१।२ मा पारित बकसपत्रको लिखतद्वारा प्राप्त गरेको हुनाले बन्डा लाग्ने होइन भन्ने पुनरावेदन जिकिर रहेको छ । प्रतिवादी सीता के.सी.ले उक्त मितिमा प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी.बाट बकसपत्र गरी लिनुभन्दा अगाडि नै मिति २०५३।१।१९ देखि प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी.ले वादी कमला के.सी.लाई श्रीमती बनाएको देखिन्छ । यसरी प्रतिवादी झजिन्द्र के.सी.ले प्रतिवादी सीता के.सी.लाई बकसपत्रको लिखत गरी दिँदाको समयमा निजको दुईवटा श्रीमती रहेको देखिन्छ । उक्त लिखत मुलुकी ऐन, अंशबन्डाको १९ नं. को देहाय(२) बमोजिम रीतपूर्वक भएको देखिँदैन । प्रतिवादीको दुईवटा श्रीमती भएकोमा आफ्नो खुशीले जेठी श्रीमती प्रतिवादी सीता के.सी.लाई मात्र दिने गरी गरेको उक्त हालैको बकसपत्र कानूनसम्मत भन्न मिल्ने अवस्था नरहेको र अंशियारमध्येकै व्यक्तिको नाममा जग्गाको दर्ता कायम रहेको देखिँदा कि.नं.११६ को उक्त जग्गा बन्डा नलाग्ने भन्ने प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन । उक्त कि.नं.११६ को जग्गासमेत बन्डा लाग्ने नै देखिने ।

वादी कमला के.सी. र प्रतिवादी झजिन्द्रबहादुर के.सी. का बिच नाता सम्बन्ध, पालन-पोषणसमेतका विषयमा २०५६ सालदेखि नै विवाद खडा भएको र मेलमिलाप गरी कागज गरेको भन्ने देखिएको छ । यसरी २०५६ सालमा नै विवाद खडा भएको कुरा प्रहरी कार्यालयमा अभिलेख रहेको देखिएको अवस्थामा २०५७ सालमा जेठी पत्नी सीताकुमारीलाई जग्गा बकसपत्रको माध्यमबाट हस्तान्तरण गरेको कुरालाई विवेकपूर्ण रूपमा हेर्नु पर्ने अवस्था छ । वादी कमला र

प्रतिवादी झजिन्द्रका बिच २०५६ सालमा समझदारी कायम गरिएको लिखत खडा भएपछि पनि निजहरूका बिच व्यावहारिक रूपमा मेलमिलाप हुन सकेको देखिँदैन । विवादको श्रृङ्खला कायमै रहेको परिणामस्वरूप मिति २०६२।४।२६ मा प्रस्तुत अंश मुद्दाको फिरादपत्र दायर हुनुभन्दा करिब एक महिनाअगाडि भएको भनिएको मिति २०६२।३।२३ को अंशबन्डा लिखत यी वादीको हकमा असर पार्ने अभिप्रायबाट भएको भनी स्वाभाविक रूपमा मान्न सकिने देखिन्छ । वादी कमला तथा दीपेन्द्रलाई अंशियारको रूपमा नदेखाई तथा छोराछोरी बाबुराम र संजीवनीको अंश सम्बन्धमा प्रस्टताका साथै बेहोरा उल्लेख नगरी भएको उल्लिखित बन्डापत्रका आधारमा निज सीताकुमारी के.सी. लाई बाहेक गरी अहिले अंशियार संख्या कायम गर्नु न्यायोचित र विवेकपूर्ण हुने देखिएन । न्यायलाई केवल प्राविधिक विषयको रूपमा मात्र हेरिनु हुँदैन । सामाजिक सन्दर्भहरूको विवेकपूर्ण मूल्याङ्कन गरी न्याय निरूपण गरिनु पर्दछ । तसर्थ वादी कमला के.सी. र दीपेन्द्र के.सी., प्रतिवादी झजिन्द्रबहादुर के.सी., सीताकुमारी के.सी. तथा निजहरूका छोराछोरी बाबुराम र संजीवनी गरी कुल ६ जना अंशियार कायम गरी वादीले दाबीबमोजिम ६ भागको २ भाग अंश पाउने देखिने ।

अतः अंशियार संख्या ५ जना कायम गरी भएको हदसम्म पुनरावेदन अदालत तुलसीपुरको मिति २०६९।५।१७ को फैसला केही उल्टी भई पेस भएको तायदाती फाँटवारीमा उल्लेख भएको सम्पत्तिबाट मुलुकी ऐन, अंशबन्डाको महलको १७ नं. बमोजिम अविवाहित अंशियारको विवाह खर्च पर सारी ६ भागको २ भाग अंश वादीले छुट्याई लिन पाउने ।

इजलास अधिकृतः सन्देश श्रेष्ठ

कम्प्युटरः चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७४ साल फागुन १५ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं. २

१

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०७१-CR-१२३१, लागु औषध खैरो हेरोइन, विनोद भट्ट वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादीको साथबाट बरामद भएको लागु औषधमा हेरोइन पाइएको भन्ने केन्द्रीय प्रहरी विधि विज्ञान प्रयोगशालाको मिति २०६९।८।१८ को परीक्षण प्रतिवेदनबाट देखिन्छ। प्रतिवादीले अदालतमा बयान गर्दा आफू सेवनकर्ता भएको र आफ्नो साथबाट ३ ग्राम मात्र लागु औषध हेरोइन बरामद भएको भनी आफ्नो साथबाट लागु औषध हेरोइन बरामद भएको तथ्यमा साबित रहेको देखिन्छ। प्रतिवादीको अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष भएको बयान र बरामदी मुचुल्का समर्थन हुने गरी प्रतिवेदक प्रहरीले अदालतमा बकपत्र गरिदिएसमेतका उल्लिखित प्रमाणबाट प्रतिवादी विनोद भट्टको साथबाट लागु औषध हेरोइन बरामद भएको कुरा पुष्टि हुन आउने।

प्रतिवादीबाट ३० ग्राम लागु औषध खैरो हेरोइन बरामद भएको भन्ने बरामदी मुचुल्काको रोहवरमा सहिछाप गरेको र उक्त सहिछाप आफ्नै भएको भनी अदालतमा समेत बयान गरेको देखिँदा आफ्नो साथबाट ३ ग्राम मात्र लागु औषध बरामद भएको भन्ने निजको जिकिर पत्यारलायक देखिँदैन। निजकै साथबाट लागु औषध ३० ग्राम बरामद भएको र रोहवरमा यी प्रतिवादी बसेको अवस्थामा निजको जिकिर स्वाभाविक पनि देखिएन। त्यसैगरी निजबाट बरामद नभएको लागु औषध यी प्रतिवादीबाट बरामद भएको देखाउनु पर्नेसम्मको कारण पनि निजले देखाउन सकेकोसमेत नपाइने।

लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ (१) को (ड) ले लागु औषधको निकासी

पैठारी र (च) ले लागु औषधको खरिद गर्ने सञ्चय गर्ने राख्ने वा ओसारपसार गर्ने कार्यलाई निषेध गरी सोही ऐनको दफा १४ (१) देहाय (छ)(२) ले २५ ग्रामदेखि १०० ग्रामसम्म लागु औषधको कारोबार गर्ने व्यक्तिलाई १० वर्ष कैद र रु.७५०००।- देखि २ लाखसम्म जरिवाना सजायको व्यवस्था गरेको र प्रतिवादी विनोद भट्टको साथबाट ३० ग्राम लागु औषध हेरोइन रक्सौलबाट खरिद गरी काठमाडौं लैजाने क्रममा प्रहरी चेकजाँचको क्रममा बरामद भएको पुष्टि हुन आएको देखिएकोले निजबाट बरामद भएको लागु औषधको उक्त परिमाणसमेतलाई मध्यनजर गरी कुन कसुर प्रतिवादीले गरेको भनी निरूपण गर्नुपर्छ। त्यसमा लागु औषधको प्रकृतिअनुसारको परिमाणमा समेत ध्यान पुऱ्याउनु पर्छ। ३० ग्राम लागु औषधलाई लागु औषधको प्रकृतिअनुसारको परिमाणलाई न्यून परिमाण मान्न मिल्दैन। यस्तो अवस्थामा निज प्रतिवादीलाई १० वर्ष कैद र रु.७५०००।- जरिवाना गर्ने गरी सुरु अदालतले गरेको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत हेटौंडाको फैसला अन्यथा नदेखिँदा निजको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसिकने।

अतः माथि विवेचित आधार कारणबाट प्रतिवादी विनोद भट्टलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ (१) को (ड) र (च) बमोजिमको कसुरमा सोही ऐनको दफा १४(१)(छ) को (२) बमोजिम १० वर्ष कैद र रु.७५०००।- जरिवाना हुने गरी पर्सा जिल्ला अदालतबाट मिति २०७०।१२।११ मा भएको फैसला सदर हुने ठहऱ्याई पुनरावेदन अदालत हेटौंडाबाट मिति २०७१।८।१६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृतः महेश खनाल

कम्प्युटरः मन्दिरा रानाभाट

इति संवत् २०७४ साल भदौ २ गते रोज ६ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई, ०६८-CI-०३५६, निर्णय बदर दर्ता, मधुकुमारी घिमिरे (कोइराला) वि. मालपोत कार्यालय, सिन्धुलीसमेत

पुनरावेदिका वादीले पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा पुनरावेदनको रोहमा दायर गरेको बाटो कायम मुद्दामा विवादको विषयवस्तुका रूपमा रहेको मिति २०५९।०७।१० को लगत कट्टा समितिको निर्णयलाई सदर कायम गरी यी वादीको सो पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ठहर्‍याई मिति २०६८।०२।२२ मा फैसला भएको देखिएकोमा सोही मुद्दाको लगाउमा रहेको प्रस्तुत निर्णय बदर दर्ता मुद्दामा यी वादीको प्रस्तुत फिराद दाबी खारेज गर्ने गरी उक्त अदालतबाट सोही मितिमा फैसला भएकोमा उक्त बाटो कायम गरिपाउँ भन्ने मुद्दामा पुनरावेदनको रोहमा पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट भएको उक्त फैसलाउपर यी पुनरावेदिका वादीले मुद्दा दोहोर्‍याई हेरिपाउँ भनी यस अदालतमा दिएको ०६८-R1-०५९० को निवेदन यसैसाथ आज यसै इजलाससमक्ष पेस हुन आएकोमा उक्त निवेदनमा मुद्दा दोहोर्‍याई हेर्न अनुमति प्रदान गर्न मिलेन भनी आज यसै इजलासबाट निर्णय भएको देखिएको हुँदा यी वादीले दाबी लिएको उक्त लगत कट्टा समितिको मिति २०५९।०७।१० को निर्णय अन्तिम हुन पुगेको अवस्था विद्यमान देखिएबाट अब प्रस्तुत मुद्दाबाट सोही निर्णयलाई अन्यथा हो भनी मान्न मिल्ने अवस्थासमेत रहन नसक्ने भएकोले यी पुनरावेदिका वादीको पुनरावेदन जिकिर एवम् निजका तर्फबाट उपस्थित विद्वान् कानून व्यवसायीको बहस जिकिरसँग समेत सहमत हुन नसिकने ।

तसर्थ, यसै विषयमा यिनै वादीले लगत कट्टा समितिको मिति २०५९।०७।१० को निर्णयसमेत उपर मिति २०६६।३।१४ मा पुनरावेदन दिई सो मुद्दामा उक्त निर्णय सदर हुने गरी पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट

मिति २०६८।०२।२२ मा भएको फैसलामा मुद्दा दोहोर्‍याई हेरिपाउँ भनी यिनै पुनरावेदिका वादीले दिएको ०६८-R1-०५९० को निवेदनमा आज यसै इजलासबाट मुद्दा दोहोर्‍याई हेर्ने अनुमति प्रदान गर्न मिलेन भनी निर्णय भइसकेको अवस्थामा प्रस्तुत मुद्दाबाट सोही मिति २०५९।०७।१० को निर्णयलाई विचारणीय रहेको भनी मान्न मिल्ने अवस्था नदेखिएको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको फिराद दाबी खारेज हुने गरी सुरु पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट मिति २०६८।२।२२ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत:- सुरथप्रसाद तिमल्सेना

कम्प्युटर: मन्जिता ढुंगाना

इति संवत् २०७४ साल माघ १७ गते रोज ४ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई, ०६८-CI-११९७, निर्णय लिखत दर्ता बदर दर्ता, देवेन्द्र शुक्ल भूमिहारसमेत वि. गजेन्द्र शुक्ल भूमिहार

पुनरावेदक प्रतिवादी देवेन्द्र शुक्लले विवादित जग्गा सुरेश सिंहलाई राजीनामाको लिखत पारित गर्दा सो राजीनामाको लिखतमा प्रत्यर्थी वादीलाई साक्षीमा राखेको वा निजको मन्जुरी सहमति लिएर सो जग्गा बिक्री गरेको हो भनी यी पुनरावेदक प्रतिवादीहरूले प्रामाणिक रूपमा स्थापित गर्न सकेको देखिँदैन । एकासगोलमा लिएर खाएको ऋण तिर्नु बुझाउनुपर्ने भई घरको प्रमुख व्यक्तिको हैसियतले घर व्यवहार चलाउनका निमित्त लिएर खाएको ऋण तिर्नको लागि नै विवादित जग्गा बिक्री गरिएको भनी पुनरावेदन जिकिरमा उल्लेख गरिएको देखिए तापनि सो घर व्यवहारमा के काम चलाउनका लागि हो ? कुन व्यवहार गरिएको छ भन्ने कुराको पुष्ट्याई हुने गरी पुनरावेदकको जिकिर रहेको देखिन नआउने ।

वादी राजीनामा लिखतमा साक्षी नबसेको र निजको मन्जुरीको लिखतसमेत भएको नदेखिँदा

विवादित कि.नं.१५८ को ०-८-१५ जग्गा सुरेश सिंहलाई र.नं.१३५९(ग) बाट मिति २०६३।३।२४ मा लिखत गरिदिएको देखिएकोले सो जग्गाको हकमा उक्त विवादित लिखत बदर गरिपाउँ भन्ने वादीको फिराद दाबी नपुग्ने गरी सुरु सर्लाही जिल्ला अदालतबाट मिति २०६६।३।१७ मा भएको फैसला उल्टी हुने गरी वादी दाबीबमोजिम सो विवादित जग्गाको २ भागको १ भाग जग्गाको लिखत र दर्ता लेनदेन व्यवहारको १० नं. बमोजिम बदर भई वादीका नाममा सो जग्गा दर्ता हुने भनी पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट मिति २०६८।२।११ मा भएको फैसला मनासिब रहेको देखिन आएकोले यी पुनरावेदक प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिर एवम् निजहरूका तर्फबाट उपस्थित विद्वान् कानून व्यवसायीको बहस जिकिरसँग सहमत हुन नसिकने।

तसर्थ, माथि विवेचित आधार प्रमाणसमेतबाट प्रस्तुत मुद्दामा विवादित कि.नं. १५८ को ०-८-१५ जग्गा र.नं.१३५९(ग) बाट मिति २०६३।३।२४ मा लिखत गरिदिएको उक्त विवादित लिखत बदर गरिपाउँ भन्ने वादीको फिराद दाबी पुन नसक्ने भनी सुरु सर्लाही जिल्ला अदालतबाट मिति २०६६।३।१७ मा भएको फैसला उल्टी हुने गरी वादी दाबीबमोजिम सो विवादित जग्गाको २ भागको १ भाग जग्गाको लिखत र दर्ता बदर भई वादीका नाममा सो जग्गा दर्तासमेत हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट मिति २०६८।२।११ मा भएको फैसला मिलेकै देखिन आएकोले सदर हुने।

इजलास अधिकृत: सुरथप्रसाद तिमल्सेना

कम्प्युटर: मन्जिता ढुंगाना

इति संवत् २०७४ साल माघ १७ गते रोज ४ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई, ०७२-WO-००२१, उत्प्रेषण, पृथ्वी साह रौनियार वि. पुनरावेदन अदालत हेटौँडा

मकवानपुरसमेत

निवेदकले विपक्षीमध्येका खोभारी साहउपर मिति २०६९।१२।१६ मा अंश मुद्दा दायर गर्दाका अवस्थामा निज विपक्षी खोभारी साहबाट विपक्षी महादेव साहले दायर गरेको लेनदेन मुद्दामा भरी पाउने ठहरी फैसला भई सो फैसलाबमोजिमको रकम भरिपाउँ भनी मिति २०६९।१०।२२ मा नै सो फैसला कार्यान्वयनतर्फ निवेदन परी कारबाही प्रारम्भ भइसकेको अवस्थामा यी निवेदकले दिएको सो अंश मुद्दाबाट निजको आफ्नो अंशहकको सम्पत्ति बन्डा छुट्याई नलिएसम्म उक्त पूर्ववत् रूपमा फैसला कार्यान्वयनको लागि परेको सो बिगो भरी भराउतर्फको फैसला कार्यान्वयनको निवेदनको कारबाही स्थगित गर्नुपर्ने भनी कुनै बाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था रहेको पाइँदैन। डाँक लिलाम प्रक्रियामा सम्पूर्ण रूपमा निवेदक सामेल भई पछि सोही भएको डाँक लिलाममा विवाद ल्याएको देखिन्छ। आधा जग्गा खोभारी साहको भएकोमा विवाद छैन। नरम करम नमिलेको भए कुनकुनतर्फ के कसरी मिलेन भन्नेबारे रिट निवेदकले स्पष्ट जिकिर लिन सक्नु पर्ने थियो। रिट निवेदकको जिकिर नै अस्पष्ट देखियो। यसरी पूर्ववत् रूपमा अदालतबाट भएको फैसला कार्यान्वयनको क्रममा परेको निवेदनको कामकारबाहीलाई थाती राख्नको निमित्त दिएको निवेदनमा तहतह अदालतको कानूनबमोजिमको आदेश अन्तिम भइसकेको अवस्थामा पनि फैसला कार्यान्वयनको कार्यमा अवरोध पैदा गर्ने गरी निहित उद्देश्यका साथ पटकपटक निवेदन दिई फैसला कार्यान्वयनको कार्यलाई निस्तेज तुल्याउने हो भने अदालतबाट भएको अन्तिम फैसलाले सार्थकता पाउनसमेत नसक्ने।

निवेदकले बिगो भराउने कार्य स्थगित गरिपाउँ भनी मिति २०६९।१२।२७ मा दिएको निवेदनमा "प्रतिवादीको अंश भाग हक हिस्साको जेथा लिलाम गरी फैसला कार्यान्वयन गर्न कानूनले

बाधा नपर्ने भएकोले निवेदन मागबमोजिम सो फैसला कार्यान्वयनको कारबाही स्थगित गर्न नमिल्ने" भनी मिति २०७०।१।१९ मा सुरु पर्सा जिल्ला अदालतका तहसिलदारबाट आदेश बदर गरिरहनु परेन भनी मिति २०७०।९।५ मा विपक्षी पर्सा जिल्ला अदालतबाट भएको आदेशउपर पुनरावेदन अदालत हेटौंडामा निवेदन परेकोमा उक्त आदेशमा त्रुटि नदेखिँदा कुनै परिवर्तन गरिरहन परेन । कानूनबमोजिम गर्नु" भनी मिति २०७१।४।१४ मा भएको आदेश तथा मिति २०७१।८।१६ मा भएको डाँक लिलाम मुचुल्का बदर गरिपाउँ भनी यिनै निवेदकले दं.स.६१ नं. बमोजिम दिएको उजुरीमा "यसमा दे.नं.१३७३ को अंश मुद्दामा भएको फैसलाबमोजिम बन्डा छुट्याई सकेको भनी उल्लेख गर्न नसकेको र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट सो कुरा देखिन नआएबाट मिति २०७१।८।१६ गतेको लिलामी मुचुल्का बेरितको देखिन नआएबाट बदर गरिरहनु परेन । कानूनबमोजिम गर्नु" भनी मिति २०७२।२।१ मा विपक्षी पर्सा जिल्ला अदालतबाट भएको आदेशलाई सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत हेटौंडाबाट मिति २०७२।३।३१ मा आदेशसमेत कानूनसम्मत रहेको देखिएकोले उक्त मिति २०७१।८।१६ मा भएको लिलाम मुचुल्का तथा उक्त मुचुल्का सदर हुने गरी विपक्षी पर्सा जिल्ला अदालतबाट भएको मिति २०७२।२।१ को आदेश र पुनरावेदन अदालत हेटौंडाबाट मिति २०७२।३।३१ मा भएको आदेशसमेत बदर गरिपाउँ भन्ने निवेदकको जिकिरअनुसारको आदेश जारी गर्न पर्ने देखिएन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: सुरथप्रसाद तिमल्सेना
कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय
इति संवत् २०७४ साल कात्तिक २९ गते रोज ४ शुभम्।

५

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई, ०७३-WO-०४८८, उत्प्रेषण,

रोहनी राना वि. कौना रानासमेत

निवेदनमा उल्लेख भएको यी रिट निवेदिकाले दायर गरेको यी रिट निवेदिका पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी सन्धु रानासमेत भएको मुद्दा नं.०७२-DP-०००८ को अंश अपुताली दा.खा. नामसारी मुद्दा र ०७२-DP-२००९ को फैसला बदर मुद्दाहरूमा सुरु जिल्ला अदालतबाट वादी दाबी नपुग्ने ठहरी फैसला भएकोमा प्रस्तुत रिट दर्ता गर्दा सो मुद्दाहरू उच्च अदालतमा विचाराधीन रहेकोमा उच्च अदालत दिपायल, महेन्द्रनगर इजलासबाट मिति २०७३।९।३ मा सुरु जिल्ला अदालतको फैसला सदर हुने ठहरी फैसला भएको देखिन आएको हुँदा यी रिट निवेदिकाले जिकिर लिएको विचाराधीन मुद्दा नै फैसला भई निजको दाबी नपुग्ने ठहरी फैसला भएको हुँदा रिट निवेदिकाले माग गरेबमोजिमको उक्त फैसला कार्यान्वयनको कार्य स्थगित नहुने भनी सुरु जिल्ला अदालतबाट भएको आदेशलाई सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरबाट मिति २०७३।१।२३ मा भएको आदेशसमेत बदरको लागि दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा यी रिट निवेदिकाले माग गरेबमोजिम रिट निवेदनको औचित्य नै समाप्त भइसकेकोले सोबमोजिमको आदेश जारी हुने अवस्था विद्यमान रहेको नदेखिएको हुँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने । इजलास अधिकृत: सुरथप्रसाद तिमल्सेना
कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय
इति संवत् २०७४ साल कात्तिक २९ गते रोज ४ शुभम्।

६

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.डा. श्री आनन्दमोहन भट्टराई, ०७३-WO-०४३७, उत्प्रेषण / परमादेश, सुस्मिता श्रीवास्तव (भुज) समेत वि. उच्च अदालत तुलसीपुर, बुटवलसमेत

निवेदिकाको पति पशुपति भुजका नाउँमा परेको लेनदेन मुद्दामा भएको फैसला अन्तिम भइसकेको अवस्थामा वादीले बिगो भरी भराउका लागि

निज निवेदिकाको पतिको नाउँमा निजको रूपन्देही जिल्लाअन्तर्गतकै वतन देखाई निवेदन परी कारबाही चलेको देखिन आएबाट निजका नाउँमा अन्यथा वतन उल्लेख गरी उक्त बिगो भरी भराउको कारबाहीको सूचना निज प्रतिवादीले नपाएको भन्ने अवस्था नदेखिने।

कानूनबमोजिम गरिएको डाक लिलामको लागि सूचना प्रकाशित भए गरिएका उक्त कार्यसमेतले यी निवेदिकाको हकमा कुनै संवैधानिक एवम् कानूनी तथा साम्प्रतिक हक अधिकारमा असर पुग्न गएको अवस्था देखिएन। लिलामी प्रक्रियाका जायजात तायदात मुचुल्का, पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कनमा यो, यो प्रकारको कानूनी त्रुटि रहेको भन्नेसमेत निवेदिकाले देखाउन नसकेकाले कानूनबमोजिम भएका त्यस्ता प्रक्रियाहरूको सम्बन्धमा अन्यथा मान्नु पर्ने नदेखिने।

तसर्थ, यी निवेदिकाका पति पशुपति भुजउपर परेको लेनदेन मुद्दामा भएको अन्तिम फैसलाबमोजिम बिगो भरी भराउको निमित्त परेको सो फैसला कार्यान्वयनतर्फको निवेदनमा निवेदिकाका पतिको नाउँ दर्ताको जग्गाबाट लेनदेनको बिगो असुलउपर गर्ने क्रममा सो बिगो मुद्दामा गरिएको जायजात तायदात मुचुल्का तथा पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कनसमेतका प्रक्रियामा कुनै कानूनी त्रुटि रहेको भन्नेसमेत देखिन नआएको र उक्त बिगो मुद्दामा गरिएको सो लिलाम बढाबढको कार्यसमेतको सम्पूर्ण प्रक्रिया सम्पन्न भइसकेको अवस्थामा प्रस्तुत रिट निवेदनमा माग गरिएबमोजिमका आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्थासमेत विद्यमान नदेखिएकोले प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने।

इजलास अधिकृत: सुरथप्रसाद तिमल्सेना

कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय

इति संवत् २०७४ साल कात्तिक २९ गते रोज ४ शुभम्।

७

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७३-CI-०१२०, जग्गा दर्ता,

कृष्णप्रसाद तिमिल्सिनासमेत वि. नेपाल सरकार

यसै सम्बन्धमा यिनै पुनरावेदक वादीहरूले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेतलाई विपक्षी बनाई यस अदालतमा दायर गरेको ०६८-WO-०५४६ नं. को उत्प्रेषणयुक्त परमादेशको रिट निवेदनमा यस अदालतबाट मिति २०७३।२।४ मा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति २०६५।७।२८ मा दिएको निर्देशन र सो आधारमा भएको मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजारको मिति २०६५।८।१८ को निर्णय र सोबमोजिम नेपाल सरकारका नाममा तयार भएको दर्ता ख्रेस्ता तथा जग्गाधनी पुर्जासमेत उत्प्रेषणको आदेशले बदर हुने र निवेदकहरूले चलाएको छुट जग्गासम्बन्धी विषयमा सबुद प्रमाण बुझी दर्ता हुने वा नहुने विषयमा निर्णय गर्नु भनी मालपोत कार्यालयको नाममा परमादेशको आदेश जारी भएको देखिन्छ। यसप्रकार प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक वादीहरूले चुनौती दिएको मालपोत कार्यालयको मिति २०६५।८।१८ को निर्णय उक्त रिट निवेदनबाट बदर भएको देखिँदा मालपोत कार्यालयको उक्त निर्णय सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला यथावत कायम रहन सक्ने अवस्था देखिन नआउने।

अतः उल्लिखित आधार कारणबाट ०६८-WO-०५४६ नं. को रिट निवेदनमा यस अदालतबाट मिति २०७३।२।४ मा मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजारबाट मिति २०६५।८।१८ मा भएको निर्णय बदर भएको हुँदा मालपोत कार्यालयको उक्त निर्णय सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६७।१२।१३ को फैसला कायम रहन नसक्ने भएकोले सो फैसला बदर हुने ठहर्छ। अब यी पुनरावेदक वादीहरूले दाबी गरेका कि.नं. १०७ र १२१ को जग्गाका सम्बन्धमा कारबाही चलाएको छुट जग्गा दर्तासम्बन्धी विषयमा उक्त रिट निवेदनमा भएको आदेशबमोजिम सबुद प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी पुनः

निर्णय गर्नु भनी मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजारमा लेखी पठाई दिने।

इजलास अधिकृत: महेश खनाल

कम्प्युटर: मन्जिता ढुंगाना

इति संवत् २०७५ साल वैशाख २१ गते रोज ६ शुभम्।

८

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०७०-८१-०३५७, सार्वजनिक जग्गा, श्यामबहादुर लामा वि. काठमाडौं महानगरपालिका २९ वडा समितिको कार्यालय, ठमेल

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १६१(१) मा उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको अधीनमा रही काठमाडौं महानगरपालिकाबाट मिति २०६३।७।२ मा गरिएको स्थलगत प्राविधिक प्रतिवेदनमा “प्रतिवादीले बनाएको उक्त विवादित घर कि.नं.४ को चौतारो भनिएको जग्गा स्केचमा देखाएअनुसार करिब २ व.मी. चौताराको जग्गा परेको भनी उल्लेख भएको देखिन आएबाट यी पुनरावेदक प्रतिवादीले आफ्नो कि.नं.३ मा निर्माण गरेको भनिएको सो विवादित घर निर्माण हुँदाका अवस्थामा आफूले नक्सा पास गरी बनाएको भन्ने जिकिर लिएको देखिए तापनि उक्त जग्गामा निर्मित घरमा टप निकालिएको भन्ने देखिन आएको र सोको नक्सापास हुँदाका अवस्थामा उक्त टपसहितको घर निर्माणको लागि नक्सा पास भएको देखिन नआउने।

पुनरावेदक प्रतिवादीले नक्सा पासबमोजिम आफ्नो कि.नं. ३ को जग्गामा सीमित रही निर्माण गर्नुपर्ने उक्त घरले उक्त कि.नं.३ को जग्गाबाहेक सार्वजनिक कि.नं.४ को जग्गामा २ वर्ग मिटर चर्चेको भन्ने स्थलगत रूपमा गरिएको प्राविधिक प्रतिवेदनबाट देखिन आएको हुँदा सो हदसम्मको उक्त विवादित घरको अंश स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १६१(५) बमोजिम भत्काइदिने भनी सुरु काठमाडौं महानगरपालिकाबाट भएको निर्णयलाई सदर हुने भनी

पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६७।४।१७ मा भएको फैसला मिलेकै देखिन आयो। जहाँसम्म हक बेहकमा सुनाउनु पर्ने भन्ने हो, सो सम्बन्धमा अनुमतिभन्दा बढी निर्माण गरेको भागजतिको संरचना भत्काउने भन्ने महानगरपालिकाको निर्णयमा उल्लेख भएको र सो अधिकार महानगरपालिकालाई भएकै देखिँदा पुनरावेदकको जिकिरअनुसार हक बेहकमा सुनाउनु पर्ने अवस्था नदेखिने।

अतः माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीको कि.नं.३ को जग्गामा नक्साविपरीत बनेको विवादित घरको टपसहितको हदसम्मको २ वर्ग मिटरमा बनेको प्रतिवादीको घरको अंश स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १६१(५) बमोजिम भत्काइदिने भनी सुरु काठमाडौं महानगरपालिकाको कार्यालयबाट मिति २०६४।०३।२९ मा भएको निर्णय सदर हुने भनी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६७।४।१७ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: सुरथप्रसाद तिमल्सेना

कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय

इति संवत् २०७४ साल भदौ १२ गते रोज १ शुभम्।

- यसै लगाउको ०७०-८१-०३५८, नक्साविपरीत टप बार्दली बनायो भन्ने, श्यामबहादुर लामा वि. काठमाडौं महानगरपालिका २९ वडा समितिको कार्यालय, ठमेल भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ।

९

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री डम्बरबहादुर शाही, ०७१-८१-०१६६, उत्प्रेषण / परमादेश, विन्द्रावती तिवारी वि. मालपोत कार्यालय रूपन्देहीसमेत

निवेदिकाले प्रस्तुत गरेको नागरिकताको प्रमाणपत्रको आधारमा मात्र निज र मृतक

जग्गाधनीको बिचको नाता सम्बन्ध स्थापित हुन सक्ने देखिँदैन । मालपोत कार्यालयले यस अवस्थामा निवेदिका मृतककी छोरी भए नभएको यकिन गर्नसक्ने परिस्थिति रहँदैन । त्यस्तै, निवेदिकाले जग्गा दा.खा. गर्न आवश्यक अर्को कागजात गा.वि.स. को दा.खा. सम्बन्धमा किटानी सिफारिससमेत पेस गर्न सकेको देखिँदैन । प्रस्तुत मुद्दाका अर्का विपक्षी प्रताप नारायण पाण्डेले पनि निवेदिकाद्वारा दा.खा. गरिपाउँ भनी निवेदन दाबी रहेकै जग्गामा दाबी गरेको पाइयो । यसरी निवेदिका मृतककै छोरी भए नभएको यकिन हुन नसकेको, निजले गा.वि.स. को दा.खा. सम्बन्धी किटानी सिफारिस पेस गर्न नसकेको र दुवै पक्षले एउटै जग्गा दा.खा. नामसारीका लागि निवेदन माग गरेकोले कसको नाममा दा.खा. गर्ने भनी द्विविधा उत्पन्न भएकोले अन्य आवश्यक प्रमाणहरू पेस भएका बखत आवश्यक कारबाही गर्ने गरी हाल मिसिल तामेलीमा राख्ने गरी मिति २०७०।३।१९ मा मालपोत कार्यालय रूपन्देहीबाट भएको आदेश कानूनसम्मत देखिँदा उक्त आदेश सदर गरी निवेदिकाको रिट निवेदन खारेज गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत बुटवलले मिति २०७०।१।१५ मा गरेको आदेश मिलेको देखिन आउने । मालपोत कार्यालय रूपन्देहीबाट भएको तामेली आदेशमा निवेदिकाको मागलाई पुष्टि गर्ने खालको थप प्रमाण दाखिल भएमा पुनः कारबाही गर्ने भनी उल्लेख गरेको पाइन्छ । यस अवस्थामा थप प्रमाण पेस भएको खण्डमा तामेलीबाट जगाई मालपोत कार्यालयले कारबाही गर्नुपर्ने नै हुन्छ । त्यस्तो प्रमाण पेस भएमा कारबाही गर्न मालपोत कार्यालयले तामेलीबाट जगाउन इन्कार गर्न मिल्दैन । आफ्नो प्रमाणहरू पेस गरी निवेदिकाले आफ्नो हक सुरक्षित गर्न पाउने स्थिति रहे भएको हुँदा निवेदनमा उल्लेख भएबमोजिम निजको हक अधिकारमा आघात परेको अवस्थासमेत देखिन आएन । तसर्थ, उपर्युक्त विवेचित आधार कारणबाट पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट मिति २०७०।१।१५

मा भएको आदेश मिलेको देखिँदा सदर हुने ।
इजलास अधिकृत: इशा सुवेदी
कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय
इति संवत् २०७५ साल जेठ २७ गते रोज १ शुभम् ।

१०

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री उम्बरबहादुर शाही, ०७२-CI-००२९, लेनदेन, ईश्वरी श्रेष्ठ वि. रामेश्वर खड्गी

करार बदर मुद्दामा वादी प्रतिवादीबाट पेस भएको करार लिखतमा लेखिएको बेहोरा एकआपसमा फरक परेको देखिँदा सो फरक परेको बेहोरासम्म बदर हुने ठहरी फैसला भएको देखियो । यसरी उक्त करार बदर मुद्दामा अर्कै सन्दर्भबाट फैसला भएको देखिँदा सो मुद्दाको फैसलाले प्रस्तुत मुद्दाको कपाली तमसुकको अस्तित्वलाई अन्यथा हुने गरी असर गर्नसक्ने देखिएन । त्यस्तै यी पुनरावेदकले आफूलाई झुक्याई कपाली तमसुकमा सही गराएको भनी जिकिर लिए पनि निजले उक्त लिखतमा लेखात्मक सहीसमेत गरेको र लिखतको पेट बेहोरामा काटिएको विभिन्न ठाउँमा ल्याप्चे छाप लगाएको देखिँदासमेत निजको जिकिरबमोजिम निजलाई झुक्याई लिखतमा सहिछाप गराएको भनी मान्न मिल्ने पनि नदेखिने ।

पुनरावेदक प्रतिवादीले दाबीको कपाली तमसुकमा लागेको ल्याप्चे सहिछाप आफ्नो भएको भनी स्वीकार गरेको देखिएको, विवादित तमसुक लिखतका लेखक तथा अन्तरसाक्षीहरूले पनि लिखतमा लागेको सहिछाप आफ्नो भएको र लिखत सद्दे साँचो हो भनी उल्लेख गरी बयान गरेको तथा अन्तरसाक्षी रेवन खड्गीले लिखतअनुसारको रकम ऋणीले लिएको भनी बयान गरेको देखिएको र यी पुनरावेदक प्रतिवादीले दाबीको लिखत वादीले करकापबाट तयार गरेकोले बदर गरिपाउँ भनी दायर गरेको करकाप मुद्दामा निजले नै तारेख गुजारी डिसमिस भएको देखिँदासमेत करारमा उल्लेख भएको बेहोरा अर्कै सन्दर्भबाट बदर भएको

भन्ने आधारमा मात्र दाबीको कपाली तमसुकलाई अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन । यसप्रकार उल्लिखित सबुद प्रमाणबाट दाबीको कपाली तमसुकबमोजिमको रकम प्रतिवादीले लिएको होइन भनी भन्नु न्यायोचित नहुने र तमसुकबमोजिमको रकम प्रतिवादीले वादीलाई तिरी बुझाई सकेको कुनै सबुद प्रमाण पेस गर्न सकेको नदेखिँदासमेत वादीले दाबीबमोजिमको साँवा ब्याज रकम प्रतिवादीबाट भरी पाउने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला अन्यथा नदेखिँदा प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिरसँग समेत सहमत हुन नसिकने ।

अतः माथि विवेचित आधार कारणबाट वादी दाबी पुन नसक्ने ठहर्‍याई सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।८।१८ मा भएको फैसला उल्टी गरी वादी दाबीबमोजिमको साँवा ब्याज रकम वादीले प्रतिवादीबाट भर्‍याई पाउने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७१।३।२९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः महेश खनाल

कम्प्युटरः मन्जिता ढुंगाना

इति संवत् २०७४ साल पुस २४ गते रोज २ शुभम् ।

११

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७२-CI-०३१७, निषेधाज्ञा / परमादेश, प्रभुप्रसाद चौरसिया वि. श्रीकिसुन राउत बरै

पुनरावेदन अदालत हेटौंडाको आदेशले सम्बन्धित उद्योगको स्थलगत निरीक्षण गराई प्रदूषण फैलाए नफैलाएको बुझ्न पर्सा जिल्ला अदालतको समन्वयमा पर्सा जिल्ला अदालत जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा र घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, पर्साका अधिकृतस्तरका कर्मचारीहरूको संयुक्त टोली खटी गई निवेदक र विपक्षी उद्योगका प्रो. प्रभुप्रसाद चौरसियालाई रोहवरमा राखी विपक्षी उद्योगले प्रदूषण फैलाए नफैलाएको के छ ? सो र त्यसबाट पर्न गएको

प्रभावका बारेमा निरीक्षण गराई पेस भएको प्रतिवेदनको ६ नं. मा प्रस्तुत उद्योगबारे मुद्दा परेपछि स्थलगत निरीक्षण हुँदाको बिहान उद्योगबाट ५ बण्डल कुट उत्पादन भएको देखिएको र उद्योग चालु हालतमा रहे भएको देखिएको, उद्योग चालु रहेको अवस्थामा दुर्गन्ध आउँदा घरमा खान, बस्न अप्ठ्यारो परेको भन्ने उद्योगको उत्तर र दक्षिणतर्फ बसोबास गर्ने मानिसहरूको भनाइ रहेको भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ । निज पुनरावेदक तथा विपक्षीहरूबिच उद्योगले प्रदूषण निष्कासन गरी मानव स्वास्थ्यमा प्रभाव पारेकोले कारबाही गरिपाउँ भनी चलेका विभिन्न मितिका मुद्दा / विवादसमेतको आधारमा उद्योग सञ्चालनको कार्यबाट वरिपरिको वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पारेको रहेनछ भनी निश्चिन्त भन्न सकिने अवस्था देखिन नआउने ।

वातावरण संरक्षण जस्तो साझा र सबैको सरोकारको मुद्दामा पुनरावेदन अदालत हेटौंडाबाट निज दिपज्योति कुट उद्योग सञ्चालन गरेको कारणले उद्योगबाट उत्पन्न दुर्गन्ध नियन्त्रण गर्नु, प्रदूषणयुक्त फोहोर पानी निष्काशन गरी वातावरण प्रदूषण नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षी उद्योगका नाममा निषेधाज्ञाको आदेश र उद्योगले सोबमोजिम गरे नगरेको सम्बन्धमा आवधिक अनुगमन गर्नु र सरोकारवाला / गाउँवासीहरूको निवेदन सम्बन्धमा आवश्यक कारबाही गर्नुहोला भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालयसमेतका नाममा परमादेशको आदेशसमेत जारी हुने ठहरी भएको फैसलामा कुनै कानूनी त्रुटि नदेखिएको स्थिति र अदालतको उक्त आदेशबाट निज पुनरावेदकको कुनै प्रकारको कानूनी हक अधिकारमा आघात परेको भन्ने अवस्था नभई आफ्नो व्यवसाय गर्दा अन्य व्यक्तिको स्वच्छ वातावरणसम्बन्धी हकको हननतर्फ समेत सचेत रहनु भन्ने बेहोराको आदेशलाई अन्यथा भन्न मान्न मिलेन । यस स्थितिमा पुनरावेदक विपक्षीको पुनरावेदन अदालत हेटौंडाबाट आफ्ना नाममा जारी भएको निषेधाज्ञासमेतको आदेश बदर गरिपाउँ भन्ने

बेहोराको पुनरावेदन जिकिर एवम् सोही बेहोराको निजका तर्फबाट रहनुभएका विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताको बहस जिकिरसँग समेत सहमत हुन नसिकने ।

उपर्युक्त विवेचित आधार, प्रमाण तथा कारणबाट स्थानीयवासीले उद्योगले वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पारेकोले आवश्यक कारबाही गरिपाउँ भन्ने बेहोराको जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सामा दिएको निवेदन, उद्योगको अनुगमन तथा नियमन गर्ने निकाय घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, पर्सासमेतको लिखित जवाफ एवम् पुनरावेदन अदालत हेटौंडाको आदेशबमोजिम भएको स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदनको बेहोरा, उल्लिखित प्रतिपादित नजिर सिद्धान्त एवम् पुनरावेदन अदालत हेटौंडाको आदेशबाट उद्योग सञ्चालन गर्ने पुनरावेदकको के कुन कानूनी एवम् संवैधानिक हक अधिकारमा असर पर्न गएको हो भन्ने कुरालाई सबुद प्रमाणसाथ पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थासमेतका आधारमा निजको पुनरावेदन जिकिर मनासिब देखिएन । पुनरावेदन अदालतको हेटौंडाबाट भएको मिति २०७१।१२।२५ को आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: कमलकान्त जोशी

कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय

इति संवत् २०७५ साल साउन २९ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं. ३

१

मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे र मा.न्या. श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०६७-CR-०७०२ र ०६७-CR-०७०८, आयकर (आ.व.०६०/६९), रोहित उन्नितान वि. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनसमेत र खुमराज पुञ्जाली वि. रोहित उन्नितान

करदाताले निर्यात प्रयोजनको लागि भन्सार

कार्यालयमा भरेको Pass Book मा पैठारी भइआएको कच्चा पदार्थको ९९.६३ प्रतिशतलाई नै उत्पादन भएको भन्ने उल्लेख गरेको र करको प्रयोजनमा स्वयम् कर निर्धारण गर्दा भन्सार प्रयोजनमा देखाएको भन्दा कम ९७.३१ प्रतिशत मात्र उत्पादन भएको भनी पैठारी भइआएको कच्चा पदार्थभन्दा २.३२ प्रतिशत मात्र उत्पादित वस्तुको अन्तर हो भन्नेसमेत देखाई करदाता आरती स्ट्रिप्स प्रा.लि.ले आ.व.२०६०/०६९ को कम्पनीको आय व्यायको लेखा परीक्षणसमेत गरी सोको विवरण ठूला करदाता कार्यालयमा पेस गरेको देखिने ।

पैठारी भइआएको कच्चा पदार्थको ९९.६३ प्रतिशत नै उत्पादन हुन सक्ने भन्ने मापदण्ड कहीं कतैबाट देखिन आउँदैन । केवल करदाताले भन्सार कार्यालयमा भरेको Pass Book मा निर्यात प्रयोजनमा ९९.६३ प्रतिशत देखाएकोलाई मात्र आधार लिई कर अधिकृतले फरक आय कायम गरेको देखिन्छ । पैठारी भइआएको कच्चा पदार्थको ९९.६३ प्रतिशत नै उत्पादन भएको हो भन्ने यकिन प्रमाण देखाई कर अधिकृतले कर निर्धारण गरेको नदेखिने ।

कच्चा पदार्थ र उत्पादित वस्तुको बिचको जर्तीमा भिन्नता हुनु स्वाभाविक हुन आउँछ । पास बुकमा भन्सार प्रयोजनको लागि करदाताले उत्पादन ९९.६३ प्रतिशत देखाए तापनि स्वयम् कर निर्धारणमा करदाताले देखाएको विवरणमा ९७.३१ प्रतिशत अर्थात् २.३२ प्रतिशत मात्र कच्चा पदार्थभन्दा उत्पादित वस्तुको अन्तर देखाउने कार्यलाई अन्यथा हो भनी भन्न सक्ने आधार मिसिल संलग्न रहेका प्रमाणबाट देखिन आउँदैन । साथै भन्सार प्रयोजनको लागि भरेको पास बुककै आधारमा जर्ती निर्धारण गर्नुपर्ने भन्ने कानूनी व्यवस्थासमेत रहे भएको नदेखिने ।

मिति २०६२।६।२० को मन्त्रीस्तरीय निर्णयबाट "उत्पादकले कायम गरेको जर्तीलाई नै

वास्तविक जर्ती कायम गर्ने" भनी उल्लेख गरेको देखिएको तथा जर्ती कति कट्टा हुने भन्ने निश्चित मापदण्डसमेत रहेको नदेखिएको परिप्रेक्ष्यमा अनुमानको आधारमा बढी जर्ती माग गरेको भन्दै करदाताले पेस गरेको लेखालाई अमान्य गरेको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णय मिलेको नदेखिने।

आरती स्ट्रिप्स प्रा.लि.ले वस्तु उत्पादन गरेपछि त्यसको बिक्री कायम गर्नुपर्ने हुन्छ वा उद्योगको सम्पत्तिको रूपमा त्यसलाई पुँजीकरण गरी हास खर्चको रूपमा कट्टा गर्नुपर्ने हुन आउँछ। यसरी उत्पादित वस्तुलाई पुँजीकरण गरिसकेपछि आरती स्ट्रिप्स प्रा.लि.ले हास खर्चको रूपमा माग गर्नुपर्नेमा पूरै रकम खर्च कट्टीको रूपमा माग गरेको देखिएको अवस्थामा त्यस्तो रकम रु.३२,०९,६६०।- लाई आयमा समावेश गरेको र पुनरावेदक आरती स्ट्रिप्स प्रा.लि.ले खर्च रु. ५६,९००।- लाई प्रमाणित गर्ने बिल भरपाई पेस गर्न सकेकोसमेत नदेखिएको अवस्थामा त्यस्तो खर्चलाई समेत आयमा समावेश गरेको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णयलाई अन्यथा भएको भन्न सक्ने अवस्था नदेखिने।

विवेचित आधार र कारणहरूसमेतबाट आ.व.२०६०।०६१ को आयकर प्रयोजनको लागि करदाता आरती स्ट्रिप्स प्रा.लि.ले पेस गरेको लेखा र स्वयम् कर निर्धारणमा जर्तीको हकमासम्म ठूला करदाता कार्यालयको मिति २०६४।०४।२० को कर निर्धारणको निर्णय तथा सोलाई सदर गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६५।१०।२१ को निर्णय केही उल्टी हुने र सो बाहेक अन्यको हकमा पुनरावेदक आरती स्ट्रिप्स प्रा.लि.को पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ठहर्‍याएको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँको फैसला मनासिब नै देखिन आएको अवस्थामा यस अदालतबाट पुनरावेदनको अनुमति प्रदान गर्न लिएका आधार कारणहरूसँग सहमत हुन नसकिने।

तसर्थ: उपर्युक्त आधार र कारणहरूसमेतबाट

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँबाट मिति २०६६।६।२७ मा भएको फैसला मनासिब नै देखिएकोले सदर हुने।

इजलास अधिकृत : नारदप्रसाद भट्टराई

कम्प्युटर: अमिररत्न महर्जन

इति संवत् २०७६ साल वैशाख ९ गते रोज २ शुभम्।

यसै लगाउको निम्न मुद्दाहरूमा पनि यसैअनुसार फैसला भएका छन्:

- ०६७-CR-०७०५ र ०६७-CR-०७०७, आयकर (आ.ब.०५९।६०), रोहित उन्निथान वि. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनसमेत र खुमराज पञ्जाली वि. रोहित उन्निथान
- ०६७-CR-०७०३ र ०६७-CR-०७०६, आयकर (आ.ब.०५९।६०), रोहित उन्निथान वि. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनसमेत र खुमराज पञ्जाली वि. रोहित उन्निथान
- ०६७-CR-०७०४ र ०६७-CR-०७०९, आयकर (आ.ब.०६०।६१), रोहित उन्निथान वि. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनसमेत र खुमराज पञ्जाली वि. रोहित उन्निथान

२

मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे र मा.न्या. श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७५-WH-००३१, बन्दीप्रत्यक्षीकरण, ठानेश्वर पोखरेल वि. वैदेशिक रोजगार विभाग, बुद्धनगरसमेत

निवेदकसमेतका उपर दायर भएको वैदेशिक रोजगार ठगी मुद्दामा निवेदक राजन शर्मा भन्ने ठानेश्वर पोखरेलको नाउँको म्याद स्याङ्जा जिल्ला ठूलाडिही गा.वि.स. वडा नं.१ बस्ने भनी वतन उल्लेख गरी जारी भएको र सो म्याद २०७२।१२।२४ मा घर दैलामा टाँस गरी तामेल भएको भन्ने बेहोरा उल्लेख भएको

देखिन्छ । निवेदकको उल्लिखित म्याद तामेल भएको वतनमा बसोबास रहेको छ, छैन ? भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा पुतली बजार नगरपालिका ७ नं. वडा कार्यालय ठूलाडिही, स्याङ्जाको वडाध्यक्ष विश्वेश्वरप्रसाद रेग्मीको प.सं.०७५।०७६,च.नं.४१३ मिति २०७५।८।२४ को मिसिल संलग्न पत्रमा निज रिट निवेदक स्व. टिकाराम पोखरेलको नाति स्व. शेषकान्त पोखरेलको छोरा ठानेश्वर पोखरेलले मिति २०६६।३।१२ मा यस कार्यालयमा उपस्थित भई मिति २०६६।२।१० मा बसाई सरेको मिति कायम गरी स्याङ्जा जिल्ला साबिक ठूलाडिही गा.वि.स.वडा नं.१ बाट कास्की जिल्ला साबिकको पोखरा उपमहानगरपालिका वडा नं.१७ मा निज ठानेश्वर पोखरेल, निजको श्रीमती अनिताकुमारी पोखरेल र छोरा अश्विन पोखरेल यस स्थानबाट मिति २०६६।२।१० मा बसाई सरी प्रमाणपत्र लिई गएको बेहोरा प्रमाणित गरिन्छ भन्ने उल्लेख भएको देखिने ।

निवेदकले २०६६।३।२८ मा बसाई सराई दर्ताको प्रमाणपत्र लिएको देखिन्छ । निवेदकको छोरी आश्विन पोखरेलको २०६५।१।१० मा जन्म मिति उल्लेख गरी २०६६।५।२९ मा पोखरा उपमहानगरपालिका वडा नं.१७ को वतन उल्लेख गरी जन्मदर्ताको प्रमाणपत्र लिएको देखिन्छ । त्यसैगरी उल्लिखित मुद्दाका सहप्रतिवादी गिताप्रजाले निवेदकलाई पोल गरी गरेको बयानमा निवेदकको वतन पोखरा उपमहानगरपालिकामा रहेको भन्ने उल्लेख गरेको देखिएको छ । उल्लिखित प्रमाणहरूबाट यी निवेदक २०६६ सालमा नै स्याङ्जा जिल्लाअन्तर्गत ठूला डिही गा.वि.स.वडा नं.१ को वतनबाट कास्की जिल्ला पोखरा उपमहानगरपालिका वडा नं.१७ मा बसाई सरी सोही वतनमा बसोबास गरिआएको देखिन आएकोले यी निवेदकको नाउँमा जारी भई तामेल भएको म्याद निवेदकको बसोबास नै नभएको वतनमा जारी भई तामेल भएको देखिने ।

कुनै पनि व्यक्तिका हक हितमा असर पर्ने निर्णय गर्नुअघि त्यस्तो व्यक्तिलाई निजउपर परेको उजुरी, सो उजुरीबाट हुन सक्ने परिणामबारे जानकारी दिई निजउपर परेको उजुरीको प्रतिवाद गर्ने मौका दिनु पर्ने हुन्छ । सुनुवाइको उचित मौका नदिई गरिएको निर्णयलाई स्वेच्छाचारी निर्णय मानिन्छ । त्यस्तो निर्णय प्राकृतिक न्याय सिद्धान्तसमेतको विपरीत हुन्छ । उचित सुनुवाइको मौका नदिई गरेको निर्णयले मान्यता पाउन सक्नेन । आफ्नो बारेमा परेको उजुरीको जानकारी पाउने र सोको प्रतिवाद गर्न पाउने व्यक्तिको मौलिक हक हो । नेपालको संविधानको धारा २०(८) ले प्रत्येक व्यक्तिलाई निज विरुद्ध गरिएको कारबाहीको जानकारी पाउने हक सुरक्षित गरेको छ । त्यसैगरी सोही धारा २०(९) मा प्रत्येक व्यक्तिलाई स्वतन्त्र, निष्पक्ष र सक्षम अदालत वा न्यायिक निकायबाट स्वच्छ सुनुवाइको हक हुनेछ भन्ने व्यवस्था गरेको देखिने ।

सुनुवाइको उचित मौका नदिई भएको निर्णयले मान्यता नपाउने हुँदा निवेदक ठानेश्वर पोखरेलको नाउँमा जारी भएको म्याद निजको बसोबास रहेको वतनमा रीतपूर्वक तामेल नभई रिट निवेदक प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तबमोजिम प्रतिवाद गर्ने मौकासमेतबाट वञ्चित भएको देखिँदा निजको हकमा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट अनिलकुमार गुरुङको जाहेरीले वादी नेपाल सरकार प्रतिवादी निवेदक ठानेश्वर पोखरेलसमेत भएको ५१।३।५५ को वैदेशिक रोजगार कसुर मुद्दामा निवेदकको नाउँमा जारी भई तामेल भएको म्याद निवेदकको हकमा भएको मिति २०७४।६।२० को फैसला सोको आधारमा पक्राउ गरी निवेदकलाई दिएको कैदी पुर्जिसमेत कायम रहन नसक्ने हुँदा बदर हुने ठहर्छ । सुनुवाइको मौका नपाई निवेदकको विरुद्धमा भएको फैसलासमेत बदर भएकोले निवेदक राजन शर्मा भन्ने ठानेश्वर पोखरेललाई ललितपुर जिल्ला अदालतको च.नं.१२२२ मिति २०७५।५।१८ को कैद म्याद ठेकिएको कैदी पुर्जीबमोजिम हाल कैदमा

राख्नु नपर्ने हुँदा निजलाई बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेशले कैदबाट मुक्त गरिदिएको छ । अब निजलाई वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण काठमाडौंमा हाजिर गराई निवेदकको हकमा कानूनबमोजिम जे जो कारबाही गर्नुपर्ने हो गर्नु भनी वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी हुने ।

इजलास अधिकृत: जयराम श्रेष्ठ

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७५ साल पुस ६ गते रोज ६ शुभम् ।

इजलास नं. ४

१

मा.न्या.श्री सारदाप्रसाद घिमिरे र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७१-CI-०२८८, संयुक्त दर्ता फुटाई दर्ता, रामकुमार यादव वि. भाला देवीसमेत

मुल पुरुष स्व. फतुरी यादवको २ भाइ छोराहरूमा स्व. मनरूप यादव र स्व.अच्छेलाल यादव रहेको देखियो । मनरूपा यादवको ३ भाइ छोराहरू क्रमशः असर्फी यादव, स्व.दर्पि यादव र स्व. वासुदेव यादव रहेको देखियो । असर्फी यादवको ३ भाइ छोराहरू क्रमशः जगती, दोरिक लछुमन यादव रहेको देखिन्छ । दर्पि यादवको छोरा मोहन यादव र वासुदेव यादवको छोरा गंगा प्रसाद यादव रहेका छन् । अच्छेलालको भाइ छोराहरू क्रमशः स्व. सहदेव यादव र चुल्हो यादव रहेको देखिन्छ । सहदेव यादवको एक मात्र छोरा स्व. वादी रामकुमार यादव रहेको देखियो । पुस्तेवारीमा वादी तथा प्रतिवादीहरूका बिचमा कुनै विवाद रहे भएको नदेखिने ।

असर्फी यादव र सहदेव यादव समान हैसियतका र बराबरीका हकवाला देखिन्छन् । सगोलमा दर्ता भएको सम्पत्तिमा कसको कति हक हुने भन्ने सम्बन्धमा अन्यथा सम्झौता तथा करारमा

उल्लेख भएमा बाहेक सो सगोलको दर्ताको सम्पत्तिमा सबैको बराबरी हक रहेको मान्नुपर्दछ । असर्फी यादव र सहदेव यादवहरूको पुस्तेवारी हेर्दा बराबरी हैसियतका अंश हकवाला रहेको देखिन्छ । पुनरावेदक वादीका बुबा सहदेव तथा प्रत्यर्थी प्रतिवादीका बुबा स्व. असर्फीकै पालामा संयुक्त नाम दर्तामा रहेका विभिन्न कि.नं.का जग्गाहरू फरक दुई हाँगामा अंशियारबिच रहेकोमा ती दुई समान अंशियारहरूबिच समान एवम् बराबर नै भाग कायम हुने हुन्छ । कुनै हाँगामा १ जना र कुनै हाँगामा धेरैजना सन्तानहरूको जाय जन्म भएमा ती सन्तानहरूले आआफ्नो पिताको हक भागमा मात्र दाबी गर्नसक्ने हुन्छ । यसरी समान अंशियार एवम् संयुक्त दर्तावालाहरूबिच बराबर भाग लगाउनु पर्ने जग्गा पुनरावेदक वादीले दाबी गरे जस्तो निजको मात्रै एकल नाउँमा वा प्रत्यर्थी प्रतिवादीले जिकिर गरेजस्तो प्रतिवादी एकलैको नाउँमा स्वतः दर्ता छुट्याई कायम हुने अवस्था देखिँदैन । वादी दाबीका जग्गाहरू साबिकमा यी वादी प्रतिवादीहरूका बाबु असर्फी यादव र सहदेवको संयुक्त नाममा दर्ता रहेको साथै निजहरू समान हैसियतका हकदार देखिएको अवस्थामा पुनरावेदक वादीले आफ्नो बाबुले पाउने विवादित सम्पूर्ण जग्गाबाट आधा भाग र प्रतिवादीहरूले पनि आफ्नो बाबुको भागमा पाउने आधा जग्गाबाट कानूनबमोजिम हक पाउने अवस्था देखिने ।

सुरु अदालतबाट वादी प्रतिवादीहरूको संयुक्त नाउँ दर्तामा रहेको जग्गाहरू संयुक्त दर्तावालाहरूको बराबर भाग लाग्ने भनी दोस्रो पुस्ताका प्रतिवादीहरू समेतलाई उल्लिखित जिल्ला सिरहा गा.वि.स.राजपुर वार्ड नं.१(ख) को कि.नं.९३ को ०-१-१० ऐ.कि.नं. १०२ को ०-२-५ ऐ.कि. नं.१०३ को ०-१-१० ऐ.कि.नं.१०४ को ०-३-० ऐ.कि.नं.१६० को ०-२-१० ऐ.कि.नं.१६१ को ०-०-१६ ऐ.कि.नं.१६२ को ०-१-० ऐ.कि.नं.१६३

को ०-१-८ समेत ०-१३-१९ जग्गाहरूबाट बराबरीका हिसाबले चार भागको एक भाग संयुक्त दर्ता फुटाई वादीले दर्ता गर्न पाउने ठहर्‍याई भएको फैसला सो हदसम्म मिलेको नदेखिने।

अतः माथि उल्लिखित आधार र कारणबाट मृतक सहदेव यादव र असर्फी यादवको संयुक्त नाममा रहेको जग्गाहरू सहदेव यादवको भागको हकमा छोरा रामकुमार यादवको १ भाग र असर्फी यादवको हकमा निजका छोराहरू जगती, दोरिक र लक्ष्मन यादवको नामको नरमगरम मिलाई दर्ता फुटाई दिनेगरी फैसला हुनुपर्नेमा संयुक्त नामको सम्पूर्ण सम्पत्तिलाई ४ भाग लगाई दिनेगरी भएको सुरु फैसला सो हदसम्म उल्टी हुने ठहर्‍छ भनी श्री पुनरावेदन अदालत राजविराजले मिति २०७०।०८।१९ मा गरेको फैसला मिलेकै देखिँदा सो फैसला सदर हुने।

इजलास अधिकृत : जगदिशप्रसाद भट्ट

कम्प्युटर : चन्द्रा तिमल्सेना

इति संवत् २०७५ साल साउन ३० गते रोज ४ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री सारदाप्रसाद घिमिरे र मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७२-CR-०८१३, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. ठूलीमाया प्रजा र नेपाल सरकार वि. अनिता प्रजा

प्रतिवादी ठूलीमायालाई के कति सजाय हुने भन्ने सम्बन्धमा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको २५ नं. मा भएको कानूनी व्यवस्था हेर्दा २५ नं.॥ ॥...“अरूमा भए घरमा थाहा पाउने मुख्य जो हो उसलाई बीस रुपैयाँ जरिवाना गर्नुपर्छ” भन्ने व्यवस्था भएको पाइन्छ। प्रस्तुत मुद्दामा यी प्रतिवादी ठूलीमाया प्रजा जंगल गएको अवस्थामा निजकी छोरी अनिता प्रजाले बच्चा जन्माई सालनालसहित सो जन्मेको बच्चालाई बोरामा हाली खाटमुनि राखेकीमा निज प्रतिवादी ठूलीमाया प्रजा जंगलबाट घरमा आएपछि छोरीले बच्चा

जन्माई खाटमुनि बोरामित्र राखेको कुरा थाहा पाएपछि के गर्ने के कसो गर्ने भन्ने सन्दर्भमा किमकर्तव्यविमुद्द भई बसेकी र गन्हाउन थालेपछि २ दिनपछि लोथर खोलामा फ्याँक्न सहयोग गरेको र आफ्नै छोरीले गरेको कर्तव्यलाई प्रहरीमा खबर नगरेको अवस्था स्वाभाविक हुँदा निज ठूलीमाया प्रजालाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको २५ नं. बमोजिम रु. २०।- (बीस) जरिवाना गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत हेटौँडाको मिति २०७२।५।१९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्‍छ। अभियोग मागदाबीबमोजिम नै सजाय हुनुपर्ने भनी लिएको वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने नदेखिने।

प्रतिवादी अनिता प्रजाको विवाह कृष्णबहादुर प्रजा भन्ने व्यक्तिसँग भई निजतर्फ एक छोराको जन्म भएको र निजको पति कृष्णबहादुर प्रजासँग मनमुटाव भएको हुँदा कामको सिलसिलामा काठमाडौँ गई मजदुरीको काम गर्ने सिलसिलामा शम्भु मण्डल भन्ने व्यक्तिसँग शारीरिक सम्पर्क भई निजको गर्भ रहेकोमा निजसँग पनि मनमुटाव भएको हुँदा आमाको घरलोथरमा आई बसेकोमा शम्भु मण्डलसँग सम्पर्क हुन सकेको थिएन। मिति २०७१।७।१४ गते आमा ठूलीमाया प्रजा गाईवस्तु लिई जंगल गएको अवस्थामा प्रशव बेथा लागी नवजात शिशु जन्मदा मेरो यौनाङ्गबाट टाउकोमात्र निस्किक पुरै शरीर ननिस्किएकोले एकहातले टाउको समाई तान्दा केही समय बच्चा जन्मिएको र उक्त बच्चा रुने चल्नेसमेत नगरेको मैले आफ्नो स्तनपान गराउँदा समेत बच्चाले स्तन नचुसेको कारण बच्चा मरेको रहेछ भनी बच्चालाई बोरामा हाली खाटमुनि लुकाइराखेको र आमा जंगलबाट आएपछि सो कुरा बताएकी हुँ, लास गन्हाउन थालेपछि आमा ठूलीमाया प्रजा र आफूले मिति २०७१।७।१६ मा अन्दाजी २०:३० बजेको समयमा लोथर खोलामा लगी फालेको भनी बयान गरेको देखिन्छ। निजको सो बयान प्रतिवादी

तूलीमाया प्रजाको बयानबाट समेत समर्थित देखिन्छ ।
मिसिल संलग्न घटनास्थल तथा लासजाँच मुचुल्कामा
उमेर पुगेको सालनालमा हल्का झिँगा भन्केको मृत
शिशु फेला परेको भन्ने उल्लेख भई शव परीक्षण
प्रतिवेदनबाट समेत नवजात शिशु जन्मेपछि मरेको भन्ने
देखिन्छ । यसबाट नवजात शिशु जन्मदा नै मरेको भन्ने
नभई जन्मेपछि घाँटी थिची मारी २ दिनसम्म बोरामा
राखी आमा छोरी भई लोथर खोलामा लगी फालेको
अवस्था पुष्टि भएकोले जन्मदा नै मरेको जन्मिएको
थियो भन्ने प्रतिवादी अनिता प्रजाको अदालतमा
भएको बयान प्रतितलायक नदेखिने ।

तसर्थ, विवेचित आधार कारणबाट यी
प्रतिवादी अनिता प्रजाले अवैध रूपमा शिशु जन्माई
जन्मिसकेपछि लोक लज्जासमेतको कारणले आफैँले
जन्माएको शिशुलाई कर्तव्य गरी मारी खोलामा लगी
फालेको पुष्टि हुन आएकोले अभियोग मागदाबीबमोजिम
यी प्रतिवादी अनिता प्रजालाई मुलुकी ऐन,
ज्यानसम्बन्धी १ नं. विपरीत १३(३) नं. को कसुर
अपराधमा ऐ. १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित
जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत
हेटौँडाको मिति २०७२।५।१ को फैसला मनासिब नै
देखिँदा साधक सदर हुने ।

सजायको हकमा विचार गर्दा प्रतिवादी
अनिता प्रजाको पतिसँग मनमुटाव भई काठमाडौँ काम
गर्न गएको अवस्थामा परपुरुषसँग शारीरिक सम्पर्क भई
अवैध गर्भधारण गरेकी र आमाको घरमा आई बसेको
अवस्थामा अवधि पुगी बच्चा जन्मेपछि सामाजिक
लाञ्छना लाग्ने डरले लोक लज्जाबाट बच्ने उद्देश्यले
बच्चालाई घाँटी थिची कर्तव्य गरी मारी बोरामा
हाली २ दिनसम्म घरभित्र खाटमुनि लुकाई गन्हाउन
थालेपछि खोलामा लगी फालेको देखिँदा अभियोग
मागदाबीअनुसार सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिएको र
प्रतिवादी २३ वर्षकी भन्ने देखिन आएकोले मुलुकी

ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम २ वर्ष मात्र कैद गर्दा पनि
ऐनको मक्सद पुरा हुने देखिँदा मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८
नं. बमोजिम २ (दुई) वर्ष मात्र कैदको सजाय हुन व्यक्त
भएको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको राय मनासिब
देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: महेन्द्रप्रसाद भट्टराई

कम्प्युटर: विनोद कुमार बनिया

इति संवत् २०७४ साल फागुन १३ गते रोज १ शुभम् ।

३

**मा.न्या.श्री सारदाप्रसाद घिमिरे र मा.न्या.श्री
पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७३-CR-१३९०, कर्तव्य
ज्यान, लिलु वेश्रा वि. नेपाल सरकार**

मृतकले धेरै रक्सी खाई, लडी चोट लागी
मरेको र आफूले मृतकलाई मारेको होइन भनी
प्रतिवादीले सुरु अदालत बयान गरे पनि प्रतिवादीले
आरोपित कसुर स्वीकार गरी मौकामा बयान गरेका,
उक्त कुरालाई मौकामा कागज गर्ने व्यक्तिहरूले
समर्थन गरी मौकामा लेखाइदिएका र अदालतमा सोही
मौकाको बेहोरालाई समर्थित गरी बकपत्र गरिदिएको
तथा मृतकको भइआएको Autopsy Report मा
मृत्युको कारणमा Severe head trauma भन्ने
उल्लेख भई कर्तव्यबाट मृतकको मृत्यु भएको कुरा
स्थापित भएको देखिन्छ भने उक्त कुरालाई मिसिल
संलग्न भइआएको बरामदी मुचुल्का, घटनास्थल
मुचुल्का लास जाँच मुचुल्कालगायतका मिसिल संलग्न
पीडितका फोटोहरूलेसमेत समर्थित भई अभियोग
मागदाबीबमोजिम यी प्रतिवादीले आफैँ श्रीमती
विट्ठी ब्रेश्रालाई कुटपिट गरी कर्तव्य गरी मारेको पुष्टि
हुन आएकोले निज प्रतिवादी लिलु वेश्रालाई सुरु
झापा जिल्ला अदालतले मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी
महलको १ नं. विपरीत कसुरमा सोही महलको १३(३)
नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने
ठहर गरेको फैसलालाई पुनरावेदन अदालत इलामले

सदर गरेको फैसला अन्यथा देखिएन । तसर्थ प्रतिवादी लिलु वेश्रालाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १ नं. विपरीत कसुरमा ऐ १३(३) नं. बमोजिम जन्म सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्‍याएको सुरु झापा जिल्ला अदालतको फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत इलामको मिति २०७३।४।२० को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

सजायको हकमा विचार गर्दा मिसिल संलग्न कागज प्रमाण हेर्दा मृतकलाई घरमा ल्याई पीडितका श्रीमान्ले राति श्रीमती सिकिस्त हुँदा अस्पतालसम्म पुर्‍याएको अवस्था देखिन्छ । प्रतिवादीले मृतकलाई मार्नमा धारिलो हतियार समेत प्रयोग गरेको भन्ने कुरासमेत मिसिल कागज प्रमाणबाट देखिन आउँदैन । मृतक प्रतिवादी दुवै श्रीमान् श्रीमती नाता रहे भएकोमा कुनै विवादसमेत रहे भएको देखिँदैन । पीडित र प्रतिवादीले दुवै भई मदिरा सेवन गरी पीडित हिँड्न नसक्ने भई प्रतिवादीले बुझ्मा बोकी ल्याउँदा बाटोमा लडी प्रतिवादीलाई तत्काल उठेको रिसबाट कुटपिट गरी सोही चोट पिरको कारण पीडितको मृत्यु भएको देखिएको र ज्यानै मार्नेसम्मको रिसइवी रहे भएको मिसिल कागज प्रमाणबाट नदेखिँदा प्रतिवादीले अपराध गरेको अवस्था स्थिति र परिवेशलाई विचार गरी प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिँदा प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको १८८ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद गर्न व्यक्त भएको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत इलामको राय केही उल्टी भई मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम ८(आठ) वर्ष मात्र कैदको सजाय गर्दा पनि ऐनको मकसद पूरा हुने देखिँदा मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम ८(आठ) वर्ष कैदको सजाय हुने ।

इजलास अधिकृत: महेन्द्रप्रसाद भट्टराई

कम्प्युटर: विकेश गुरागाई

इति संवत् २०७४ साल फागुन १३ गते रोज १ शुभम् ।

इजलास नं. ५

१

मा.न्या.श्री मीरा खडका र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७०-CR-१५६३, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. रवि परियार

प्रतिवादीहरू, दिलिप मिजार कृष्ण परियार र मृतक भई वारदातको राति ढिलोसम्म बंगुरको मासु र मदिरा सेवन गरी बसेका, दिलिप मिजार र कृष्णपरियार दुईजना उक्त वारदातस्थलबाट आफ्नो घरतर्फ लागेपछि मृतक बिलबहादुरले प्रतिवादीहरूलाई रण्डीको छोरा जस्ता अपशब्द व्यक्त गरेपश्चात् प्रतिवादी रवी परियार र मृतकबिच विवाद उत्पन्न भई कुटपिट भएकोमा प्रतिवादी सुरेन्द्रले छुट्याउन लाग्दा मृतकले निजलाई हानेको कारण आवेशमा आई प्रतिवादीहरू र मृतकबिच कुटाकुट भएको भन्ने देखिएको छ । यसै घटनाक्रमका बिच प्रतिवादीहरू सुरेन्द्र र रवी दुईजनाले काठको लिस्टी, ढुङ्गा, ब्लकले बिलबहादुरलाई प्रहार गरेको चोट, पीडाको कारण मृतकको घटनास्थलमा नै मृत्यु भएको देखिने ।

साथै प्रतिवादीहरूको प्रहरीसमक्ष तथा अदालतसमक्षको बयानबाट समेत मदिराले मातेका मृतक बिलबहादुर परियारले रवी परियार र सुरेन्द्र परियारलाई अपशब्द बोलेका कारणबाट विवाद भई घटना घटेको अवस्था देखिन्छ । प्रतिवादीहरूले बिल बहादुरलाई मार्ने मनसायले पूर्वयोजना बनाएको भन्ने देखिँदैन । प्रतिवादीमध्येका रवि परियारको बुबालाई मृतक बिलबहादुर परियारले कुटपिट गरेको पूर्वरिसइवी रहेको भनी वादीले पुनरावेदन जिकिर लिएको भए पनि मृतकको ज्यान लिनेसम्मको पूर्व रिसइवी रहेको भन्ने पुष्टि हुन सकेको पाइँदैन । लुकी चोरी प्रहार गरेको भन्ने तथ्य पनि खुल्न आएको देखिएन । जोखिमी हतियारले हानेको नभई साधारण

ब्लकका टुक्रा तथा काठको लिष्टीसमेत प्रहार गरेको देखिन्छ । मादक पदार्थ सेवन गरेको अवस्थामा मृतकले प्रतिवादीलाई अपशब्द बोली मृतकले नै पहिला हात हालेको कारणबाट प्रतिवादीहरूलाई तत्काल रिस उठी आवेशमा आई एक आपसमा कुटाकुट गर्दा घटनास्थलमा नै मृतकको मृत्यु भएको अवस्था देखिँदा प्रतिवादीहरूलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १४ नं. बमोजिम १०(दश) वर्ष कैद हुने ठहर्‍याई भएको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने ।

अतः माथि विवेचित तथ्य, आधार र कारणसमेतबाट प्रतिवादीहरू रवि परियार र काले भन्ने सुरेन्द्र परियारलाई ज्यानसम्बन्धीको महलको १४ नं. बमोजिम जनही १० (दश) वर्ष कैद सजाय हुने ठहर गरेको सुरु रूपन्देही जिल्ला अदालतको मिति २०६८।१०।२३ को फैसला सदर हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट मिति २०७०।०२।१२ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: भगवती शर्मा ढुङ्गाना

कम्प्युटर: उत्तरमान राई

इति संवत् २०७५ साल पुस ३० गते रोज २ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री मीरा खडका र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७२-CI-०८२३, छुट जग्गा दर्ता, राममाया थापा वि. कुलबहादुर वानियासमेत

पुनरावेदिकाका पतिले उक्त कित्ता नं. ७२३ को जग्गा आफ्नो नाममा दर्ता गरिपाउँ भनी पहिलो पटक मिति २०३९।८।१० मा दिएको निवेदनउपर छानबिन गर्दा मालपोत कार्यालय कास्कीबाट मिति २०४६।३।१२ मा उक्त कित्ता नं. ७२३ को जग्गा मालपोत विभागको पत्रबमोजिम प्रकरण क मा परी दर्ता गर्न नमिल्ने हुँदा मिसिल तामेलीमा राख्ने निर्णय भएपछि यी पुनरावेदिकाका पति जीतबहादुर थापाले उक्त निर्णयलाई चुनौती दिई बदर गराएको देखिँदैन र

उक्त निर्णय अन्तिम भइरहेको पाइने ।

कित्ता नं. ७२३ को जग्गा मेरो हकको हो भनी निवेदकले दाबी लिए पनि उक्त कित्ता नं. ७२३ को फिल्डबुकमा निवेदक जीतबहादुर थापाको नाम जनिएको देखिँदैन । आफ्नो हकको स्रोत निवेदकले १९९१ सालको जिम्मवाल खड्कबहादुरको भन्ने कुरा उल्लेख गरे तापनि नापीमा कायम भएको कित्ता नं. ७२३ कै हो भन्ने कुरा ७ नं. फाँटबारी तथा स्त्रेस्तासमेतबाट उक्त कित्ता जग्गा निवेदकको हो भन्ने प्रमाणितसमेत हुन सकेको देखिँदैन । यी पुनरावेदिकाको पतिले जग्गा दर्ता गरिपाउँ भनी मालपोत कार्यालय कास्कीमा निवेदन दिएपश्चात् मालपोत कार्यालय कास्कीले निवेदकको नाउँमा दर्ता गर्न नमिल्ने भनी मिति २०४६।३।१२ र उक्त कित्ता नं. ७२३ को जग्गा यसै कार्यालयबाट दर्ता गर्न नमिल्ने भनी निर्णय भइसेकोमा उक्त निर्णय बदर नभएसम्म सोही जग्गा पुनः निवेदकहरूका नाउँमा दर्ता गर्न मिलेन भनी मिति २०६९।१२।२८ मा गरेको निर्णय अन्तिम भई बदर भएको नदेखिएको अवस्थामा पुनरावेदन अदालत पोखराबाट भएको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिलेन । यस अदालतबाट निवेदकलाई निस्सा प्रदान गर्दा लिएका आधारहरूसँग यो इजलास सहमत हुन नसक्ने ।

अतः निवेदकको नाममा जग्गा दर्ता गर्न मिलेन भनी मालपोत कार्यालय, कास्कीबाट मिति २०६९।१२।२८ मा भएको निर्णयलाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०७१।१।३ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: उदवीर नेपाली

इति संवत् २०७४ साल पुस २८ गते रोज ६ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री मीरा खडका र मा.न्या.श्री तेजबहादुर के.सी., ०७२-WO-०६०८, उत्प्रेषण / परमादेश, सुवर्णकुमार कर्माचार्य वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, पुल्चोक ललितपुर

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा २८(३) ले सचिवको योग्यता, पारिश्रमिक, सुविधाका अन्य सर्त नेपाल सरकारको राजपत्रांकित विशिष्ट श्रेणीको कर्मचारीसह हुनेछ भनी गरेको प्रस्ट कानूनी व्यवस्थाको विपरीत योग्यताका सर्त निर्धारण गरी विज्ञापनको सूचना प्रकाशित गर्नको लागि विधायिकी कानूनले समर्थन गरेकै हुनुपर्दछ । मानव अधिकार आयोगले सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्यको प्रकृति र सचिवले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिकासमेतको मूल्याङ्कन गरी सचिव पदको पूर्तिका लागि विशेष योग्यता तोकिएको हो भने सो विशेष योग्यता राष्ट्रिय मानव अधिकार ऐनमा नै समावेश भएको हुनुपर्दछ । विधायिकी कानूनको व्याख्या गर्दा जहिले पनि विधायिकाको मनसायलाई नै प्राथमिकता दिइनुपर्ने कानून व्याख्याको सिद्धान्त हो । राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सचिवमा नियुक्तिको लागि उम्मेदवारको उमेर ५३ वर्ष ननाघेको हुनुपर्ने भन्ने सोच विधायिकाको हुदो हो भने त्यो कुरा प्रस्टसँग राष्ट्रिय मानव अधिकार ऐनमा नै उल्लेख भएको हुनुपर्ने थियो । यसैगरी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सचिवको लागि विशेष योग्यता आवश्यक पर्ने अवस्थामा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले सो सम्बन्धमा निर्णय गरिएकोसम्म पनि देखिनु पर्दथ्यो । तर राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको लिखित जवाफबाट सो कुरा नदेखिने ।

प्रस्तुत रिट निवेदनमा राष्ट्रिय मानव अधिकार ऐन, २०६८ को दफा २८(३) विपरीत सचिव पदपूर्तिको लागि योग्यता निर्धारण गराएको भन्ने रिट निवेदकको दाबी रहेकोमा सचिव पदपूर्तिका लागि प्रकाशित विज्ञापनको सूचनामा उल्लेख भएको शैक्षिक योग्यता र उमेरको हदलाई समर्थन गर्ने वैधानिक आधार नै विपक्षीतर्फबाट प्रस्तुत गर्न सकेको नदेखिने ।

मिति २०७२।१०।१४ को विज्ञापन सूचना अनुसार मिति २०७३।२।१३ को नेपाल सरकार,

मन्त्रिपरिषद्को निर्णयले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सचिव पदमा बेदप्रसाद भट्टराईको नियुक्ति भइसकेको भनी विपक्षीतर्फबाट बहसका क्रममा पेस गर्नु भएको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय काठमाडौंको च.नं.७६१८ मिति २०७३।२।१३ को पत्रको प्रतिलिपिबाट देखियो । तसर्थ निवेदकले जुन विज्ञापन बदर गरिपाउँ भनी दाबी लिएको हो सो विज्ञापनबमोजिम सचिव पदको पदपूर्ति नै भइसकेबाट रिट निवेदनको औचित्य नै समाप्त भइसकेकोले प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि मानव अधिकार आयोगको गठन भएको हो । कानूनी राज्यको मूल अवधारणाको मूर्तरूप नै मानव अधिकार भएकोले मानव अधिकार संरक्षणका लागि स्थापित संस्थाको सम्पूर्ण क्रियाकलाप कानूनी राज्यको परिकल्पनालाई जीवन्त राख्न सक्ने हुनुपर्दछ । कानूनद्वारा निर्धारित उचित प्रक्रियाको अवलम्बनद्वारा सञ्चालित प्रशासनिक क्रियाकलापबाट नै कानूनी राज्य र मानव अधिकारको संवर्द्धन हुने हुँदा भविष्यमा सचिवलगायत रिक्त हुने अन्य कर्मचारीको पदपूर्तिका सम्बन्धमा विशेष योग्यता आवश्यक भए सो सम्बन्धमा आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरेर मात्र विज्ञापन तथा पदपूर्ति गर्नु भनी विपक्षी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको नाममा यो निर्देशन जारी गरिएको देखिने ।

इजलास अधिकृत: सुदिपकुमार भट्टराई

कम्प्युटर: उत्तरमान राई

इति संवत् २०७५ साल असार १७ गते रोज १ शुभम् ।

- यसै लगाउको ०७२-WO-०६२१, उयत्प्रेषण / परमादेश, डा. विश्वमोहन आचार्य वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, पुल्चोक ललितपुरसमेत भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ ।

मा.न्या.श्री मीरा खडका र मा.न्या.श्री उम्बरबहादुर शाही, ०७१-CR-१४७७ र ०७१-CR-१४७६, कर्तव्य ज्यान, हरि बोहोरासमेत वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. दिलिप रानामगरसमेत

प्रतिवादी दिलिप रानाको कोठाभिन्नबाट बरामद भएको निलो जिन्स पाइन्ट, गुलाफी रडको सर्ट, सेतोमा रातो धर्का भएको रूमालगायतका सामान र अन्य कागजातहरू मृतक बासु शाहीको हो भनी जाहेरवाला पूर्णबहादुर शाही ठकुरीले सनाखतसमेत गरिदिएको देखिन्छ। प्रतिवादीमध्येका सुनीता रानाले अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा, मृतक बासु शाही ठकुरी र मबिच पहिलाबाट प्रेम सम्बन्ध रही आएको, मिति २०६९।५।३० गते राति बासु शाही र म मेरो घरमा टि.भि. हेरी बसेको अवस्थामा मेरै गाउँको हरि बोहोराले मेरो मोबाइलमा फोन गरेकोले मैले उक्त फोन निज बासुलाई उठाउन दिएकीले निजले केटाको स्वर सुनेपछि मसँग विवाद गर्दै कोठाबाट बाहिर निस्कने क्रममा आँगनमा जम्मा भई बसेका हरि बोहोरा, आशिष राना, भरत राना, अर्जुन राना र पुष्प बस्यालसमेतले बासु शाही ठकुरीलाई कुटपिट गर्दै तल खेततर्फ लगेका थिए। म केही नबोली बसें र सो रातदेखि सम्पर्कमा नआएकोले निजहरूले कर्तव्य गरी मारेका छन् भन्ने कुरा थाहा थियो भनी प्रतिवादीहरूलाई पोल गरी बयान गरेको पाइयो। सोही बेहोरालाई समर्थन हुने गरी अदालतसमक्ष हरि बोहोरा, आशिष राना, अर्जुन राना, भरत राना र पुष्प बस्यालले मृतकलाई गाली गरी लखेटेको कुरासम्म साबित भई बयान गरेको देखियो। मृतकसँग रहेको नोकिया मोबाइल मेरो हो भनी निज सुनीता रानाले सनाखतसमेत गरेको देखिने।

प्रतिवादी दिलिप रानामगरले मौकामा बयान गर्दा मृतक बासु शाही ठकुरी मिति २०६९।५।३० गते राति सुनीता रानाको घरमा गएको अवस्थामा गाउँका

हरि बोहोरासमेतले निज बासुलाई सुनीताको घरमा फेला पारी चोर आयो भन्दै बासु शाहीलाई कुटपिट गर्दै लखेटेका रहेछन्। सो रातपछि सम्पर्कमा नआएका बासु शाहीलाई प्रतिवादीहरू हरि बोहोरासमेतले कर्तव्य गरी मारेको भन्ने कुरा मलाई थाहा थियो भनी बयान कागज गरेको पाइयो। घटना विवरण कागज गर्ने पासाड तामड, सपना राना, रामशरण हमाल, कमला शाही ठकुरी, सन्तोष मल्ल ठकुरीले प्रतिवादीहरू दिलिप रानासमेत भई मृतक बासु शाहीलाई कर्तव्य गरी मारेका हुन् भनी एकै मिलानको कागज गरेको पाइयो। यसरी घटनास्थल लासजाँच प्रकृति मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदन, सनाखत कागजात, सहप्रतिवादी र बुझिएका मानिसहरूले गरेको घटना विवरण कागजसमेतबाट प्रतिवादी दिलिप राना र सुनीता रानाले मौकामा गरेको बयान प्रस्तुत परिस्थितजन्य प्रमाणको आधारमा समर्थित हुन आयो। प्रस्तुत वारदातमा प्रत्यक्षदर्शीको अभाव रहेको तर माथि प्रतिवादीहरूको बयानमा उल्लिखित परिस्थितजन्य प्रमाणले वारदात घटेको र सोमा प्रतिवादीहरू हरि बोहोरा, आशिष राना, अर्जुन राना, भरत राना र पुष्प बस्यालको प्रत्यक्ष संलग्नता रहेको कुरालाई पुष्टि गरेको देखिने।

प्रतिवादीहरूको फरकफरक भूमिका रहेको देखिएन। साथै प्रतिवादीहरूमध्ये यसले नै कुटपिट गरेको कारणबाट मृतकको मृत्यु भएको पुष्टि हुन नसकेकोले सबैको समान सहभागितामा सो कार्य भएको देखिँदा प्रतिवादीहरू हरि बोहोरा, आशिष राना, अर्जुन राना, भरत राना र पुष्प बस्याललाई ऐ. को १३(३) नं. बमोजिम जन्मकैदको सजाय गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत पोखराको फैसला मिलेकै देखियो। यसमा प्रतिवादीहरूले मृतकलाई लखेटेको मात्र हो, कर्तव्य गरी मारेको होइन भनी लिएको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

प्रस्तुत वारदातमा प्रतिवादीहरूले घटनाको

जानकारी पाएको र निजहरूलाई मृतकको ज्यान मर्छ भन्ने कुरा थाहा भए तापनि सोको जाहेर नगरी बसेको, गाउँलेहरूसँग कुनै प्रकारको सहयोग मागेको नदेखिँदा निजहरूको सो कार्य मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको २६ नं. बमोजिमको कार्य देखिन आयो । अपराध गर्नुले मात्र अपराधको दायित्व सिर्जना गर्दैन । अपराध हुन्छ भन्ने थाहा पाएर सोको जाहेर नगर्नु पनि अपराध नै हो । यसको दायित्वसमेत सम्बन्धित व्यक्तिले नै बेहोर्नु पर्ने हुन्छ । यसमा पनि प्रतिवादीहरू सुनीता राना, विकास राना र दिलीप रानाको सो कार्यअनुसार निजहरूलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको २६ नं. बमोजिम तजबिजी ६ महिना कैद सजाय हुने ठहर्‍याई सुरु जिल्ला अदालतले गरेको फैसला मिलेकै देखियो । पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारले प्रतिवादीहरूको वारदातमा पूर्णतः संलग्नता रहेकोले निजहरूलाई अभियोग दाबीबमोजिम नै सजाय गरिपाउँ भनी लिएको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने नदेखिने ।

अतः विवेचित आधार, कारण तथा प्रमाणहरूबाट प्रतिवादीहरू हरि बोहोरा, आशिष राना, अर्जुन राना, भरत राना एवम् पुष्प बस्याललाई अभियोगदाबीबमोजिम मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १ र १३(३) नं. को कसुरमा ऐ. १३(३) नं. अनुसार जन्मकैदको सजाय हुने ठहरी लमजुङ जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला सदर हुने ठहरी पुनरावेदन अदालत पोखराबाट भएको फैसला मिलेकै देखियो । प्रस्तुत वारदातको परिस्थितिसमेत विचार गर्दा निजहरूलाई मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम जनही ८(आठ) वर्ष कैद सजाय हुने ठहर्छ । अन्य प्रतिवादीहरू सुनीता राना, विकास राना र दिलीप रानालाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको २६ नं. बमोजिम तजबिजी जनही ६ महिना कैद हुने ठहर्‍याएको सुरु लमजुङ जिल्ला अदालतको मिति २०६९।१२।६ मा भएको फैसला सदर हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत पोखराबाट मिति २०७१।१०।५

मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: सुभद्रा जि.सी.

कम्प्युटर: हर्क माया राई

इति संवत् २०७५ साल माघ २१ गते रोज २ शुभम् ।

५

मा.न्या.श्री मीरा खडका र मा.न्या.श्री उम्बरबहादुर शाही, ०७३-CR-०७२५, ०७३-CR-१३१०, र ०७४-RC-०११०, कर्तव्य ज्यान, *विमल रानामगर वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. मदन लामासमेत र नेपाल सरकार वि. मदन लामा*

प्रतिवादी मदन लामाले पेस गरेको जन्मदर्ता प्रमाणपत्र वारदात हुँदाको समयभन्दा अगाडि अर्थात् मिति २०७०।२।२ मा कमलामाई नगरपालिका, सिन्धुलीबाट जारी भएको देखिन्छ । यसरी प्रतिवादी मदन लामाले पेस गरेको जन्मदर्ता प्रमाणपत्र नेपाल कानूनबमोजिम अधिकारप्राप्त स्थानीय पंजिकाधिकारीको कार्यालयबाट जारी भएको र सो प्रमाणपत्रलाई वादीले अन्यथा प्रमाणित गर्न सकेको नदेखिँदा उक्त प्रमाणपत्रलाई आधिकारिक तथा सत्य साँचो हो भनी अदालतले अनुमान गर्नुपर्ने हुन आयो । अतः प्रतिवादी मदन लामाले सजायबाट उन्मुक्ति पाउनको लागि उक्त जन्मदर्ता प्रमाणपत्र पेस गरेको भन्ने वादीको पुनरावेदन जिकिर पनि कानूनसम्मत नदेखिने ।

बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ५० (२) ले न्यायकर्तालाई बालक कसुरदार ठहरिएको अवस्थामा पनि निजको शारीरिक अवस्था, उमेर, कसुर गर्दाको परिस्थिति, कसुर गरेको पटक आदिको विचार गरेर निज प्रतिवादीको सजाय स्थगित गर्नसक्ने स्वविवेकीय अधिकार प्रदान गरेको देखियो । प्रस्तुत मुद्दामा पनि पुनरावेदन अदालत पाटनले उपर्युक्त अवस्थाहरूलाई मध्यनजर राखी निजलाई जन्मकैदको सजाय गरी अ.बं. १८८ नं. अनुसार १० वर्षको सजायको राय प्रस्ताव गरी सो

सजायलाई बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ५०(२) अनुसार स्थगित गरेको कानूनसम्मत नै देखिन आयो । अतः सजाय स्थगित गरेको फैसला मिलेको छैन भन्ने वादीको पुनरावेदन जिकिर कानूनसम्मत नदेखिने ।

प्रतिवादी रामबहादुर लामाले मृतकको जिउको यो भागमा यसरी समाई मृतकलाई मार्नको लागि संयोग पारिदिएको भन्ने तथ्य पनि वादी पक्षले स्थापित गर्न सकेको देखिँदैन । घटना विवरण कागज गरिदिने रोशनी लामा, सुस्मिता श्रेष्ठ, सुमन पाख्रिन, सानुभाइ लामा, दिनेश थापामगर, युनिसा राई लामा तथा सुरेश लामामध्ये कसैले पनि प्रतिवादी रामबहादुर लामाले मृतकको जिउ समाई मार्नलाई संयोग पारिदिएको भनी भन्न सकेको पाइँदैन । वारदातमा साबित हुने प्रतिवादीहरूले पनि यी प्रतिवादी रामबहादुर लामाले मृतकको जिउ समाएको भनी पोल गरेको देखिँदैन । प्रतिवादी रामबहादुर लामाले आरोपित कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको देखिन्छ । प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ ले अभियोगदाबी प्रमाणित गर्ने अभिभारा वादीउपर रहेकोमा प्रतिवादी रामबहादुर लामाउपरको अभियोग दाबी प्रमाणित हुने कुनै पनि प्रमाण वादी पक्षले प्रस्तुत गर्न सकेको नदेखिने ।

श्रीएक्स डान्सबारमा प्रतिवादी अर्जुन श्रेष्ठ भएकोमा विवाद देखिँदैन । तर मृतक र प्रतिवादीबिच झैझगडा, कुटपिट हुँदाका अवस्थामा निज वारदातस्थलमा नरहेको र वारदातपछि मात्र आएको कुरा घटना विवरण कागज गर्ने रोशनी लामासमेतले लेखाई दिएको देखिन्छ । प्रतिवादी अर्जुन श्रेष्ठलाई ज्यानसम्बन्धी महलको १७(३) नं. बमोजिम सजायको मागदाबी गर्ने वादीले मृतकलाई मार्ने षड्यन्त्रमा यी प्रतिवादी सामेल रहेको तथ्य शङ्कारहित रूपबाट प्रमाणित गर्नुपर्नेमा वादी पक्षबाट प्रतिवादीउपरको अभियोग प्रमाणित गर्ने कुनै पनि प्रमाण पेस गर्न सकेको नदेखिने ।

अतः उपर्युक्त आधार र प्रमाणबाट सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट प्रतिवादीहरू विमल रानामगर र मदन लामालाई ज्यानसम्बन्धी महलको १४ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद हुने, प्रतिवादीहरू राम लामा भन्ने रामबहादुर लामा (तामाङ) र अर्जुन श्रेष्ठले सफाइ पाउने, तथा प्रतिवादीमध्येका मदन लामाको हकमा निज नाबालक प्रमाणित भई सजाय स्थगन हुने ठहर्‍याई मिति २०७१।३।३० मा फैसला केही उल्टी गरी प्रतिवादीमध्येका मदन लामा तथा विमल राना मगरलाई ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्‍याई मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम १० वर्ष मात्र कैद सजाय हुन व्यक्त गरेको राय, प्रतिवादीमध्येका रामबहादुर लामा (तामाङ) तथा अर्जुन श्रेष्ठको हकमा आरोपित कसुरबाट सफाइ पाउने, प्रतिवादी मदन लामा नाबालिग भएको कारणले निजको सजाय स्थगन हुने गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७३।४।१९ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः सुभद्रा जि.सी.

कम्प्युटरः उत्तरमान राई

इति संवत् २०७५ साल भदौ ३१ गते रोज १ शुभम् ।

इजलास नं. ६

१

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०७०-CR-०१३८, ज्यान मार्ने उद्योग, नेपाल सरकार वि. पत्रसिंह घर्तीसमेत

वारदातस्थलबाट गोलीका खोका बरामद भएको बरामदी मुचुल्काबाट देखिन्छ । पीडितको खुट्टा एवं पाखुरामा गोली प्रहार भएको घाउ पनि घा जाँच केस फारमबाट देखियो । प्रस्तुत मुद्दामा अनुसन्धान अधिकारी तथा सुरु अदालतसमक्ष उपस्थित भई प्रतिवादीहरूले आरोपित कसुरमा इन्कार रही बयान

गरेको पाइन्छ । पीडित घाइते गम्भिर चन रोकालाई दामोदर घर्तीले सानो आधुनिक हतियारले गोली हानी भागी गएको भनी जाहेरवाला शेरबहादुर रानाले जाहेरी दिएको पाइन्छ । जाहेरवालाले गोलीको आवाज सुनेपछि म र टेकबहादुर परियार घटनास्थलमा पुग्यौं वारदात रातको समयमा भएकोले मानिस प्रस्ट चिन्न सकिएन । गाउँलेको भनाइअनुसार पत्रसिंह घर्तीले गोली चलाएका हुन् भन्ने कुरा सुनी थाहा पाएको हुँ भनी बकपत्र गरेको पाइने ।

प्रतिवादीहरूका साक्षीहरू हरिलाल पुन, मुकुन्द पुन, अम्मरबहादुर पुन र धनबहादुर घर्तीले वारदातको समयमा प्रतिवादीहरू आआफ्नै घरमा थिए । निज प्रतिवादीहरू वारदातमा संलग्न थिएनन् । प्रतिवादीहरूले अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउनु पर्छ भनी बकपत्र गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीहरूले आरोपित कसुरमा इन्कार रही अनुसन्धान तथा अदालतसमक्ष बयान गरेको देखिन्छ । निजहरूले ज्यान मार्ने मनसायसहित गोली प्रहार गरेको भन्ने तथ्य समर्थित हुन आएको अवस्था देखिँदैन । पीडितले मौकामा अनुसन्धानको क्रममा मिति २०६६।०८।०९ मा गरेको घटना विवरण कागजबाट प्रस्तुत वारदातमा घेराउ गर्ने प्रतिवादीहरू र गोली प्रहार गर्ने प्रतिवादीहरू भनिएका व्यक्तिहरूमध्ये कसको के भूमिका थियो भन्ने तथ्य अनुसन्धानबाट खुल्न सकेको देखिँदैन । पीडित गम्भिरचन रोकामगरले वारदातपश्चात् मिति २०६६।०७।१७ मा गरेको घटना विवरण कागजमा मलाई गोली प्रहार गर्ने व्यक्ति ३४।३५ वर्षजतिको देखिने, टउकोमा रूमाल बाँधेको, सर्ट पाइन्ट र जिनको ज्याकेट लगाएको, पागल जस्तो एक्टिङ्ग गरेको, स्पष्ट खस भाषा बोलेको र सुर्खेततिरको जस्तो देखिने, नाम सोध्दा भनेन । मलाई चिन्नु भएन भनी भनेको थियो भनी कागज गरेको देखिएबाट कसले गोली चलाएको हो भन्ने तथ्य यकिन

नभएको अवस्थामा प्रतिवादीहरू मध्येका दामोदर घर्ती र पत्रसिंह घर्तीले नै गोली चलायो भनी भन्न सकिने अवस्था नदेखिने ।

पीडितले मिति २०६६।०७।१७ मा गरिदिएको कागजमा कसैको नाम उल्लेख भएको नदेखिएकोले पीडितको कागज नै विरोधाभाषपूर्ण देखिन्छ । प्रतिवादीहरूको घर खानतलासी गर्दा वारदातसँग सम्बन्धित कुनै वस्तु फेला नपरेको खानतलासी मुचुल्काबाट देखिने ।

मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १५ नं. अनुसार, ज्यान मार्ने मनसायले गोली चलाउने, बम हान्ने, घातक हतियारले काट्ने वा मार्नको लागि अरु जुनसुकै कुराको उद्योग गरी मार्नेसम्मको काम गरेमा कुनै कारणले ज्यान मर्न नपाएकोलाई उद्योगभित्र समावेश गरेको पाइन्छ । तसर्थ ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध कायम हुनको लागि अभियुक्तले गरेको कार्य ज्यान मार्ने मनसायले गरेको हुनुपर्छ, मार्नेसम्मको काम गरेको हुनुपर्छ, त्यस्तो काम गरी सकेर पनि मानिसको ज्यान भने मर्न नपाएको हुनुपर्छ । ज्यान मार्ने नियत नभएकोमा उद्योग हुन सक्दैन । प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरूले नै गोली प्रहार गरेको भन्ने ठोस र शङ्कारहित प्रमाणबाट पुष्टि हुन सकेको नदेखिने ।

अतः विवेचित आधार, प्रमाण र कारणहरूसमेतबाट प्रतिवादीहरूलाई ज्यान मार्ने उद्योगको अभियोग दाबीबाट सफाइ दिने ठहर गरेको सुरु दाङ देउखुरी जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।०६।१७ मा भएको फैसला सदर हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत तुलसीपुरबाट मिति २०६९।०२।०३ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: लोकबहादुर हमाल

कम्प्युटर: मञ्जु खड्का

इति संवत् २०७४ साल पुस २३ गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७०-CR-०७३९, लागु औषध, नेपाल सरकार वि. टेकबहादुर खत्री

प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीमध्येका टेकबहादुर खत्रीलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को देहाय (घ)(ड) र (च) को कसुर अपराधमा सोही ऐनको दफा १४(१) को देहाय (झ) बमोजिम सजाय हुन अभियोग माग दाबी लिएको देखिन्छ। लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१) को देहाय (झ) मा अन्य निषेधित कार्य गर्ने व्यक्तिलाई दुई वर्षदेखि १० वर्षसम्म कैद र रु.एकलाख रुपैयाँदेखि बीस लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना हुन सक्ने भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिने।

प्रतिवादी टेकबहादुर खत्रीलाई उक्त ऐनद्वारा निर्धारित सजायभन्दा घटी सजाय भएको भन्ने देखिँदैन। साथै प्रस्तुत कसुरजन्य अपराधमा प्रतिवादीको भूमिकाको आधारमा अन्य प्रतिवादीलाई भएको सजायको अनुपातमा निजलाई केही बढी सजाय भएको देखिन्छ। कानूनद्वारा कुनै खास कसुरबापत यति सजाय हुने भनी निश्चित र किटानी व्यवस्था गरिएको छ भने कसुर प्रमाणित भइसकेपश्चात् निर्णयकर्ताले सोही निश्चित सजाय गर्नुपर्ने हुन्छ। यसमा कुनै द्विविधा रहँदैन। तर जहाँ कुनै कसुर ठहर भएउपर कानूनले निश्चित सजायको व्यवस्था नगरी अधिकतम र न्यूनतम सजायको हद तोकिदिएको हुन्छ त्यहाँ निर्णयकर्ताले “अपराधको मात्रा” अनुसार कसुरको प्रकृति सुहाउँदो दण्ड निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। यसमा कानूनले निर्णयकर्तालाई केही स्वविवेकीय अधिकारसमेत दिएको देखियो। लागु औषध ऐनअन्तर्गतको कसुरमा दण्ड सजाय निर्धारण गर्दा लागु औषधको प्रकृति, परिणाम, सञ्चय, खरिद बिक्रीलगायतका धेरै तत्वहरूलाई ध्यान दिइनुपर्छ भन्ने कुरालाई दफा १४ को स्पष्टीकरण खण्डले समेत प्रस्ट पारेको देखिने।

कसुरदारले पाउने सजाय उसले गरेको अपराधको मात्राभन्दा बढी हुनु हुँदैन भन्ने कुरालाई समेत अदालतले विचार पुऱ्याउनु पर्ने हुन्छ। यसरी लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ ले प्रतिवादीले गरेको कसुरजन्य कार्यउपर निर्णयकर्ता अर्थात् न्यायाधीशलाई कसुरको मात्रा अनुसार न्यूनतम र अधिकतम सजायको परिधिभित्र रही सजाय चयन गर्नसक्ने विकल्पसहितको स्वविवेकीय अधिकार दिएकोमा ऐनको दायराभित्र रहेर गरिएको न्यायिक स्वविवेकको प्रयोगको विषयलाई वादीले प्रश्न उठाई बढी सजाय गरिपाउँ भनी लिएको पुनरावेदन जिकिर कानूनसम्मत रहेको मान्न नमिल्ने।

प्रतिवादीलाई पटके कसुरदार कायम गरी थप सजाय हुनुपर्छ भन्ने वादीको अर्को पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा प्रतिवादीलाई लागु औषध मुद्दामा कसुरदार ठहर गरी अदालतबाट सजाय भएको तथ्य पुष्टि हुने कुनै प्रमाण वादीले पेस गर्न सकेको पाइँदैन। लागु औषध ऐनअन्तर्गतको पटके कसुर कायम हुन सो ऐनअन्तर्गतको कसुरमा सजाय भएको भन्ने निर्विवाद रूपमा पुष्टि हुनुपर्छ। प्रतिवादीउपर बाँके जिल्ला अदालतमा लागु औषध मुद्दा विचाराधीन रहेको भन्नेसम्म मिसिलबाट देखिएको अवस्थामा सजाय नै ठहर भइसकेको भन्ने अर्थ गरी पटके कसुरदार कायम गरी सजाय गर्नु न्यायसङ्गत हुँदैन। तसर्थ ऐनको दफा १६ बमोजिम थप सजाय गरिपाउँ भन्ने वादीको पुनरावेदन जिकिरसँग समेत सहमत हुन सकिएन। यसर्थ बरामद लागु औषधको प्रकृति र परिमाणसमेतलाई दृष्टिगत गरी प्रतिवादी टेकबहादुर खत्रीलाई ४ वर्ष कैद सजाय गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालतको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने।

विवेचित आधार, कारणबाट प्रतिवादी टेकबहादुर खत्रीलाई अभियोग माग दाबीबमोजिम लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४(घ)(ड) र (च) अनुसारको कसुर गरेको ठहर्‍याई कैद वर्ष

छ र जरिवाना रु. २,५०,०००।- गर्ने गरी भएको सुरु धादिङ जिल्ला अदालतको फैसला केही उल्टी गरी प्रतिवादीलाई ४ वर्ष कैद र रु. २,५०,०००।- जरिवाना हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७०।२।१४ मा भएको फैसला मनासिब देखिएको हुँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: सुरेशराज खनाल

कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७३ साल मङ्सिर ५ गते रोज १ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७१-CR-०००१, जबरजस्ती करणी, रोशन पराजुली वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादी रोशन पराजुलीले मेरो छोरी वर्ष ६ की परिवर्तित नाम रीनालाई जबरजस्ती करणी गरेको हुँदा कारबाही गरिपाउँ भन्ने किटानी जाहेरी परेको देखिन्छ। प्रतिवादीले अधिकार प्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा वारदात मिति र समयमा आफू जाहेरवालाको घर कोठामा गई पीडित खाटमा खेलिरहेको देखी करणी गर्न मन लागेको हुँदा निजलाई चकलेट र तीन रुपैयाँ दिई आफ्नो लिंग योनिमा पसाउने कोशिस गर्ँ, भित्र पसेन, २/३ मिनेटसम्म सो प्रक्रिया गरी रहँ, सोही बखत छोरी भन्दै निजकी आमा कराउँदै आएको छेडी गएको हुँ भनी कसुरमा साबित रही बयान गरेको देखिन्छ। अदालतसमक्षको बयानमा कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको भए तापनि वारदात मिति र समयमा आफू जाहेरवालाको कोठामा गएको र पीडितलाई मात्र देखेको भन्ने कुरा स्वीकार गरेको देखिन्छ। निजउपर जाहेरवालाले विनाकारण उजुरी दिनु पर्ने कुनै तथ्ययुक्त कारण प्रतिवादीले दिनसकेको नपाइने।

प्रतिवादीले वारदात मिति, समयमा घटनास्थलमा उपस्थित रहेको तथ्य स्वीकार गरेको अवस्था एकातिर देखिन्छ भने अर्कातिर मौकामा कागज गर्ने विणा सिल्पकारले म घर कोठामा आइपुग्दा

कोठाबाट रोशन पराजुली बाहिर निस्के, भित्र कोठामा गई हेर्दा छोरीलाई फकाई करणी गरेको थाहा पाई तत्काल उपचारको लागि अस्पताल लगेकी हुँ भनी मौकाको कागजलाई समर्थन गर्दै बकपत्र गरेको र जाहेरवालाले पनि जाहेरी बेहोरा पुष्टि हुने गरी अदालतमा आई बकपत्र गरेको देखिने।

प्रतिवादीको वारदातस्थलमा उपस्थिति, निजको पहिचान एवम् पीडित र जाहेरवालाको बकपत्रबाट समेतका आधारबाट अधिकार प्राप्त अधिकारीसमक्ष भएको प्रतिवादीको साबिती बयान निजको विरुद्ध प्रमाणमा लिन मिल्ने नै देखिन आयो। पीडितको योनि रातो भई सुन्निएको भन्ने स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको देखिँदा पीडितको योनिमा लिङ्गको घर्षण भएको भन्ने पुष्टि भएको देखिन्छ। यसका साथै प्रतिवादीको अण्डरवेयर परीक्षण गर्दा मानव वीर्य फेला परेको भनी प्रतिवेदन प्राप्त भएको देखिन्छ। पीडितले मौकामा कागज गर्दा प्रतिवादी रोशन पराजुलीले मलाई चकलेट र नगद रु.३ दिई निजको लिंग मेरो योनिमा घुसायो भनी लेखाएकोमा अदालतमा आई मौकाको कागज बेहोरा पुष्टि हुने गरी बकपत्र गरेको देखिन्छ। उक्त आधारबाट हेर्दा प्रस्तुत सन्दर्भमा अपराध पीडितको भनाइलाई प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १०(१) (ख) अनुसार प्रतिवादी विरुद्ध प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्नुपर्ने देखिन्छ। यसरी पीडितको अदालतसमक्षको बकपत्र एव स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदन, जाहेरवाला पुण्यराम सिल्पकार तथा मौकामा कागज गर्ने विणा सिल्पकारको अदालतसमक्षको बकपत्रसमेतका प्रमाणहरूबाट प्रतिवादीको साबिती बयान समर्थित भएको देखिँदा प्रतिवादीले वर्ष ६ की परिवर्तित नाम रीनालाई जबरजस्ती करणी गरेको कुरा पुष्टि हुन आएको देखिने।

जाहेरवालाले आफूउपर झुट्टा पोल उजुर गर्नुपर्ने विश्वासलायक कारण प्रतिवादीले भन्न लेखाउन

सकेको देखिँदैन । निजलाई विनाकसुर जबरजस्ती करणीको आरोप लगाउनु पर्ने कुनै पनि आधार मिसिलबाट देखिँदैन । पीडित बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षणबाट कन्याजाली नच्यातिएको भन्ने देखिए तापनि योनि रातो भएर सुन्निएको भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ । प्रतिवादीले आफ्नो लिंग पीडित बालिकाको योनिमा पसाउने कोशिस गरेपनि भिन्न नपसेको र २/३ मिनेटसम्म सो प्रक्रिया जारी राखेको भनी गरेको बयानसँग उक्त प्रतिवेदनमा उल्लिखित विवरण मिल्न आएको देखिन्छ । यसबाट पीडितको योनिमा पूरै लिङ्ग पसाएको नदेखिए तापनि लिङ्ग छिराउने प्रयास गरेको पुष्टि हुन आएको पाइयो । मुलुकी ऐन, जबरजस्ती करणीको महलको १ नं. को स्पष्टीकरण खण्ड “ग” अनुसार योनिमा केही मात्र लिङ्ग प्रवेश भएको रहेछ भने पनी जबरजस्ती करणीको कसुर कायम हुने हाम्रो कानूनी व्यवस्था रहेको देखिने ।

अतः जाहेरी दरखास्त, पीडितको मौकाको कागज एवम् बकपत्र, प्रतिवादीको अधिकार प्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान, मौकामा कागज गर्ने विणा शिल्पकारको बकपत्र, घटनास्थल मुचुल्का र पीडितको शारीरिक परीक्षण प्रतिवेदन तथा प्रतिवादीले लगाएको अण्डवेयर परीक्षण भइआएको प्राप्त प्रतिवेदनसमेतबाट प्रतिवादीले पीडितलाई जबरजस्ती करणी गरेको भन्ने वादी दाबी पुष्टि भएको देखिँदा मुलुकी ऐन, जबरजस्ती करणीको १ नं. बमोजिमको कसुर अपराधमा ऐ. ३ नं. को देहाय (१) बमोजिम वर्ष १०(दश) कैद सजाय भई ऐ.महलको १० नं. बमोजिम प्रतिवादीबाट पीडित लाई रु.४०,०००।- चालिस हजार क्षतिपूर्तिसमेत भराई दिने ठहर्‍याई भएको सुरु जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७०।९।९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः सुरेशराज खनाल

कम्प्युटरः मिनु शाही

इति संवत् २०७३ साल मङ्सिर ५ गते रोज १ शुभम् ।

४

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७२-CR-०२२९, सामाजिक सुरक्षा भत्तामा अनियमितता गरी भ्रष्टाचार गरेको, त्रिभुवन सिंह थारू वि. नेपाल सरकार

प्रस्तुत विवादमा पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारले प्रत्यर्थी प्रतिवादीले ६२ जनालाई सामाजिक भत्ता वितरण गरेकोमध्ये ३ जनाको मात्र ल्याप्चे सही छाप मिली अरुको ल्याप्चे सहिछाप नमिलेको हुँदासमेत प्रतिवादीले आरोपित कसुर गरेको भनी सजाय हुन माग गरेको देखिन्छ । प्रतिवादी त्रिभुवन सिंह थारूले भत्ता बुझ्न आउने व्यक्ति स्वयम् उपस्थित हुन नसक्दा निजको परिचय पत्र लिई आउने व्यक्तिलाई भत्ता दिने गरेको र उक्त भत्ता सम्बन्धित व्यक्तिले पाएका छन्, ६२ जनाको भत्ता ३ जनालाई एकै दिनमा दिएको होइन । फरकफरक समयमा दिएको हो । भत्ता रकम म आफैँले वितरण गरेको हुँ भन्ने जिकिर लिएको देखिएकोले उक्त विवादित भरपाईमा परेको दस्तखत सामाजिक सुरक्षा परिचय पत्रबाहक स्वयम्को नभई भत्ता लिन आउने अन्यको दस्तखत हुने कुरा स्वाभाविक रूपमा देखिने ।

प्रतिवादीले कित्ते भरपाई बनाई रकम खाए मासेको भन्नु मात्र पर्याप्त हुँदैन । त्यसको लागि प्रमाण पनि पेस गरेको हुन अनिवार्य हुन्छ । यस स्थितिमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धित व्यक्तिको नामबाट प्रतिवादीले कित्ते भरपाई खडा गरी खाए मासेको वा सम्बन्धित व्यक्तिले भत्ता नपाएको भन्नेतर्फ अनुसन्धान भएको देखिँदैन । सामाजिक सुरक्षा भत्ता रकम आफूले नपाएको र आफ्नो नामबाट रकम निकाली कित्ते सहिछाप गरी अर्कै व्यक्तिले बुझेको भन्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित व्यक्तिको उजुरी पर्न आएको पनि देखिँदैन । भने अनुसन्धानकर्ताले रकम लिएको भनिएका सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझी निजहरूले आफूले रकम नपाएको भन्ने भनाइ पनि मिसिल संलग्न देखिएको छैन । यसबाट उक्त भत्ता रकम बुझेको

भरपाईमा प्रत्यर्थी प्रतिवादीले कित्ते गरेको मान्न मिल्ने नदेखिने ।

वादीले ६२ जनालाई सामाजिक भत्ता वितरण गरेको विवरणमा त्यो रकम सम्बन्धित मानिसले पाए, नपाएको र प्रतिवादी आफैँले कित्ते भरपाइ बनाएको हो, होइन भन्ने सम्बन्धमा कुनै अनुसन्धान नगरी दायर गरेको मुद्दामा प्रतिवादीले ओहोदाको दुरुपयोग गरी दाबीको रकम रिसवत् लिएको भनी फौजदारी मुद्दामा कसुरदार ठहर गर्न मिल्ने नदेखिने ।

अतः उल्लेख भएका आधार र कारणबाट विशेष अदालत काठमाडौँले मिति २०७९।१०।१३ मा प्रत्यर्थी प्रतिवादी त्रिभुवन सिंह थारूलाई सफाई दिएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः भीमबहादुर निरौला
इति संवत् २०७४ साल जेठ ८ गते रोज २ शुभम् ।

५

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या. प्रकाशमान सिंह राउत, ०७२-RC-०००२, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. विष्णुसिंह ठगुन्ना (सोनाम)

सफाई पाएका प्रतिवादीउपर वादी नेपाल सरकारले र कसुरदार ठहर भएका प्रतिवादी विष्णुसिंह ठगुन्नाले पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरमा पुनरावेदन गरेको कारण पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरले प्रतिवादी विष्णुसिंह ठगुन्नाको हकमा मात्र साधकको रोहमा सुरु अदालतको फैसला सदर गरेपश्चात् पनि कसुरदार ठहर भएका प्रतिवादी विष्णुसिंह ठगुन्नाले यस अदालतमा पुनरावेदन नगरेको कारण निजको हकमा सम्म पुनरावेदन अदालतको फैसला साधकको रोहमा विचार गर्नुपर्ने देखिने ।

जाहेरी दरखास्त, प्रतिवादीको बयान, घटनास्थल लासजाँच प्रकृति मुचुल्का, वस्तुस्थिति मुचुल्का र अन्य मिसिल संलग्न प्रमाणबाट प्रतिवादीको श्रीमती झापु ठगुन्नाको मृत्यु भएको देखियो । उक्त मृत्युको सम्बन्धमा आरोपित प्रतिवादी विष्णुसिंह

ठगुन्नाले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष मृतकको मृत्युपूर्व पनि आफूले मृतकलाई कुटपिट गर्ने गरेको, २०६९ सालको तिहारमा मृतक श्रीमती माइत गएर आएपछि पनि झगडा भएपश्चात् पुनः श्रीमती माइत गई मिति २०६९।८।१२ गते स्थानीय मेलौली भगवती मन्दिरमा लागेको जात्रा हेर्न गएर घर नआई कालुसिंह बिष्टको घरमा आएर बसेको थाहा पाएर त्यहाँ गई त्यहीँबाट कपालमा समाती बाहिर निकाली कुट्दै कुट्दै लिएर आई कर्तव्य गर्ने योजनाले नै पुरानो घरमा पुऱ्याई पहिले काठको चिप्ट दाउराले टाउकोमा पटकपटक प्रहार गरें अनि चक्कुले दुई (२) पटक प्रहार गर्दा मृत्यु भएपछि कसैले नचिनुन् भनेर अनुहार र हात खुट्टामा कालो मोसो दली मृत लास भिरमा फ्याली घटनास्थलमा लागेको रगत लिपपोत गरें भन्नेसमेत बेहोराको बयान गरेकोमा अदालतमा पनि श्रीमतीको आफूले कर्तव्य गरी मारेको स्वीकार गरी बयान गरेको देखिने ।

कसैले धारिलो हतियार चक्कुसमेतले प्रहार गर्दा अरु कसैको मृत्यु भएमा धारिलो हतियार प्रहार गर्नेलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३ नं. को देहाय १ बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गर्नुपर्ने हुन्छ । तदनुरूप प्रतिवादीले गरेको बयान र वस्तुस्थिति मुचुल्काका मानिसहरूको बकपत्रबाट समेत प्रतिवादी दोषी देखिँदै रहेकोमा सुरु अदालतले प्रतिवादीलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहऱ्याई गरेको फैसलाउपर प्रतिवादीले पुनरावेदन अदालत र यस अदालतमा समेत पुनरावेदन नगरेबाट निजले कसुर गरेको प्रस्ट भइरहेको हुँदा थप प्रमाणको विवेचना गरिरहनु नपर्ने ।

तसर्थ प्रतिवादीले आफूले मृतकलाई कर्तव्य गरी मारेको कुरा स्वीकार गरी अधिकारप्राप्त अधिकारी र अदालतसमक्ष गरेको बयान घटनास्थल लास जाँच प्रकृति मुचुल्काबाट समर्थित भएकोले प्रतिवादीले गरेको उक्त बयान प्रमाण ऐन, २०३९ को दफा ९

बमोजिम प्रतिवादी विरुद्ध प्रमाण लाग्ने नै देखिँदा प्रतिवादीलाई कसुरदार ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरको मिति २०७०।१।२१ को फैसला मिलेकै देखिँदा साधकको रोहमा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: भीमबहादुर निरौला
इति संवत् २०७४ साल वैशाख ३ गते रोज १ शुभम् ।

६

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०७१-CR-१४१४, लागु औषध (गाँजा), नेपाल सरकार, वि. वृजकिशोर सहनीसमेत

प्रतिवादी नागेश्वर सहनीले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा करण सहनीले फोन गरी भनेकोले गाँजा लोड गरी ल्याएको भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ । वादी नेपाल सरकारले अभियोग दाबीमा साबिक शिवशक्ति घ्यू उद्योगको १७८३ नं. को ट्रक चलाउने व्यक्ति करण सहनी भनी प्रतिवादी कायम गरेको देखिन्छ । निज प्रतिवादी पक्राउ परेपछि आफू करण सहनी नभई वृजकिशोर सहनी हो भनी नागरिकताको प्रमाणपत्रसमेत पेस गरेको देखिन्छ । निजले लिएको नेपाली नागरिकताको प्रमाण पत्रमा वृजकिशोर सहनी भनी उल्लेख भएको देखिन्छ । सो सन्दर्भमा प्रतिवादी आशबहादुर गुरुङसँग कारागारमा लगी सनाखत गराइएको देखिन्छ तर उक्त सनाखत गर्दा मुलुकी ऐन, अ.बं. १७३ बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई सनाखत गरेको नदेखिने ।

सुरु अभियोग दायर हुँदा करण सहनी भनी लेखिसकेपछि पछि आएर करण सहनी भन्ने वृजकिशोर सहनी भनी दाबी लिन करण सहनी भन्ने व्यक्ति वृजकिशोर सहनी नै हुन् भनी सप्रमाण पुष्टि हुनुपर्ने हुन्छ । अन्यथा प्रतिवादीको नाम यकिन गरी मुद्दा चलाउँदा अर्कै व्यक्तिलाई मुद्दा चलन सक्ने र सजाय हुन सक्ने हुन्छ । यसरी अभियोग पत्रमा करण सहनी भनी उल्लेख भएको अवस्था र पक्राउ परेका व्यक्तिको नाम वृजकिशोर सहनी भएको अवस्थामा

दुवै नाम गरेको व्यक्ति एउटै व्यक्ति हो भनी मुलुकी ऐन, अ.बं. १७३ बमोजिमको प्रक्रियाविपरीत प्रतिवादी आशबहादुर गुरुङसँग कारागारमा लगी गरेको सनाखत कागजबाहेक अन्य कुनै प्रमाणबाट पुष्टि हुन नआएकोले निजलाई सफाइ दिने गरी सुरु अदालतबाट भएको फैसला सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालतबाट भएको फैसला मिलेकै देखिन आउने ।

गाडी चालक आशबहादुर गुरुङ र गाँजा खरिद गर्ने नागेश्वर सहनीसमेतले अनुसन्धान अधिकारी र अदालतमा बयान गर्दा प्रतिवादी गोविन्दप्रसाद बर्तौलाको नाउँमा रहेको ना.२ ख ६१०२ नं. को ट्रक गाडी धनीको सहमतिबेगर लिएर गएको र गाँजा राखेको सम्बन्धमा धनीलाई थाहा नभएको भनी बयान गरेको देखिन्छ । निज गाडी धनीले समेत अनुसन्धान अधिकारी र अदालतमा आफूलाई ट्रकमा गाँजा राखेको सम्बन्धमा थाहा नभएको भनी बयान गरेको देखिन्छ । वादी नेपाल सरकारले नै अभियोग मागदाबीमा निज ट्रक धनीलाई आफ्नो ट्रकमा लागु औषध ओसारपसार गर्न गराउन चालकसमेतलाई आदेश दिएको तथा लागु औषध ओसारपसार र कारोबारको वारदातमा निजको संलग्नता रहे भएको कुरा कतैबाट खुल्न नआएको भनी उल्लेख भएको देखिने ।

लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १८ अनुसार नै सवारी धनीलाई लागु औषध राखेको थाहा नभएको अवस्थामा त्यस्तो सवारी साधन जफत नहुने भन्ने उल्लेख भएको र अभियोग दाबीमै सवारी धनीलाई थाहा भएको भन्ने उल्लेख गर्न नसकेको तथा वादी नेपाल सरकारले अन्य कुनै प्रमाणद्वारा सवारी धनीलाई थाहा थियो भनी पुष्टि गराउन नसकेको अवस्थामा उक्त ना.२ख ६१०२ नं. को ट्रक धनी गोविन्दप्रसाद बर्तौलालाई फिर्ता दिने गरी भएको सुरु र पुनरावेदन अदालतको फैसला अन्यथा नभई मिलेकै देखिन आउने ।

प्रतिवादी आशबहादुर गुरुङ र नागेश्वर सहनी

दुवै जनाले अनुसन्धान अधिकारी र अदालतमा बयान गर्दा वारदातमा संलग्न भएकोमा साबित रही बयान गरेको देखिन्छ। खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का र प्रहरी प्रतिवेदनसमेतबाट उक्त कुरा पुष्टि हुन आएको र निज प्रतिवादीहरूले समेत उक्त प्रतिवेदनलाई अन्यथा हो भनी भन्न सकेको पाइँदैन। यसबाट प्रतिवादीहरू आशबहादुर गुरुङ र नागेश्वर सहनीले अभियोग माग दाबीबमोजिमको कसुर गरेकोमा कुनै विवाद नरहने।

पुनरावेदन अदालत हेटौँडाबाट प्रतिवादीहरूलाई न्यायिक स्वविवेकको प्रयोग गरी अभियोग माग दाबीबमोजिम हुने सजायको सिमाभित्रै रही सजाय गरेको देखिन्छ। विधायिकाले कसुरको अनुपातमा सजाय होस् भन्ने उद्देश्यले नै न्यायाधीश / निर्णयकर्तालाई स्वविवेकीय अधिकार प्रदान गरेको हुन्छ। न्यायिक स्वविवेकको प्रयोग गर्दा न्यायाधीशले कसुरदारहरू पटके अपराधी भए नभएको, सङ्गठितरूपमा अपराध गरे नगरेको, नाबालक वृद्ध र अपाङ्ग भए नभएको र अपराधमा प्रयोग भएको प्रक्रिया, पद्धति र कसुरको अनुपातसमेतलाई मध्यनजर गरी कानून, निष्पक्षता, सद्विवेक र व्यवहारिकता हेरी गर्नुपर्ने हुन्छ। हामीले अंगालेको फौजदारी मान्यताअनुसार कडा सजायले मात्र फौजदारी न्याय प्रशासनको मक्सद पूरा गर्न नसक्ने।

प्रतिवादीहरू आशबहादुर गुरुङ र नागेश्वर सहनी पटके कसुरदार भएको र बरामद भएको गाँजाको परिमाण निकै ठूलो रहेको भन्ने देखिँदैन। यी प्रतिवादीहरू गाँजा खरिद गरी बिक्री गर्ने र नाफा कुम्ल्याउने व्यक्ति नभई भरियाको रूपमा काम गर्ने गाडी चालक र सहचालकसम्म रहेको देखिन्छ। निजहरूले खाजाको रूपमा केही रकम लिई उक्त कार्य गरेको देखिन्छ। गाँजाको खरिद बिक्री गर्ने व्यक्ति अर्थात् गाँजाको धनी सुभाष चौधरी रहेको र निजउपर वतन स्पष्टताको अभावमा अभियोग नै दायर हुन सकेको देखिँदैन। यसबाट यी प्रतिवादीहरूउपर अभियोग

दाबीअनुरूपको उपल्लो हदको सजाय गर्नु न्यायिक स्वविवेकको दृष्टिबाट उचित र न्यायपूर्ण हुँदैन। यस्तो अवस्थामा यी प्रतिवादीहरूलाई पुनरावेदन अदालत हेटौँडाबाट लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(घ)(५) बमोजिम जनही ४ वर्ष कैद र रु.५०,०००/- जरिवाना हुने ठहरी भएको सजायलाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने।

तसर्थ, उपर्युक्तबमोजिमका आधार, कारण, प्रमाण र कानूनबमोजिम पुनरावेदन अदालत हेटौँडाबाट प्रतिवादी वृजकिशोर सहनी र गोविन्दप्रसाद बर्तौँलालाई अभियोग दाबीबाट सफाइ दिने गरी सुरु अदालतबाट भएको फैसला सदर गर्ने तथा प्रतिवादीहरू आशबहादुर गुरुङ र नागेश्वर सहनीउपर सुरु अदालतबाट जनही ८ वर्ष कैद र रु.१,००,०००/- जरिवाना हुने गरी भएको फैसला केही उल्टी गरी जनही ४ वर्ष कैद र रु.५०,०००/- जरिवाना हुने ठहरी मिति २०७१।९।१ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: विष्णुप्रसाद आचार्य
कम्प्युटर: विपिनकुमार महासेठ
इति संवत् २०७५ साल जेठ १० गते रोज ५ शुभम्।

७

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०७३-CR-०६५९, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. सानुकान्छा वि.क.समेत

जाहेरवालाले अदालतसमक्ष बकपत्र गर्दा वारदातको समयमा आफू घटनास्थलमा नभएको, मृतकको अवस्थालाई देखेर अध्ययन गरेर, साक्षीहरूमार्फत सुनी थाहा पाएअनुसार जाहेरी दिएको भनी लेखाएको पाइयो। निज वारदातस्थलबाट तीन चार घण्टाको पैदल दुरीको फरकमा रहेको भनेबाट निज वारदातको चश्मदिद गवाह रहे भएको नदेखिने।

अदालतमा आई बकपत्र गर्दा मौकामा बुझिएका व्यक्तिहरू सितामाया वि.क.ले मौकाको बेहोरा आफूले नलेखाएको भनी बकपत्र गरेको, अन्य

बुझिएका व्यक्तिहरू गोपाल वि.क.ले यी प्रतिवादीहरूले मृतकलाई कुटपिट गरी मारेको होइन भनी बकपत्र गरेको, मिष्टर वि.क.ले पूर्णबहादुर सुनारलाई प्रतिवादीहरूले कुटपिट गरेको मैले देखिन भनी बकपत्र गरेको, रामकुमार अछामीले प्रतिवादीहरूले मृतकलाई कुटपिट गरेको कुरा मैले लेखाएको होइन । निजले कामीगाउँलेले कुटपिट गरेको कुरा मात्र भनेको थिएँ । कसले कुटपिट गर्‍यो मलाई थाहा भएन भनी बकपत्र गरेका, बुद्धिबहादुर सुनारले मृतकले बजार गएर आउदा कामीगाउँमा मलाई कामी गाउँलेले पिटे भनेका थिए । निजले उनीहरूको नाम भने बताएका थिएनन् भनी गरेका बकपत्रहरूसमेतबाट यी प्रतिवादीहरूको कुटपिटको कारणबाट नै पूर्णबहादुर सुनारको मृत्यु भएको हो भनी वादी पक्षले लगाएको कसुर शङ्कारहित प्रमाणबाट स्थापित गर्नसकेको नपाइने ।

प्रतिवादीहरू सानुकान्छा वि.क. र काले भन्ने प्रकाश वि.क. ले मौकामा बयान गर्दा कसुरमा साबित रही बयान गरेको भए तापनि मौकाको साबिती अनुरूप नै मृतकलाई कुटपिट गरेको भन्ने कुरा निजहरूको साबिती बयानबाहेक अन्य स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि हुन नसकेको र निजहरू अदालतसमक्ष बयान गर्दा कसुरमा पूर्णतया इन्कार रही बयान गरेको अवस्था विद्यमान रहेको देखिँदा मौकाको उक्त साबिती बयानलाई अन्य स्वतन्त्र प्रमाणले समर्थन नगरेको अवस्थामा उक्त बयानलाई प्रमाणमा लिन मिल्ने नदेखिने ।

मृतक पूर्णबहादुर सुनार अत्यधिक रक्सी सेवन गर्ने व्यक्ति भएकोले लडेर चोटपटक लागेर निजको मृत्यु भएको हो । प्रतिवादीहरू निर्दोष भएको हुँदा अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउनुपर्छ भनी प्रतिवादीहरूका साक्षी भोला श्रेष्ठले स्पष्टरूपमा बकपत्र गरेका तथा परिस्थितिजन्य प्रमाणहरूले समेत निजको भनाइलाई पुष्टि गर्न थप मद्दत गरेको देखिने ।

मृतकको लास जाँच मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदन, भिसेरा परीक्षण प्रतिवेदन तथा शव परीक्षण

गर्ने डाक्टरको बकपत्रसमेतबाट मृतकको मृत्युको कारण खुल्न सकेको अवस्था नदेखिएको तथा कुटपिटबाट नै निजको मृत्यु भएको हो भनी यकिनसाथ भन्नसक्ने अवस्था देखिँदैन । वादी पक्षले अभियोग लगाइसकेपछि त्यसलाई शङ्कारहित तवरले पुष्टि गर्नुपर्दछ । अभियोग दाबीलाई केवल अनुमान र अङ्कलका आधारमा स्थापित गर्न कदापि मिल्दैन । सो गर्नु फौजदारी न्यायको सिद्धान्तविपरीत हुनजाने ।

अतः विवेचित आधार, कारण तथा प्रमाणबाट पूर्णबहादुर सुनारको मृत्यु प्रतिवादीहरूको कर्तव्यबाट भएको पुष्टि हुने शङ्कारहित प्रमाणको अभावमा गोरखा जिल्ला अदालतबाट प्रतिवादीहरूलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सजाय हुने ठहर गरी भएको फैसला उल्टी गरी प्रतिवादीहरूलाई सफाइ दिने गरी भएको पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०७३।३।१४ फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: खुमप्रसाद भण्डारी

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७६ साल जेठ ७ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं. ७

१

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०७४-CR-०३८६, कर्तव्य ज्यान, छविलाल बुढामगर वि. नेपाल सरकार

प्रमाणको रूपमा पेस भएको मिसिल संलग्न मृतकको लासको फोटोमा लास जाँच मुचुल्काको बेहोराबमोजिमको यत्रतत्र चोट, निलडाम तथा रगत लागेको देखिन्छ । उल्लिखित लास जाँच मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदन तथा प्रमाणको रूपमा पेस भएको मृतकको लासको फोटोसमेतबाट मृतकको टाउको, अनुहार, मुख, घाँटीसमेतका अङ्गमा

पटकपटक धेरै प्रहारहरू भएको देखिन आएको छ । सोही पटकपटकको प्रहारबाट मृतकको चिउँडोको हाड (माण्डिवल) भाँचिएको, माथिल्लो दाँत मूलतः अगाडिको दाँत (क्यानाइन र इन्सिजर) भाँचिएको, तालु र निधारको हाडमुनितर्फको मस्तिष्कमा रगत जमेको (Haemorrhage) देखिन आएको छ । यस्तो अवस्थामा मृतकको मृत्यु भएकोमा प्रतिवादी छविलाल बुढामगरले आफ्नो कार्य भवितव्य हो भनी पुनरावेदन जिकिर लिएको पाइने ।

मृतकउपर कसैले गरेको कार्य भवितव्य हुन निजले गरेको कार्य इविलागरहित सामान्यतः मानिस नमर्लाजस्तो कार्य देखिनुपर्ने हुन्छ । विना कुनै इविलाग सामान्यतः मानिस नमर्ला जस्तो कार्य गरेकोमा मानिस मर्न गएको अवस्थामा मात्र भवितव्य हुने देखिन्छ । तर प्रस्तुत वारदातमा प्रतिवादी छविलाल बुढामगरले चिरुवा दाउराले मृतकको टाउकोलगायतको संवेदनशील अङ्गमा पटकपटक प्रहार गरेको कार्यबाट नै मार्ने नियत रहेको देखिन आएको छ । मृतकको अनुहार, टाउको तथा घाँटीसमेतको अङ्गमा प्रशस्त चोट र निलडाम रहेको देखिँदा प्रतिवादीको कार्य भवितव्यअन्तर्गतको रहेको भन्न मिल्ने नदेखिने ।

प्रतिवादी छविलाल बुढामगरले चिरुवा दाउराले पटकपटक कुटी, प्रहार गरी टाउको तथा मस्तिष्कमा समेत दक्खल पुऱ्याई, अगाडिको दाँतसमेत भाँची मृतकको हत्या गरेको देखिन आएको छ । मृतकको हत्यामा निज प्रतिवादी छविलाल बुढामगरको एकल संलग्नता रहेको देखिँदा निजको कार्य मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिमको देखिन आएकोले पुनरावेदन अदालत तुलसीपुरको फैसला अन्यथा भन्न नमिल्ने ।

अतः प्रतिवादी छविलाल बुढामगरलाई सुरु रूकुम जिल्ला अदालतबाट मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. को कसुरमा सोही १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने ठहर गरी भएको

फैसला पुनरावेदन अदालत तुलसीपुरबाट सदर हुने ठहर गरी मिति २०७४।०२।१६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

प्रस्तुत अ.बं.१८८ नं. को कानूनी व्यवस्थाअनुसार पीडकलाई अन्तिम सजाय निर्धारण गर्दा न्यायिक मन प्रयोग गरी पिडकलाई समेत न्यायोचित सजाय गर्नुपर्ने देखिने ।

प्रतिवादी छबिलाल बुढामगर र मृतक पति / पत्नी नाताका देखिन्छ । दिनभर खेतमा काम गरी साँझ खाना खाने सवालमा विवाद भई मृतकलाई प्रतिवादी छबिलाल बुढामगरले चिरुवा दाउराले प्रहार गरेकै कारण मृतकको मृत्यु भएको देखिन्छ । मार्नेपर्ने पूर्वरिसइवी रहेको पनि देखिन आएको छैन । निज प्रतिवादी छबिलाल बुढामगर सुरु अनुसन्धान अधिकारीसमक्षको बयानबाटै आरोपित कसुरमा साबिती रही अदालतसमक्षको बयानमा समेत साबित भई बयान गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीले आरोपित कसुरमा साबित भई न्यायिक प्रक्रियालाई सहयोग पुऱ्याएको देखिँदा अ.बं.१८८ नं. बमोजिम १५ (पन्ध्र) वर्ष मात्र कैद हुने ।

इजलास अधिकृत : कालिबहादुर साम्यू लिम्बू

कम्प्युटर : संजय जैसवाल

इति संवत् २०७५ साल वैशाख २० गते रोज ५ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या. श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७३-CI-०३१६, जग्गा खिचोला चलन, गुरुशरण यादवसमेत वि. चन्द्रकलादेवी यादव

दाबीको सिराहा जिल्ला डुमरी गा.वि.स. वडा नं.४ को कि.नं.८५ को ०-१०-० आवादी जग्गा वादी चन्द्रकलादेवी यादवको नाउँमा दर्ता रहेको तथ्य मिसिल संलग्न जग्गाधनी दर्ता ख्रेस्ता उतारबाट देखिन आएको छ । सो जग्गा वादीको स्वामित्वमा रहेको कुरामा विवाद देखिँदैन । प्रतिवादीहरू गुरुशरण यादव,

प्रेमसागर यादवसमेतले सो जग्गाको हक बेहकमा कुनै प्रश्न उठाएको पनि पाइँदैन । आफूहरूले वादीले दाबी गरेझैं कुनै खिचोला नगरेको भनी प्रतिउत्तर जिकिर लिएको देखिँदा सो जग्गामा खिचोला भए नभएको भन्ने प्रश्नको सूक्ष्म विवेचना गर्नुपर्ने देखिन आउने ।

सुरू जिल्ला अदालतले समुच्च जग्गाको कब्जा खिचोलामा नपर्ने भनी केवल कानूनमा प्रयुक्त शब्दको शाब्दिक व्याख्यामा सीमित भई निर्णय गरेको देखिन्छ । मुलुकी ऐन, जग्गा मिच्नेको महलको १ नं. र १४ नं. मा भएको कानूनी व्यवस्थालाई तादाम्यता हुने गरी व्याख्या गर्नु वाञ्छनीय हुन्छ । एकाको हक दर्ताको जग्गा जबरजस्ती कब्जा गर्न कानूनले निषेध गरी दण्ड जरिवानाको व्यवस्था पनि गरेको सन्दर्भमा जग्गा मिच्नेको महलको १ नं. को शाब्दिक व्याख्याले मात्र जग्गा मिच्ने महलको विधायिकी मनसाय परिपूर्ण हुन सक्दैन । वादीको कि.नं.८५ को ०-१०-० जग्गा ससिम नै प्रतिवादीहरूले कब्जा गरेको देखिन आएको हुँदा पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट वादी दाबीबमोजिम खिचोला ठहर गरी भएको फैसला अन्यथा भन्न नमिल्ने ।

अतः वादीको हक दर्ताको कि.नं.८५ को ०-१०-० जग्गा प्रतिवादीले खिचोला ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७२।३।८ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः कालीबहादुर साम्यु लिम्बू
इति संवत् २०७५ साल असोज २२ गते रोज २ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७४-WO-०४५६, उत्प्रेषण / परमादेश, विवेक खनालसमेत वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थानसमेत

निवेदकहरूसमेत सम्मिलित भएको परीक्षाको प्रकाशित नतिजा के कुन कारणले त्रुटिपूर्ण रहेको छ र विपक्षी कार्यालयहरूले कुन कानूनको उल्लंघन

गरेका हुन् भनी निवेदकहरूको आफ्नो निवेदनपत्रमा स्पष्ट खुलाउन र पुष्टि गर्न सकेको देखिँदैन । केवल आफूहरूले प्रश्नहरू मिलाएको अनुपातमा अड्क कम आएको भन्ने बेहोराको निवेदन दाबी रहेको छ । यस सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायसमक्ष उजुर गर्ने तथा प्रश्नपत्रको पुनः चेक जाँच गर्नेलगायतका अन्य वैकल्पिक मार्गहरू विद्यमान नै रहेको अवस्थामा रिट क्षेत्राधिकार आकर्षित नहुने ।

पहिलो पटकको परीक्षा रद्द भई दोस्रो पटक परीक्षा सञ्चालन भएकोमा उक्त परीक्षामा निवेदकहरू सहभागी भई सो परीक्षाको नतिजामा उत्तीर्ण परीक्षार्थीहरूले काउन्सिलिङ लिई सम्बन्धित कलेजमा भर्नासमेत भइसकेकोले अन्तरिम आदेश जारी नहुने भनी यस अदालतबाट मिति २०७४।१०।११ मा आदेश भएको छ । यसबाट निवेदन दाबीको अवस्थामा परिवर्तन आई अर्कै अवस्था सिर्जना भइसकेको देखियो । यसरी जुन परीक्षाफल रद्द गरिपाउँ भन्ने निवेदन दाबी छ, सोही परीक्षाफलमा निवेदकहरू उत्तीर्ण भई कलेज भर्ना भई पठन पाठनमा संलग्नसमेत भइसकेको अवस्था हुँदा अब निवेदन माग दाबीअनुसारको आदेश जारी गर्नुको कुनै औचित्य नरहने ।

अतः उल्लिखित आधार, कारणबाट रिट निवेदन माग दाबीबमोजिमको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्था नरहेकोले निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गरिरहनु परेन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृतः कल्याण खड्का

इति संवत् २०७५ साल वैशाख २७ गते रोज ५ शुभम् ।

४

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०७४-RC-००६९, कर्तव्य ज्यान (साधक), नेपाल सरकार वि. गीता कवर

जन्मिएको बच्चा सेफटी टंकीमा फालेको भन्ने कुरा स्वयम् प्रतिवादी आफैँले स्वीकार गरेको र घटनास्थल लास मुचुल्का एवम् शव परीक्षण

प्रतिवेदनबाट उक्त शिशु जीवित जन्मेको थियो भन्ने तथ्य स्थापित भइरहेको अवस्थामा निज प्रतिवादीले जीवित जन्मिएको बच्चालाई कर्तव्य गरी मारी सेफ्टी टंकीमा फालेको तथ्य पुष्टि हुन आयो । तसर्थ: निज प्रतिवादीलाई अभियोग दाबीबमोजिमको कसुरमा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सजाय गर्ने गरेको सुरु सल्यान जिल्ला अदालतले गरेको फैसलालाई सदर गर्ने गरी उच्च अदालत सुर्खेतबाट भएको फैसलालाई अन्यथा गरिरहनुपर्ने अवस्था नरहने ।

आफ्नो पति विदेश गएको अवस्थामा परपुरुषको गर्भ रही जन्मेको बच्चाको कारण समाजमा हुन सक्ने आफ्नो लोक लज्जाबाट बच्ने प्रयास गर्दा यी प्रतिवादीले प्रस्तुत वारदात घटाएको देखिन्छ । हाल यी प्रतिवादीको उमेर २२ वर्ष रहेको र एक छोरीसमेत रहेको देखिन्छ । परपुरुषको करणीबाट जन्मिएको शिशु लोकलाजबाट बच्नका लागि कसुर गरेको, प्रतिवादीले अदालतसमक्ष समेत कसुरमा साबित भई न्याय सम्पादनमा सहयोग गरेको तथा बालिका छोरीको पालनपोषण, शिक्षा दिक्षालगायतको जिम्मेवारी प्रतिवादीमा रहेकोसमेत देखिन आएको परिस्थितिसमेतलाई विचार गर्दा निज प्रतिवादीलाई अभियोग माग दाबीबमोजिमको सजाय गर्दा चर्को पर्ने भई अदालती वन्दोवस्तको १८८ नं. बमोजिम ५ वर्ष कैद सजाय गर्न राय जाहेर भएको उच्च अदालत सुर्खेतको राय मनासिब नै देखिन आउने ।

अतः माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट प्रतिवादी गीता कवरले अभियोग मागदाबीको कसुर गरेको प्रमाणित भएकोले निज प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने ठहर्‍याई मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोवस्तको १८८ नं. बमोजिम ५ वर्ष कैद सजाय हुन रायसमेत व्यक्त भएको सल्यान जिल्ला अदालतको मिति २०७२।१०।११ को

फैसलालाई सदर गरेको उच्च अदालत सुर्खेतको मिति २०७३।०९।१३ को फैसला मिलेकै देखिँदा साधक सदर भई मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम प्रतिवादीलाई ५ वर्ष कैद सजाय हुने ।

इजलास अधिकृत: कल्याण खड्का

इति संवत् २०७५ साल वैशाख २५ गते रोज ३ शुभम् ।

५

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७२-CR-०८८३, लागु औषध डाइजेपाम, नेपाल सरकार वि. सुमन सुनार

पैदल हिँडिरहेका वर्ष २१ को प्रतिवादी सुमन सुनारको शरीर खानतलासी गर्दा निजको दाहिने खुट्टाको पिँडुलामा लुकाई छिपाई राखेको लागु औषध २ एमएल. को झोलसहितको फेनारगन २५ सिसि, डाइजेपाम २५ सिसि, नुर्फिन २५ सिसि र नाइट्रोसन १० ट्याबलेटसमेत फेला परेको भन्ने बरामदी मुचुल्का रहेको पाइन्छ । बरामद भएको लागु औषध Central Police Forensic Science Laboratory, Maharajgunj, Kathmandu बाट नमुना परीक्षण भई प्रतिवेदन प्राप्त भएको देखिने ।

प्रतिवादीले अनुसन्धान अधिकारीसमक्षको बयानमा बरामद भएको लागु औषध सेवन र बिक्री गर्नको लागि ल्याएको हो भन्ने बेहोरा लेखाएको पाइन्छ । प्रतिवादीले अदालतसमक्षको बयानमा सो बरामद भएको लागु औषध दिनमा २ पटक सेवन गर्न टाढाबाट आएको बेला १०।१२ दिनलाई पुग्ने गरी आफैँले सेवन गर्नको लागि खरिद गरी ल्याएको हो भनी सेवनमा साबिती रही बिक्री वितरणमा इन्कारी रही बयान गरेको देखिन्छ । प्रतिवादी सुमन सुनार पैदल हिँडिरहेको अवस्थामा बरामद लागु औषधसहित पक्राउ परेको भनी प्रतिवेदक प्र.ना.नि. लिलाराज लामिछानेले अदालतमा उपस्थित भई बकपत्र गरेको पाइन्छ । निज प्रतिवेदकको अदालतसमक्षको बकपत्रबाट प्रतिवादीको कार्य अभियोग दाबीबमोजिमको बिक्री वितरण, सञ्चय

तथा ओसारपसार, निकासी जस्तासमेत रहेको भन्ने खुल्न आएको नदेखिने।

प्रतिवादीको उमेर २१ वर्ष भनी उल्लेख भएको पाइन्छ। प्रतिवादीले बिक्री प्रयोजनको कार्य गरेको तथ्य कुनै प्रमाणबाट खुल्न आएको पाइँदैन। कसैलाई बिक्री गरेको देखिन आएको छैन। प्रतिवादीले अनुसन्धान अधिकारीसमक्षको बयानमा सुरेश घर्तीसमेत भई रु.४,५००।- मा उक्त बरामद भएको लागु औषध किनी सेवनसमेत गरेको हो भन्ने बेहोरासम्म उल्लेख गरेको पाइन्छ। प्रतिवादीले पोल गरेको सुरेश घर्तीको हकमा कुनै पहिचान तथा वतनसमेत खुल्न सकेको नदेखिने।

प्रतिवादीको उमेर, पक्राउ हुँदाको अवस्था, लागु औषध बिक्रीसम्बन्धी कुनै कार्य गरेको पुष्टि हुन नआएको अवस्थामा प्रतिवादीलाई बिक्री तथा ओसारपसार भण्डारमा सजाय गर्न मिल्ने देखिँदैन। यस स्थितिमा प्रतिवादीलाई लागु औषध सेवनतर्फ सजाय गर्ने ठहर गरेको सुरु फैसला सदर हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट भएको फैसला अन्यथा भन्न नमिल्ने।

अतः प्रतिवादी पक्राउ परेको अवस्था, निजको उमेर, लागु औषधको प्रकृति र बरामद भएको परिणामसमेतलाई दृष्टिगत गर्दा, सेवन प्रयोजनार्थ ल्याएको भन्ने प्रतिवादीको बयान स्वाभाविक देखिँदा सेवनतर्फ सजाय गर्न ठहर गरेको रूपन्देही जिल्ला अदालतको फैसला सदर हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट मिति २०७१।१।७ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: कालीबहादुर साम्यू लिम्बू
इति संवत् २०७५ साल माघ ३ गते रोज ५ शुभम्।

६

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७२-CI-०२४२, उत्प्रेषण / परमादेश, गोपालशंकर श्रेष्ठसमेत वि. नेपाल सरकार

अधिकार सम्पन्न बागमती सभ्यता एकीकृत विकास समिति गुह्येश्वरी, काठमाडौंसमेत

कि.नं.१२२ र १२३ को जग्गा हाल साबिक गरिपाउँ भन्ने निवेदनमा मालपोत कार्यालय, काठमाडौंबाट मिति २०७०।०८।०९ मा हाललाई तामेलीमा राख्ने निर्णयको टिप्पणी र आदेश भएको पाइन्छ। सो टिप्पणी आदेश हेर्दा, दाबीको कि.नं.१२२ र १२३ को जग्गामा बागमती खोला बगिरहेको प्राकृतिक स्थल अवस्थाको र नाप नक्सा हुँदाको अवस्थामा सो स्थानमा पानी बगिरहेको, नाप नक्सा हुन नसकेको, हाल नदीले धार परिवर्तन गरेकोले पश्चिम दक्षिणतर्फ केही जग्गा नदी उकास भएको बाँझो पर्तीको रूपमा रहेको, सो नदी उकासको रूपमा रहेको जग्गा व्यक्ति विशेष वा संघसस्थाको नाउँमा दर्ता गर्ने कार्य हाललाई रोक्का राखिदिएको छ भनी भूमि सुधार तथा व्यवस्था विभागको रायसमेत रहेको भन्ने बेहोरा पाइन्छ। सोही कारण निवेदकहरूको हाल साबिक गरिपाउँ निवेदन मालपोत कार्यालय काठमाडौंबाट तामेलीमा राखिएको देखिन आउने।

दाबीको सो जग्गाको वास्तविक भोगचलन निवेदकहरूमा आई नसकेको अवस्थामा विपक्षी अधिकार सम्पन्न बागमती सभ्यता एकीकृत विकास समितिबाट मुआब्जा प्रदान गर्ने कुनै वस्तुनिष्ठ आधारसमेत रहेको देखिन आएन। निवेदकहरूले दाबीको जग्गा आफ्नो हकभोगमा रहेको, सो जग्गा बागमती सभ्यता एकीकृत विकास समितिको आयोजनामा परेको पुष्टि हुने कुनै प्रमाण पेस गरेमा कानूनबमोजिमको मुआब्जा दिई जग्गा अधिग्रहण गर्ने भनी लिखित जवाफ तथा लिखित प्रतिवादमा उल्लेख गरेकै पाइन्छ। निवेदकहरूको तर्फबाट मुआब्जा प्राप्त गर्ने आवश्यक वस्तुनिष्ठ प्रमाणहरू पेस गर्न सकेको नदेखिँदा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट रिट निवेदन खारेज हुने ठहर गरी भएको आदेश अन्यथा भन्न नमिल्ने।

अतः निवेदकहरूको उत्प्रेषणयुक्त परमादेशसमेतको रिट निवेदन खारेज हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७९।०९।०२ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः कालीबहादुर साम्यू लिम्बू

कम्प्युटर : देविना खतिवडा

इति संवत् २०७५ साल जेठ ३० गते रोज ४ शुभम् ।

७

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७३-CI-०५५५, निषेधाज्ञा, राजेशकुमार साह वि. चन्द्रिकाकुमारी साहसमेत

निवेदक राजेशकुमार साह धनुषा जिल्ला अदालतमा द.नं.३७३ को जारी र द.नं.१७७० को धनमाल मुद्दामा मिति २०७२।०७।३० को तारेखमा रहेको तथ्य मिसिल संलग्न तारेख पर्चाको प्रतिलिपिबाट देखिन्छ । पति पत्नीबिच अदालतमा विचाराधीन रहेको धनमाल मुद्दासमेतमा कानूनबमोजिम उपचारप्राप्त हुने अवस्था रहेको छ । अर्कोतर्फ विपक्षीमध्येकी निवेदककी पत्नी चन्द्रिकाकुमारी साहले द.नं.१९१५, मिति २०७२।९।५ मा विपक्षीहरूलाई झिकाई घरेलु हिंसामा कारबाही गरिपाउँ भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषामा निवेदन दिएको पाइने ।

निवेदकले धनुषा जिल्ला अदालतमा धनमाल र जारी मुद्दा दायर गरी विचाराधीन अवस्थामा रहेको र निजकी पत्नीले जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषामा घरेलु हिंसामा कारबाही गरिपाउँ भनी आफ्नो पतिसमेत उपर उजुरी गरेको देखिँदा यी पति पत्नीबिच विवाद रहेको देखिन आउने ।

सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को अनुसूची-१ अन्तर्गत रहेको घरेलु हिंसाको कसुरको निवेदन परेकोमा निवेदकलाई प्रहरी कार्यालमा उपस्थित गराई छलफलसम्म गराएको कार्य कानूनसम्मत नै देखिन आयो । निवेदकले दाबी गरेझैं विपक्षीहरूले निवेदकलाई गैरकानूनी रूपमा पक्राउ गर्ने

तथा कपाली तमसुक गराउनेसम्मको अवस्था विद्यमान रहेको नदेखिँदा पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट निषेधाज्ञाको आदेश जारी नहुने ठहर गरी भएको आदेश मनासिब नै देखियो । निवेदकको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसिकने ।

अतः निषेधाज्ञाको आदेश जारी नहुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट मिति २०७२।९।२।३० मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः कालीबहादुर साम्यू लिम्बू

कम्प्युटर: देविना खतिवडा

इति संवत् २०७५ साल जेठ ३० गते रोज ४ शुभम् ।

इजलास नं. ८

९

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई, ०७०-CR-०४७८, अपहरण तथा शरीर बन्धक लिन उद्योग, प्रेमबहादुर थापा वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादीहरूले मोवाइलबाट एस.एम.एस. समेत गरी माग गरेको रकम नदिए छोराछोरीलाई अपहरणगरी मारी दिने धम्की पटकपटक दिई गैरकानूनी हरकत गरेकाले प्रतिवादीहरूलाई हदैसम्मको सजाय गरिपाउँ भनी जाहेरवालाको किटानी जाहेरी परेको देखिन्छ । पुनरावेदक प्रतिवादी र अर्का प्रतिवादी धनबहादुरसमेतले कसुरमा साबिती भई अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष बयान गरेको पाइन्छ । पुनरावेदक प्रतिवादी प्रेमबहादुर थापाले आरोपित कसुरमा पूर्णताः इन्कार गरी सहप्रतिवादीसँग चिनाजानीसम्म पनि नभएको भनी सुरु अदालतसमक्ष बयान गरेको पाइयो । निज प्रतिवादीले आरोपित कसुरमा इन्कार रही बयान गरे पनि निजलाई सुरु अदालतबाट कैद र जरिवानासमेत हुने गरी भएको फैसलाउपर

निजले पुनरावेदन गरेको देखिएन । अर्का प्रतिवादी धनबहादुर गौचनले जाहेरवाला काकासँग फोनमा कुरा भएको र सन्देश पठाएको कुरामा साबित भई सुरु अदालतसमक्ष बयान गरेको देखिन्छ । माग गरेको रकम नदिएमा छोराछोरीलाई अपहरण गरी मारी दिने धम्की निज प्रतिवादीहरूले फोनबाट दिएको हो भनी आफ्नो जाहेरी बेहोरालाई समर्थन गरी जाहेरवालाले सुरु अदालतसमक्ष बकपत्रसमेत गरेको पाइने ।

जाहेरवाला र प्रतिवादीहरूको फोन सम्पर्क विवरण (Call details) एवम् सन्देशसमेतबाट निजहरूबिच पटकपटक फोनमा संवाद भएको र सन्देशसमेत पठाएको देखिन्छ । फोनबाट फिरोती रकम माग गरी मागबमोजिमको रकम नदिएमा नाबालक छोराछोरीको ज्यान मार्ने धम्की दिनुलाई कानूनतः कसुरजन्य कार्य नै मान्नु पर्ने । सामाजिक यथार्थको यस परिवेशमा प्रतिवादीहरूले मोबाइलबाट दिएको धम्कीबाट जाहेरवालामा मानसिक पीडा पुगेको र सम्भावित आपराधिक कार्यबाट जोगिनेतर्फ विविध विकल्पहरू अपनाउनेतर्फ छटपटाहट र प्रयास गरेको तथ्य मिसिलबाट देखिन आएको छ । फोनको समयावधिसमेतको विवरण र जाहेरीमा उल्लिखित समयसमेत एकआपसमा मिल्दो जुल्दो रहेको देखियो । मुलुकी ऐन, अपहरण गर्ने तथा शरीर बन्धक लिनेको महलको ६ नं. मा “कसैले कुनै रकम माग गरी त्यस्तो रकम नदिएमा अपहरण गर्ने वा शरीर बन्धक लिने धम्की दिएमा निजलाई उद्योग गर्ने व्यक्तिसरह सजाय गर्नुपर्छ” भन्ने प्रावधान रहेको छ । जाहेरवालाको अदालतसमक्षको बकपत्र, प्रतिवादीहरूले अनुसन्धानको क्रममा र अदालतसमक्ष गरेको बयान एवम् जाहेरवाला र प्रतिवादीहरूबिचको फोन सम्पर्क विवरणसमेतबाट निज पुनरावेदक प्रतिवादीले उक्त महलको ६ नं. अनुसारको कसुर गरेको तथ्य शङ्कारहित तवरबाट पुष्टि हुन आउने ।

पुनरावेदक प्रतिवादी प्रेमबहादुर थापाले

पैसा हत्याउन जाहेरवालालाई फोन गरी अपहरण गर्ने भनी धम्क्याएको तथ्य पुष्टि हुन आएको देखिँदा निज पुनरावेदक प्रतिवादीसमेतलाई मुलुकी ऐन, अपहरण गर्ने तथा शरीर बन्धक लिनेको महलको ३ र ५ नं. बमोजिम २ वर्ष कैद र रु. १५,०००।- जनही जरिवाना हुने गरी सुरु रूपन्देही जिल्ला अदालतले मिति २०६९।०३।१८ मा गरेको फैसला केही उल्टी गरी पुनरावेदक प्रतिवादीसमेतलाई सोही महलको ३, ६ र ५ नं. बमोजिम जनही ३ वर्ष ६ महिना कैद र रु. २५,०००।- (पच्चीस हजार) जरिवाना हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट मिति २०६९।१२।२६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: विकास श्रेष्ठ

इति संवत् २०७४ साल मङ्सिर ४ गते रोज २ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७२-WO-०२९२, उत्प्रेषण / परमादेश, तुलबहादुर श्रेष्ठ वि. नेपाल मेडिकल काउन्सिल, बाँसवारीसमेत

रिट निवेदक वी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान वी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान ऐन, २०४९ को दफा ३ बमोजिम स्थापित प्रतिष्ठान भएकोमा विवाद छैन । विगतका वर्षहरूअनुरूप नै २०७२ सालमा पनि वी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान ऐन, २०४९ को दफा १० अनुसार रहेको कार्यकारिणी समितिबाट पारित भई ऐ. ऐनको दफा ७ अनुसार रहेको सञ्चालक परिषद्को ३८ औं सभाको निर्णयद्वारा प्रतिष्ठानको PG Program समेतको शैक्षिक कार्यक्रमहरूको Prospectus सम्बन्धमा निर्णय भई प्रतिष्ठानमा सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमहरूको प्रवेश परीक्षा सन् २०१५ प्रयोजनका लागि प्राज्ञिक सभाबाट स्वीकृत भई अनुमोदनसमेत भई MD/MS/MDHA का PG Program मा जम्मा ११० सिट रहने भनी Prospectus तथा प्रतिष्ठानको

website समेतमा राखी सर्वसाधारणको जानकारीका लागि सार्वजनिक भइसकेको अवस्थामा अप्रत्यासित रूपमा नेपाल मेडिकल काउन्सिलद्वारा प्रेषित च.नं. २१७।०७२।०७३ (प्र.) मिति २०७२।०६।१२ को निरीक्षण तथा विद्यार्थी भर्ना स्वीकृतिसम्बन्धी पत्रद्वारा विगत वर्षहरूमा MD/MS PG Program अन्तर्गत भर्नासम्बन्धी प्राप्त सिट संख्यामा झण्डै आधी कटौती गरी जम्मा ५७ सिटमात्र दिने भन्ने काउन्सिलको पत्र प्राप्त भएकोले काउन्सिलको उक्त पत्रबाट प्रतिष्ठानको हक अधिकारमा आघात पुगेकोले काउन्सिलको मिति २०७२।०६।१२ को पत्र तथा तत्सम्बन्धी निर्णय एवम् निरीक्षण प्रतिवेदनसमेत उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरिपाउँ भन्ने रिट निवेदकको मुख्य निवेदन मागदाबी रहेको देखिने । शैक्षिक वर्ष सन् २०१५ का लागि MD/MS PG Program अन्तर्गत वी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, धरानलाई नेपाल मेडिकल काउन्सिलले विद्यार्थी भर्नाका लागि ५७ सिटको अनुमति दिने निर्णय गरेको काउन्सिलको च.नं. २१७ मिति २०७२।०६।१२ को मिसिल संलग्न पत्रको छायाँप्रतिबाट देखिन आउँछ । काउन्सिलको उक्त पत्र नेपाल मेडिकल काउन्सिलको मिति २०७२।०६।०९ को सातौं विशेष पूर्ण बैठकको निर्णयको आधारमा प्रेषित भएको पाइयो । नेपाल मेडिकल काउन्सिलको मिति २०७२।०६।०९ को निर्णयको मिसिल संलग्न छायाँप्रति हेर्दा काउन्सिलले उक्त निर्णय निरीक्षण टोलीको प्रतिवेदन काउन्सिलको शिक्षा समितिसमक्ष पेस भई शिक्षा समितिको निर्णयको आधारमा नेपाल मेडिकल काउन्सिलबाट मिति २०७२।६।१९ मा निर्णय भएको देखिने ।

नेपाल मेडिकल काउन्सिल नियमावली, २०२४ को नियम २०ख को उपनियम (१) मा “काउन्सिलले मेडिकल कलेजको पूर्वाधार विकास, गुणस्तरीय चिकित्सा शिक्षाको अनुगमन, मूल्याङ्कन र परीक्षा निरीक्षणको लागि विशेषज्ञ निरीक्षकहरूको

छुट्टाछुट्टै निरीक्षण टोलीहरू गठन गर्नेछ” भन्ने प्रावधान छ । सोही प्रावधानअनुसार विपक्षी काउन्सिलले निवेदक प्रतिष्ठानको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन पेस गर्न डा. चोपलाल भुषालको संयोजकत्वमा ४ सदस्यीय टोली गठन गरेको देखिन्छ । उक्त निरीक्षण टोलीले निवेदक प्रतिष्ठानका विद्यार्थी, शिक्षक र व्यवस्थापकहरूसँग अन्तरक्रियासमेत गरी विपक्षी काउन्सिलसमक्ष मिति २०७२।०४।२८ मा प्रतिवेदन बुझाएको देखिने । त्यसरी गठन भएको समितिलाई ऐन, तथा यस नियमावलीबमोजिम काउन्सिलले आफूलाई प्राप्त अधिकार आफ्नो रेखदेख र नियन्त्रणमा रहने गरी प्रत्यायोजन गर्नसक्ने प्रावधान रहेको देखिन्छ । सोही प्रावधानअनुसार निरीक्षण टोलीले बुझाएको प्रतिवेदन उपर छलफल र विश्लेषण गर्न निरीक्षण टोलीको प्रतिवेदन विपक्षी काउन्सिलले शिक्षा समितिसमक्ष पठाएको देखियो । शिक्षा समितिले निरीक्षण टोलीको प्रतिवेदनमा छलफल र विश्लेषण गरी आफ्नो सिफारिस विपक्षी काउन्सिलसमक्ष पेस गरेको देखिन्छ । शिक्षा समितिबाट सिफारिस प्राप्त भएपश्चात् नेपाल मेडिकल काउन्सिलको मिति २०७२।६।१९ मा बसेको बैठकले निवेदक प्रतिष्ठानको शैक्षिक वर्ष सन् २०१५ को लागि MD/MS तर्फ ५७ जना विद्यार्थी भर्ना लिन सक्ने गरी स्वीकृति दिने निर्णय गरेको देखिने ।

वर्ष २०७२ सालका लागि प्रतिष्ठानको सञ्चालक परिषद्को मिति २०७२।०४।२९ को निर्णयद्वारा PG Program लगायत विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमहरूको Prospectus सम्बन्धमा निर्णय भएको हो भन्ने निवेदक प्रतिष्ठानको निवेदन मागदाबी सम्बन्धमा हेर्दा प्रतिष्ठानको सञ्चालक परिषद्को उक्त निर्णयपश्चात् पनि विपक्षी काउन्सिलसमक्ष अनुमतिका लागि निवेदक प्रतिष्ठानले मिति २०७२।०६।१७ मा निवेदन गरेको मिसिल संलग्न निवेदक प्रतिष्ठानको च.नं.१२९६।०७२।०७३ मिति २०७२।०६।१७ को पत्रको छायाँप्रतिबाट देखिन आउँछ । निवेदक

प्रतिष्ठानको उक्त पत्रबाट समेत भर्नाका लागि विद्यार्थीको सिट संख्या निर्धारण गरी अनुमति प्रदान गर्ने अधिकार विपक्षी काउन्सिलमा रहेको तथ्यलाई निवेदक प्रतिष्ठान स्वयम्ले स्वीकार गरेको देखिने ।

जनस्वास्थ्यउपर खेलबाड गर्ने मूल्यमा विद्यार्थी भर्ना संख्या बढाउँदै लैजानु र चिकित्सा शिक्षाको क्षेत्रमा अस्वस्थकर व्यापारिक प्रतिस्पर्धालाई प्रश्रय दिनु कसैको हितअनुकूल हुँदैन । यस्ता कुरामा राज्यले पद्धतिगत तवरबाट बाञ्छित नियन्त्रण कायम राख्नुपर्ने । काउन्सिलले यो अधिकारको प्रयोग गर्दा प्राध्यापकहरूको उपलब्ध संख्या, विशेषज्ञता, भौतिक पूर्वाधार, अस्पतालमा रहेको शय्या (Bed) संख्या, बिरामीको चापलगायत अन्य व्यवस्थापकीय क्षमताको मूल्याङ्कन गरी ती कुराहरूको सापेक्षतामा सिट संख्या निर्धारण गरिनु पर्दछ । यो कुनै औपचारिकता निर्वाह गर्ने कर्मकाण्डी विषय होइन । अध्ययन अध्यापनका लागि उचित, तार्किक, व्यवहारिक र स्तरीय चिकित्सा शिक्षा सुनिश्चित गर्ने किसिमको मापदण्ड निर्धारण गरी त्यसको समुचित अनुशरण वा परिपालना गर्नु वाञ्छनीय मेडिकल काउन्सिलले अनुगमन, निरीक्षण गरी डा. चोपलाल भुसालसमेतका विशेषज्ञहरूको अध्ययन टोलीले पेस गरेको प्रतिवेदनसमेतका आधारमा २०७२ सालका लागि ५७ सिट निर्धारण गरेको देखिँदा यसलाई अनुचित वा कानून प्रतिकूल सिट संख्या निर्धारण गरिएको मान्न नमिल्ने ।

विपक्षी नेपाल मेडिकल काउन्सिलको मिति २०७२।६।१ को निर्णय कानूनअनुकूल नै देखियो । सो निर्णयबाट निवेदक वी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको कुनै प्रकारको हक अधिकारमा आघात पुगेको देखिन आएन । यसका अतिरिक्त विद्यार्थी भर्नाका लागि सिट संख्या निर्धारण शैक्षिक वर्ष सन् २०१५ (२०७२ साल) को लागि भएकोमा अहिले सो अवधि व्यतित भई अब सान्दर्भिकता नै नरहेको हुँदा

निवेदन मागबमोजिमको रिट आदेश जारी गरी रहन परेन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: विकास श्रेष्ठ

इति संवत् २०७४ साल कात्तिक २८ गते रोज ३ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७२-WO-०३२६, उत्प्रेषण / परमादेश, जीतेन्द्रकुमार यादव वि. काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ९ सिनामंगलसमेत

विपक्षी राजेशकुमार झा मिति २०५८।११।२० देखि लागू हुने गरी बढीमा १ वर्षका लागि उपकुलपतिको सूचना तथा प्रविधि सल्लाहकारमा नियुक्त भएको र मिति २०५९।१।३ देखि मिति २०७१।१।१ सम्म पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय, विज्ञान तथा प्रविधि संकायको सहडिनको पदमा कार्यरत् रहेको मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट देखिन आउँछ । यसबाट राजेशकुमार झा विश्वविद्यालयको कुनै पदमा नरहेको भन्ने निवेदन जिकिर खण्डित भएको देखिन आयो । भएको वास्तविक तथ्य लुकाई अन्यथा जिकिर गरेको देखिँदा निवेदक सफा हात लिई अदालत प्रवेश गरेको भनी मान्न नमिल्ने ।

पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयको कार्यकारिणी परिषद्को मिति २०७१।१२।९ गते बसेको बैठकको निर्णय नं. २५९२ बाट समन्वय महाशाखाको प्रमुखको रूपमा मिति २०७१।१२।०९ गतेदेखि लागू हुने गरी ४ वर्षका लागि विपक्षी राजेशकुमार झालाई नियुक्ति गर्ने निर्णय भएको देखिन्छ । पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय नियमावली, २०५३ को खण्ड (ख) सेवासम्बन्धी नियमावली, २०५३ को परिच्छेद ३ को नियम १५ मा "ऐन, र नियमावलीअन्तर्गत स्थापित निकायमा वा सभा वा कार्यकारी परिषद्को निर्णयबाट स्थापित कुनै अन्य निकायमा कार्यकारी परिषद्ले औचित्यका आधारमा निर्णय गरेअनुसार सहरजिस्ट्रार, सहडिन,

सहपरीक्षा नियन्त्रक, सहायक क्याम्पस प्रमुखलगायत अन्य पदाधिकारीको नियुक्ति हुन सक्नेछ । त्यस्ता पदाधिकारीको सेवा, सर्त तथा सुविधा कार्यकारी परिषद्ले तोकेबमोजिम हुनेछ” भन्ने प्रावधान रहेकोले सहडिनलगायतको पदमा कार्यकारी परिषद्ले निर्णय गरी नियुक्ति गर्न सकिने । कानूनबमोजिम अधिकार प्राप्त निकाय वा अधिकारीले सम्बन्धित संस्थाको रिक्त रहेको पदमा योग्यता पुगेका व्यक्तिलाई कानूनबमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी गरेको नियुक्तिलाई बदर वातिल गर्नु उचित हुँदैन । त्यसैगरी नियुक्ति भएका पदाधिकारीको सेवा, सर्त तथा सुविधासमेत कार्यकारी परिषद्ले तोक्न सक्ने नै देखिन्छ । विपक्षी राजेशकुमार झालाई नियुक्त गरिएको सहडिनको पदमा नियुक्त हुन निजमा योग्यता पुगेको छैन भनी मान्न सकिने कुनै मनासिब कारण र आधार देखिन आएन । रिट निवेदकले विपक्षी कार्यकारिणी परिषदको मिति २०७१।१२।०९ को निर्णय नं. २५९२ को निर्णयबाट निवेदकको के कस्तो हक अधिकार हनन हुन गएको हो सो कुरा निजले स्पष्टसँग उल्लेख गर्न सकेको नदेखिने । पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय नियमावली, २०५३ खण्ड (ख) सेवासम्बन्धी नियमावली, २०५३ को परिच्छेद ३ को नियम १५ मा भएको प्रावधानअनुसार विपक्षी राजेशकुमार झालाई समन्वय महाशाखाको प्रमुख पदमा नियुक्त गरिएको देखिँदा पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयको कार्यकारिणी परिषदको मिति २०७१।१२।१९ निर्णय नं. २५९२ र मिति २०७१।१२।२७ निर्णय नं.२५९६ को निर्णय कानूनअनुकूल देखिएको र सो निर्णयबाट रिट निवेदकको कुनै प्रकारको हक अधिकारमा आघात पुगेको देखिन नआएकोले निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गरी रहन परेन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: विकास श्रेष्ठ

इति संवत् २०७४ साल कात्तिक २८ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं. ९

१

मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७०-CR-००८१, जालसाजी, प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ वि. निरुक्ष प्रधान

काठमाडौं जिल्ला, नगर वडा नं.२८ कि.नं.१११८ र कि.नं.१११९ को जग्गाहरू मिति २०६३।१०।३ मा र.नं.२९२४ क को हालैदेखिको बकसपत्रको लिखतबाट आमाले दिने र विपक्षी प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ लिने गरी लिनु दिनु गरेका र पछि सो जग्गा प्रतिवादी प्रेमकृष्ण श्रेष्ठले प्रतिवादी राजेशध्वज प्रधानलाई मिति २०६४।५।९ मा राजीनामा लिखत पारित गरी दिएको अवस्थासमेत हुँदा किर्ते कागजको १८ नं.को हदम्यादभित्र फिवाद गर्न आएको देखिने । प्रतिवादीले दाता प्रतिवादी सीतादेवीले अंशबन्डाको महलको १९(१) बमोजिम घरको मूली भएकाले आधासम्म सम्पत्ति व्यवहार चलाउन आफूखुस गर्नसक्ने आधारमा घर खर्च तथा परिआएको व्यवहार मिलाउन दिएको कुरामा वादीको दाबी लाग्ने होइन साथै त्यस्तो कुरामा लेनदेन व्यवहारमा उल्लेख भएअनुसार रजिस्ट्रेशन पारित भएको मितिले एक वर्षसम्ममा थाहा पाएको पैंतीस दिनभित्र नालिससमेत गरेको अवस्था नभई हदम्यादसमेत नघाई मिति २०६७।६।२१ मा जालसाजी भएको भनी दायर भएको फिवाद हदम्यादसमेतका आधार खारेज हुनुपर्छ भन्ने जिकिर लिएको देखिने ।

एकासगोलमा रहेका वादीले लेनदेन व्यवहारको १० नं. मा उल्लेख भएको रजिस्ट्रेशन मितिले एक वर्षसम्ममा थाहा पाएको पैंतीस दिनभित्र नालिस गर्न आएको अवस्था पनि देखिँदैन । आफ्नो अंशहक सुरक्षित गर्न मौकामा लिखत बदरतर्फको मुद्दा दायर गरेको अवस्था पनि देखिएन । उक्त हदम्याद

नघाई समाप्त भएपछि मुलुकी ऐन, किर्ते कागजको महलको १८ नं. को हदम्यादका आधारमा दायर भएको प्रस्तुत जालसाजीतर्फको मागदाबी कानून र व्यवहारसङ्गत देखिन नआउने।

कानूनले निर्धारित हदम्यादभित्र प्रस्तुत फिराद दाबी परेको भन्ने देखिन आएन। यस अवस्थामा जालसाजी भएको भनी दायर भएको फिराद हदम्यादसमेतका आधारमा खारेज हुने नै देखियो। पुनरावेदन अदालतबाट उक्त लिखत जालसाज ठहर नगरेको हदसम्म सदर गरी लिखत निष्क्रिय हुने भनी भएको फैसला मिलेको देखिन नआउने।

उल्लिखित आधार कारणसमेतबाट वादी दाबीको हकको घरजग्गा सीतादेवीबाट प्रतिवादी प्रेमकृष्णले बकसपत्रको लिखतबाट प्राप्त गरेपछि निज प्रतिवादीले अर्का प्रतिवादी राजेशध्वज प्रधानलाई राजीनामा गरी दिएको देखिँदा सो कार्य जालसाजी ठहर नगरेको हदसम्म सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६८।७।२० को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। सो वादीको भागको घरजग्गाको लिखत निष्क्रिय नगराएकोसम्म सुरुको उक्त फैसला उल्टी हुन्छ र वादीको भागको आधा घर जग्गाको उक्त राजीनामा निष्क्रिय हुन्छ भनी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९।१२।९ मा भएको फैसला मिलेको नदेखिँदा उल्टी भई हदम्याद नघाई मुलुकी ऐन, लेनदेन व्यवहारको १० नं. मा उल्लेख भएअनुसारको हदम्याद समाप्त भएपछि मुलुकी ऐन, किर्ते कागजको महलको १८ नं. को हदम्यादका आधारमा दायर भएको प्रस्तुत जालसाजीतर्फको फिराद मागदाबी पुग्न सक्दैन। वादीको फिराददाबी हदम्यादका आधारमा खारेज हुने।

इजलास अधिकृत: डोलनाथ न्यौपाने

कम्प्युटर: पद्मा आचार्य

इति संवत् २०७५ साल वैशाख ३ गते रोज २ शुभम्।

■ यसै लगाउको ०७०-CR-००५२,

जालसाजी, सितादेवी प्रधान वि. निरूक्ष प्रधान र प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ वि. निरूक्ष प्रधानसमेत भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ।

२

मा.न्या. डा. श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिंन्हा, ०७२-CR-०३२२, जालसाजी, निरूक्ष प्रधान वि. सितादेवी प्रधानसमेत

सगोलमा नै रहे भएको अवस्थामा यी वादी अंशियारा देखिँदै रहेको अवस्थामा बिक्री राजीनामा भए गरेको अवस्था हुँदा यी वादी र प्रतिवादि सीतादेवी दुईजना अंशियाराहरू रहेको र यी प्रतिवादीले आफ्नो पैतृक सम्पत्ति राजीनामा बिक्री गरेको अवस्था देखिँदा अंशबन्डाको महलको १९(१) को व्यवस्था सान्दर्भिक हुने देखियो। उक्त अंशबन्डाको १९(१) मा पिता पुर्खाका पालाको चल अचल गैह्र सम्पत्तिको हकमा चलमा सबै र अचलमा आधीसम्म व्यवहार चलाउनलाई स्वास्नी, छोरा वा विधवा बुहारीको मन्जुरी नभए पनि आफूखुस गर्न पाउँछ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिने। प्रतिवादी सीतादेवी प्रतिवादीको आमा सो परिवारको घरमुली भएकोमा विवाद देखिएन। निजको नाममा दर्ता कायम रहेको अचल सम्पत्ति घर व्यवहार चलाउन आधासम्म बिक्री गरी घरव्यवहार चलाउन र चलाउन सक्ने नै अवस्था देखियो। अचल जग्गा जमिनको आधासम्म बिक्री गरी प्राप्त नगद रूपैयाँले घर व्यवहारमा प्रयोग गर्न कानूनले नै छुट र अखितयार दिएको देखिन्छ। यी प्रतिवादीसँग अन्य कुनै निश्चित आयस्रोत भएको पनि देखिँदैन। यी वादीसमेत सगोलमा नै रहेको बखत घरको आर्थिक आवश्यकता र सामाजिक आर्थिक व्यवहार मिलाएको विषय र कुरामा उक्त बिक्री व्यवहार गरेको कुरामा मेरो सहमति तथा मन्जुरी छैन मलाई साक्षीसमेत राखिएको थिएन, छैन भनी आफ्नो अंश हक बदर गरिपाउँ भनी दायर भएको फिराद मागदाबी तर्कसङ्गत देखिन नआउने।

मौकामा घर व्यवहार चलाएको स्रोत र भएको आर्थिक कारोबारलाई बिर्सिएझैं गरी मिति २०५८।१०।२८ मा भएको कारोबारको कुरामा लेनदेन व्यवहारको १० नं. मा उल्लेख भएको रजिस्ट्रेसन मितिले एक वर्षसम्ममा थाहा पाएको पैंतीस दिनभित्र नालिस गर्न आएको अवस्था देखिँदैन। आफ्नो अंशहक सुरक्षित गर्न मौकामा लिखत बदरतर्फको मुद्दा दायर गरेको अवस्था पनि देखिएन। उक्त हदम्याद नघाई समाप्त भएपछि मुलुकी ऐन, किर्ते कागजको महलको १८ नं. को हदम्यादका आधारमा दायर भएको प्रस्तुत जालसाजीतर्फको फिराद मुलुकी ऐन, अ.बं.१८० बमोजिम खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालतको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने।

तसर्थ उल्लिखित आधार कारणबाट मिति २०५८।१०।२८ को लिखितका सम्बन्धमा परेको फिराद दाबी पुन सवदैन भनी भएको फैसलालाई बदर गरी मुलुकी ऐन, अ.बं. १८० नं. बमोजिम खारेज हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९।१२।१९ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: डोलनाथ न्यौपाने

कम्प्युटर: पद्मा आचार्य

इति संवत् २०७५ साल वैशाख ३ गते रोज २ शुभम्। यसै लगाउको निम्न मुद्दाहरूमा पनि यसैअनुसार फैसला भएका छन्:

- ०७०-CR-००५० र ०७०-CR-००७०, जालसाजी, सितादेवी प्रधान वि. निरुक्ष प्रधान र देवीलाल श्रेष्ठ वि. निरुक्ष प्रधान
- ०७०-CR-३२९, जालसाजी, निरुक्ष प्रधान सितादेवी प्रधानसमेत
- ०७०-CR-००५१ र ०७०-CR-००५३, जालसाजी, सितादेवी प्रधान वि. निरुक्ष प्रधान र सुनी प्रधान वि. निरुक्ष प्रधान
- ०७०-CR-००६२ र ०७०-CR-००७३,

अंशचलन, सितादेवी प्रधान वि. निरुक्ष प्रधान र निरुक्ष प्रधान वि. सितादेवी प्रधान

- ०७०-CR-०४३९ र ०७०-CR-०४४९, दूषित शेषपछिको बकसपत्र बदर, सितादेवी प्रधान वि. निरुक्ष प्रधान र सुनी प्रधान वि. निरुक्ष प्रधान

३

मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री डम्बरबहादुर शाही, ०६६-WO-०४३७, उत्प्रेषण / परमादेश, कल्याणी शाह वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक के.का. काठमाडौंसमेत

निवेदिका कल्याणी शाहले बारा जिल्ला छातापिप्रा गा.वि.स. वडा नं. ३ स्थित पशुपति मिलिङ्ग इन्डस्ट्रिज प्रा.लि.को नाउँमा दर्ता कायम रहेका कि.नं १७२ लगायतका विभिन्न १५ कित्ता जग्गाको कूल क्षेत्रफल जग्गा बिगाहा २-१०-० रहेका जग्गा र सो जग्गामा बनेको कारखाना भवनलगायतका अचल सम्पत्तिसमेतको धितोको दृष्टिबन्धक लिखत मिति २०५६।०३।२९ मा राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको नाउँमा पारित गरी बैंकबाट स्वीकृत सीमा रु.५ करोडमध्ये वार्षिक १४.५ प्रतिशत ब्याजदरमा मिति २०५६।३।३० र २०५६।३।३१ मा गरी जम्मा रु.२,३५,६२,७३४।९० कर्जा लिएको देखिने।

जग्गाको धितो जमानत मूल्याङ्कन आदिका सम्बन्धमा ऋण असुली न्यायाधिकरणमा विभिन्न प्रश्न उठी ऋण असुली न्यायाधिकरणबाट मिति २०६१।६।१९ मा फैसला गर्दा साँवा ब्याजसहित रु.५,०८,३७,०९३।२६ पशुपति मिलिङ्ग इन्डस्ट्रिजले धितो सुरक्षणमा राखेको जग्गासमेत लिलाम बिक्री गरी र रकम असुलउपर हुन नसकेको जति रकम उक्त कर्जाको लागि व्यक्तिगत जमानी बस्ने निवेदिका कल्याणी शाहले गरिदिएको व्यक्तिगत जमानीको लिखतको अधीनमा रही निजको जायजेथाबाट राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकलाई भराई दिने गरी फैसला भएको र सो

फैसला अन्तिम भई बसेको देखिने ।

फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धमा जारी भएको कम्पनीको नाउँको म्याद मिति २०६२।२।२३ मा तामेल भएको र निवेदिकाको नाउँको म्याद मिति २०६२।२।३० मा यी निवेदिका कल्याणी शाह आफैँले हातैमा बुझेको देखिन्छ । त्यसपछि यी निवेदिकाले मिति २०६२।३।६ मा ऋण असुली न्यायाधिकरणबाटै कम्पनीको जायजैथा बिक्री गरिपाउँ भनी उक्त न्यायाधिकरणमा निवेदन दिएको अवस्था हुँदा यी निवेदिकाको हकमा प्राकृतिक न्यायको उल्लङ्घन भयो भन्न मिल्ने स्थिति नदेखिने ।

जग्गाको हकमा मालपोत कार्यालय बाराको प्रतिकृष्टा रु. १,५१,०००।- को दरले २-१०-० जग्गाको न्यूनतम मूल्य रु. ७५,५०,०००।- र घर टहराको न्यूनतम मूल्य रु. २५,५८,५३८।८८ गरी जम्मा रु. १,०१,०८,५३८।८८ कायम हुने गरी गरिएको मूल्याङ्कनलाई नै ऋण असुली न्यायाधिकरणले लिलामको लागि वास्तविक मूल्य कायम गरेको भन्ने देखिन्छ । यसरी प्राविधिकसमेतको राय लिई लिलामको प्रक्रिया अगाडि बढाउँदा कम्पनीको मेसिनरी औजार रु. १७,००,०००।- मा विजयकुमार प्रधानले सकार गरेको देखिन्छ । तर घर जग्गाको लिलामको लागि ऋण असुली न्यायाधिकरणबाट तेस्रो पटक मिति २०६३।३।११ मा गोरखापत्रमा सूचना प्रकाशित गर्दासमेत कसैले बोलपत्रबाट जग्गा लिलाम गरी लिने सम्बन्धमा निवेदन गरेको नदेखिने । पटकपटक राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा घर जग्गा लिलामको लागि बोलपत्रको सूचना प्रकाशन गर्दा पनि कोही कसैबाट उक्त घर जग्गा लिलामको लागि निवेदन नपरेपछि ऋण असुली न्यायाधिकरणबाट मिति २०६४।६।२२ मा राष्ट्रिय विणिज्य बैंकलाई यी निवेदक कल्याणी शाहले धितोमा राखेको घर जग्गा सकार गर्न र असुल हुन बाँकी रु. ३,९०,२८,४७४।३८ को निज प्रतिवादी जमानीकर्ता कल्याणी शाहले गरिदिएको व्यक्तिगत जमानीको

अधीनमा रही सम्पत्ति देखाई ल्याउन पत्राचार भएपश्चात् मात्र बैंकले उक्त जग्गा सकार गरेको देखिने ।

बैंक आफूले पहिले मूल्याङ्कन गरेको रकमभन्दा कम मूल्यमा लिलाम भयो भन्ने निवेदिकाको प्रश्नका सम्बन्धमा हेर्दा प्रथमतः प्रस्तुत लिलामी प्रक्रिया बैंक आफैँले गरेको नभई ऋण असुली न्यायाधिकरणको फैसलाबमोजिमको रकम असुल गर्नका लागि न्यायाधिकरणका ऋण असुली अधिकृतबाट भएको अवस्था देखिने । ऋण असुली न्यायाधिकरणको उद्देश्य निवेदकको साँवा ब्याज असुल्नेबाहेक अन्य उद्देश्य हुँदैन । बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली नियमावली, २०५९ को नियम २७ अन्तर्गत ऋण असुली न्यायाधिकरणको फैसलाले निर्धारण गरेबमोजिमको ऋण असुली गर्ने अधिकारीको रूपमा ऋण असुली अधिकृतलाई तोकेको हुँदा कानूनले तोकेबमोजिमको प्रतिनिधिले कानूनबमोजिमकै प्रक्रिया पूरा गरी यी निवेदिकाले धितोमा राखेको लिलाम गर्नुपर्ने जग्गाको कानूनबमोजिमका निकायहरूबाट मूल्याङ्कन गराई लिलामको प्रक्रियासमेत अगाडि बढाएको पाइँदा ऋण असुली अधिकृतबाट पूर्वाग्रह राखियो वा बैंकको स्वार्थमा काम भयो कि भनी शङ्का गर्नुपर्ने स्थिति पनि नदेखिने ।

ऋण असुली अधिकृतले निवेदिकाले धरौटीमा राखेको कम्पनीको जायजैथाको हकसम्म मात्र लिलामीको प्रक्रिया अगाडि बढाएको, लिलाम गर्नुअघि जग्गाको हकमा मालपोत कार्यालय बाराको मूल्याङ्कनबमोजिम र मेसिन तथा घर टहराको हकमा वीम कन्सल्टेन्सीको मूल्याङ्कन प्रतिवेदनबमोजिम नै मूल्याङ्कन गरेको, लिलामको प्रक्रियाको बारेमा निवेदिकालाई पनि जानकारी गराइएको, घर जग्गाको लिलामको लागि पटकपटक गोरखापत्र दैनिकमा सूचना प्रकाशन गरेको र यसरी सूचना प्रकाशन गर्दा पनि उद्योगको मेसिनरी औजारबाहेक अरु घर टहरा र जग्गाको लिलाम प्रक्रिया पूरा हुन नसकेको स्थितिमा

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली नियमावली, २०५९ को नियम २९(५) बमोजिम निवेदकले धरौटीमा राखेको घर जग्गा बैंक स्वयम्लाई सकार गर्न ऋण असुली अधिकृतबाट पत्राचार गरेपछि मात्र बैंकले उक्त जेथा बैंकबाट स्वीकार गरेकोसमेत पाइएबाट लिलामसम्बन्धी अवस्थालगायतका यावत प्रक्रियाहरू कानूनबमोजिम नै भए गरेको देखिएको र जमानी दिने निवेदिकाबाट असुलउपर गरेको अवस्थासमेत नहुँदा ऋण असुली न्यायाधिकरणबाट भएको मिति २०६२।५।१ को आदेश, मिति २०६४।६।२२ को पत्र र मिति २०६५।९।१८ को आदेश तथा ऋण असुली पुनरावेदन न्यायाधिकरणबाट भएको मिति २०६६।२।१३ को आदेशसमेतलाई बदर गरिरहनु पर्ने देखिन नआउने।

अतः उल्लेख भएबमोजिम धितो लिलामसम्बन्धी कार्यमा कुनै त्रुटि नदेखिएको र कम्पनीको सम्पत्ति लिलाममा कम्पनी स्वयम् निवेदन गर्न आएको अवस्थासमेत नदेखिँदा निवेदकको मागबमोजिमको आदेश जारी गर्न मिलेन। प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने।

इजलास अधिकृत: विष्णुप्रसाद पौडेल

कम्प्युटर: मञ्जु खड्का

इति संवत् २०७५ साल फागुन ६ गते रोज २ शुभम्।

४

मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या. श्री उम्बरबहादुर शाही, ०६९-WO-००९१, उत्प्रेषण, मो. ग्यास मिकरानी वि. पुनरावेदन अदालत जनकपुरसमेत

निवेदककी आमा अमानत खातुनले मिति २०५४।८।५ मा अब्दुल गफारसँग रु ६,६०,०००।- को लेनदेन कागज गर्दाको समयमा निवेदकका बाबु अलिहसन मिया पनि साक्षीको रूपमा बसी साक्षीको महलमा सही गरेको अवस्था हुँदा निवेदकका

एकासगोलका बाबु आमाले निवेदकलाई अंश हकबाट वञ्चित गर्ने नियतले सो लेनदेनको कागज तयार पारेका होलान् भनी शङ्का गर्न मिल्ने पनि देखिएन। यस आधारमा पनि कि.नं. ४८८ र ३९९ का जग्गाहरू निवेदककी आमा अमानत खातुनको आफूखुस गर्न पाउने सम्पत्ति नै भएकोले पनि निवेदकका बाबु आमा घरको मूली मानिस नभएकै अवस्थामा पनि आफूखुस गर्न पाउने सम्पत्ति देखाई लेनदेनको कागज गर्न पाउने होइनन् भन्न मिल्ने पनि नदेखिने।

तसर्थ निवेदक मो. ग्यास मिकरानीकी आमा अमानत खातुनले अब्दुल गफारसँग लेनदेनको कागज गर्दा निवेदकका एका सगोलका बाबु अलि हसन मिया साक्षीको रूपमा बसी साक्षीको महलमा सही गरेको, सोही कपाली तमसुकको रकम असुलीका सम्बन्धमा परेको लेनदेन मुद्दाको अन्तिम किनारा लागेपछि मात्र मुलुकी ऐन, स्त्री अंश धनको ५ नं. बमोजिम निवेदककी आमा अमानत खातुनले दाइजोपत्रबाट पाएको आफूखुस गर्न पाउने जग्गाबाट लेनदेनको बिगो असुलीको प्रक्रिया अगाडि बढाएको अवस्थामा आफू वादी भई दायर गरेको ०६८ सालको दे.नं १०११ को अंश मुद्दाको किनारा नहुन्जेलसम्म बिगो मुद्दा मुलतबीमा राखी पाउँ भन्ने निवेदकको निवेदनका सम्बन्धमा निवेदन मागबमोजिम गर्न मिलेन भनी आदेश गर्ने सर्लाही जिल्ला अदालतका तहसिलदारको मिति २०६८।५।२१ को आदेश तथा सोही आदेशलाई सदर गर्ने सर्लाही जिल्ला अदालतको मिति २०६८।९।२९ को आदेश र पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९।२।३२ को आदेशसमेत कानूनबमोजिमको नै देखिँदा बदर गरिरहनु परेन। साथै साधारण क्षेत्राधिकारको माध्यमबाट कानूनबमोजिम नै अन्तिम किनारा भइसकेको प्रस्तुत विषयउपर थप असाधारण क्षेत्राधिकारको माध्यमबाट हस्तक्षेप गर्नुपर्ने अवस्थासमेतको विद्यमानता नदेखिएकाले निवेदकको निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गर्न मिलेन।

प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।
इजलास अधिकृत: विष्णुप्रसाद पौडेल
कम्प्युटर: मञ्जु खड्का
इति संवत् २०७५ साल फागुन ६ गते रोज २ शुभम् ।

५

**मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री
डम्बरबहादुर शाही, ०७२-CR-१६०३, भ्रष्टाचार /
रिसवत, यादव के.सी. वि. नेपाल सरकार**

मौकामा खडा भएको खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्कामा साक्षी बस्ने प्रतिवादी स्वयम् कार्यरत रहेको कार्यालयका शाखा अधिकृतहरूले अदालतसमक्ष गरिदिएको बकपत्र बेहोरा र बरामदी मुचुल्कामा संलग्न अख्तियारका कर्मचारीहरूले अदालतसमक्ष गरिदिएको बकपत्र बेहोरासमेतबाट जबरजस्ती गरिएको वा फसाइएको भन्न मिल्ने नदेखिने । प्रतिवादीले आफूसँग बरामद भएको नोट आफूले जाहेरवालसँग रिसवत लिएको रकम नै हो भनी स्वीकार नगरी आफूलाई फसाउन जबरजस्ती मेरो खल्तीमा राखी बरामद गरिएको हो भन्ने जिकिर लिएको भए पनि उजुरवाला प्रतिवादीको कामसँग सम्बन्धित व्यक्ति देखिई पाँचपाँच दिनसम्म, निजको काम नहुने अवस्था देखिएपछि जाहेरवाला अख्तियारमा उजुरी गर्न गएको देखिँदा निज आफू निर्दोष छु भनी लिएको जिकिर तथ्य र प्रमाणले पुष्टि गर्न सकेको पाइँदैन । कामसँग सम्बन्धित व्यक्तिले घुस दिएको हुँदा निजले मागेको थिएन वा मनसायपूर्वक लिएको (willful taking) थिएन भन्न मिल्ने नदेखिने ।

प्रतिवादीले काम नगरी झुलाएपछि जाहेरवालाले अख्तियारसमक्ष यी प्रतिवादीले रिसवत मागेकोले रकम उपलब्ध गराइ पाउँ भनी मिति २०७२।३।१७ मा निवेदन दिएको देखिन्छ । उक्त निवेदनको आधारमा २०७२।३।१७ मा अख्तियारले मागअनुसारको रकम उपलब्ध गराई निजलाई दिइएको नोट नम्बरहरू देखिने फोटोकपी आफूसँग राखेको,

उक्त उपलब्ध गराइएको नोट नै प्रतिवादीसँग साथबाट सोही दिनमा बरामद भएको मिसिल प्रमाणबाट खुलेको देखिने । प्रतिवादीसँग निजले रिसवत लिएको रकम बरामद भएपश्चात् जाहेरवालाले अनुसन्धान अधिकृतसमक्ष उपस्थित भई मिति २०७२।३।१७ मा कागज गर्दा उक्त रिसवत लिएको रकम बरामद भएकोले कानूनबमोजिम निज प्रतिवादीलाई कारबाही हुनुपर्छ भनी आफ्नो कागज बेहोरामा उल्लेख गरेको पाइन्छ । यसरी निजले दिएको जाहेरी बेहोरालाई निजको उक्त कागजले पुनः पुष्टि र समर्थन गरेको नै देखिने ।

जाहेरवाला बुटवलको व्यक्ति नभई नवलपरासी जिल्लाको सुनवल-६ मा बसोबास भएका व्यक्ति रहे भएको देखिन्छ । निजले जाहेरी दिनेदेखि कागज गर्नेसम्मका कार्यहरू गरेकै छ । एउटा सामान्य सवारी चालक अनुमतिपत्रको प्रमाण लिनुपर्ने कार्यसँग सम्बन्धित व्यक्ति साक्षीलाई यात्रा र बासको व्यवस्था वा दैनिक भ्रमण भत्ताजस्ता साक्षीलाई सहयोग हुने कार्यक्रमहरू लागू नभएको अवस्थामा काठमाडौँमा रहेको विशेष अदालतले बोलाउँदा विशेष अदालतमा बकपत्र गर्न आएन भन्नेसम्मका कुराले मिसिलका अन्य सबै प्रमाणहरूको प्रामाणिक महत्त्व समाप्त हुन्छ अर्थात् जाहेरी, प्रतिवेदन, जाहेरीबमोजिम रकम बरामद भएको अवस्था र बरामदीका व्यक्तिहरूले अदालतसमक्ष गरेको बकपत्रसमेतका सबै कुरा शङ्कास्पद हुन्छ वा प्रामाणिक महत्त्व समाप्त हुन्छ र यत्तिकै आधारमा प्रतिवादीले शङ्काको सुविधा पाउँछ भन्न न्यायको रोहमा मिल्ने नदेखिने ।

अतः उल्लेख भएको आधार, प्रमाण र कारणहरूबाट सुरु विशेष अदालतबाट प्रतिवादी यादव के.सी.लाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ३ (१) बमोजिम रु. ६०००।- (छ हजार) जरिवाना र सोही ऐनको दफा ३ (१)(क) बमोजिम ७ (सात) दिन कैदसमेत हुने ठहर गरी मिति २०७२।१०।१८ मा

भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ।
इजलास अधिकृत: डोलनाथ न्यौपाने
कम्प्युटर: मञ्जु खड्का
इति संवत् २०७५ साल माघ २४ गते रोज ५ शुभम् ।

इजलास नं. १०

मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा र मा.न्या.श्री
पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७४-CR-०७०२, कर्तव्य
ज्यान, अप्सरा हुमागाउँ वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादी अप्सरा हुमागाउँले अदालतमा
बयान गर्दा अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष गरेको बयान
बेहोरासँग मिल्ने गरी श्रीमान् श्रीमतीबिच हुनुपर्ने
स्वाभाविक सम्बन्ध सहवास पनि नहुने, श्रीमानले
बारम्बार शारीरिक मानसिक यातना दिने गरेको र
वेश्यावृत्ति गरी पैसा कमाई ल्याउन उक्साएका एवम्
वारदातको दिन मृतकले कुटपिट गर्दा ढुङ्गाले हिर्काई
बेहोस बनाई झुन्ड्याई मारेको भनी आफूले गरेको
अपराधबारे सत्य साँचो बोली अनुसन्धान अधिकृत
र अदालतसमक्ष बयान गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीको
साबितीबाट र अपराधको प्रकृति हेर्दा पनि यी
प्रतिवादीको कर्तव्यबाट नै मृतकको मृत्यु भएको सिद्ध
हुन आएको छ । यस सम्बन्धमा यी प्रतिवादीलाई
मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १ नं. को कसुरमा
ऐ.को १३(३)बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको
सजाय हुने गरी भएको सुरु अदालतको फैसलालाई
सदर गर्ने गरी भएको उच्च अदालत पाटनको फैसला
अन्यथा नदेखिने ।

प्रतिवादी अप्सरा हुमागाउँलाई मुलुकी
ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम
सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने ठहर गरेको सुरु सिन्धुली
जिल्ला अदालतको फैसलालाई सदर गरेको उच्च
अदालत पाटनको फैसला तत्कालीन कानूनी
व्यवस्थाको सन्दर्भमा मिलेको देखिए तापनि मिति

२०७५।५।१ गतेदेखि लागू भएको मुलुकी अपराध
(संहिता) ऐन, २०७४ (हाल मुलुकी अपराध संहिता),
२०७४ र फौजदारी कसुर (सजाय निर्धारण तथा
कार्यान्वयन) ऐन, २०७४ लागू भइसकेको, उपर्युक्त
संहिताको दफा ४०(२) मा कानूनमा कुनै कसुर
गरेबापतमा सर्वस्वको सजाय हुने रहेछ भने यो ऐन,
प्रारम्भ भएपछि त्यस्तो कसुरमा सजाय निर्धारण
गर्दा सर्वस्व हुने गरी सजाय गरिने छैन भन्ने व्यवस्था
रहेको पाइन्छ । फौजदारी कसुर (सजाय निर्धारण तथा
कार्यान्वयन) ऐन, २०७४ को दफा ५ मा कुनै कसुरका
सम्बन्धमा कसुर गर्दाका बखतभन्दा सजाय निर्धारण
गर्दाका बखत घटी सजाय हुने रहेछ भने घटी सजाय
हुने कानूनी व्यवस्था भएको हुँदा प्रतिवादीलाई सर्वस्व
हुने नभई जन्मकैदसम्म हुने देखिने ।

प्रतिवादी अप्सरा हुमागाउँ आफूसमेत
अपाङ्ग रहेको, मृतकलाई मार्ने मनसाय नभएको,
मृतकले दिएको बारम्बारको पीडा र निजले गरेको
असह्य हिंसाका कारण प्रताडित भई सोही कारणले
मृतकको हत्या गरेको भन्ने देखिन्छ । वारदात हुँदा
धारिलो हतियारको प्रयोग भएको पाइँदैन । अनुसन्धान
अधिकारी र अदालतसमक्ष सत्यतथ्य बेहोरा बयान गरी
अपराध अनुसन्धानमा सहयोग पुऱ्याएकोले र आमा
बाबुको वात्सल्यबाट विमुख भई प्रतिकूल शारीरिक
अवस्थामै आफैं काम गरी हुर्केकी र विवाहबाट पनि
सन्तुष्टि नपाई पतिबाट पनि कुटपिट दुर्व्यवहार पाएकी
यी महिला प्रतिवादीलाई वेश्यावृत्ति गरी पैसा कमाउन
भनी दबाव दिएका यी प्रतिवादी Battered Women
Syndrome पीडित अवस्था देखिन्छ । Battered
Women Syndrome भन्ने कुरा एक प्रकारले
सम्बन्धित महिलाले पाउने मान्य न्यायान्तर्गतको
सुविधा हो जहाँ मृतक पीडक र महिला प्रताडित
भएकी हुन्छे, निज महिलाले गर्ने अपराध पीडाको
उपज हुन आउँछ । *गुराँसदेवी लामाको जाहेरीले
नेपाल सरकार विरूद्ध राधिका श्रेष्ठ (०७०-RC-*

०११२, ने.का.प. २०७१, अङ्क ९, पृष्ठ १३८१, नि. नं.९२४२) भएको कर्तव्य ज्यान मुद्दा र शान्ति वि.क. विरुद्ध नेपाल सरकार (ने.का.प. २०६१, अङ्क ६, पृष्ठ १०६७, नि.नं.७३९९) भएको कर्तव्य ज्यान मुद्दामा अ.बं. १८८ नं. को प्रयोग कस्तो अवस्थामा गर्ने भन्नेसम्बन्धी आधारहरूको पहिचान गरिएको छ । उक्त मुद्दामा प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको आधारमा सुरू जिल्ला अदालतले अ.बं. १८८ नं. बमोजिम दिएको राय मुताबिक यी प्रतिवादीलाई १२ वर्ष सजाय गर्दा ऐनको मकसद पूरा हुने हुँदा मुलुकी अपराध संहिता, २०७४ को दफा ४७ र साबिक अ.बं. १८८ नं. समेतको आधारमा १२ वर्ष कैद हुने ।
इजलास अधिकृत: सीता अधिकारी
कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ
इति संवत् २०७६ साल जेठ २८ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं. ११

१

मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०७०-WO-०३५२, परमादेश, संगीता दर्जी वि. सोमेश्वरकुमार दाससमेत

विपक्षीमध्येका सोमेश्वरकुमार दासले लिखित जवाफसाथ पेस गरेको पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशनालय पोखराको च.नं.३८४ मिति २०६९।११।९ को सोमेश्वर दासलाई काजमा खटाइएको पत्रबाट वन विज्ञान अध्ययन संस्थान पोखरामा बिहान क्याम्पसमा अध्ययन गर्ने र दिउँसोको समयमा कार्यालयमा कामकाज गर्नसक्ने नै अवस्था देखिन्छ । उक्त पत्रमा उल्लिखित बेहोरा हेर्दा नेपाल सरकारलाई थप आर्थिक व्ययभार नपर्ने गरी जिल्ला वन कार्यालय मनाङबाट तलबभत्ता खानेगरी पञ्चासे संरक्षित वन कार्यक्रम कास्कीमा कामकाज गर्ने गरी

खटाइएको देखिँदा विपक्षी सोमेश्वर कुमार दास जिल्ला वन कार्यालय मनाङ र वन विज्ञान अध्ययन संस्थान पोखरामा एकसाथै हाजिर गरेको भन्ने निवेदकको जिकिरसँग सहमत हुन नसिकने ।

विपक्षीमध्येको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा दिएको उजुरीउपर आयोगबाट कुनै कारबाही नगरेको भन्नेतर्फ विचार गर्दा, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले नेपालको संविधानमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक कुनै पनि सार्वजनिक अधिकारीका विरुद्ध अख्तियारको दुरुपयोग गरेको विषयमा कारबाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउनु पर्ने हुन्छ । उक्त संवैधानिक र कानूनी दायित्वबाट विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग विमुख हुन सक्दैन । तर प्रस्तुत रिट निवेदन, विपक्षीहरूको लिखित जवाफ तथा पेस भएका कागजहरूसमेतबाट अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले रिट निवेदकले दिएको उजुरीका सम्बन्धमा आवश्यक कारबाहीका लागि वन विभागमा लेखी पठाउने भन्ने निर्णय भई च.नं.२९७ मिति २०७०।४।२९ मा वन विभागसँग पत्राचार गरी आवश्यक कारबाहीका लागि लेखी पठाएकोसमेत देखिँदा रिट निवेदकले भने जस्तो अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग आफ्नो संवैधानिक तथा कानूनी दायित्वबाट विमुख भएको भन्न नमिल्ने ।

अतः माथि उल्लेख गरिएका आधार र कारणसमेतबाट विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले निवेदकको उजुरीका सम्बन्धमा मिति २०७०।४।२९ मा नै आवश्यक कारबाही गर्नु भनी निर्णय गरी वन विभागमा पत्राचारसमेत गरेको परिप्रेक्ष्यमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले आफ्नो संवैधानिक तथा कानूनी दायित्व पूरा गरेकै देखिँदा विपक्षी सोमेश्वर कुमार दासलाई अविलम्ब कारबाही गर्नु भन्ने निवेदकको माग अनुसारको

परमादेशको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्थाको विद्यमानता देखिएन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।
इजलास अधिकृत: गीता श्रेष्ठ / डल्लुराम चौधरी
कम्प्युटर: अर्जुन पोख्रेल
इति संवत् २०७४ साल पुस २३ गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत र मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७४-WO-०६०५, उत्प्रेषण, विकास थापा वि. निर्वाचन आयोग, बहादुर भवन कान्तिपथसमेत

संविधान एवम् कानूनले महिलाको प्रतिनिधित्व जस्तै अपाङ्गता भएका व्यक्तिको समेत अनिवार्य प्रतिनिधित्वको व्यवस्था गरेको भनी निवेदकले आफ्नो निवेदनमा जिकिर लिन सकेकोसमेत नदेखिएबाट संविधान र कानूनविपरीत विपक्षीहरूबाट अपाङ्गको कोटा समाप्त पार्ने काम भए गरेको भनी मान्न नमिल्ने ।

नेपाली कांग्रेस दलले मिति २०७४।७।१२ मा सो दलको तर्फबाट निर्वाचन आयोगमा पेस गरेको उम्मेदवारको बन्दसूचीमा निज किशोर सिंह राठौरको नाम खस आर्य र अपाङ्गता दुबै समूहमा सिफारिस गरेकोमा रिट निवेदक इन्द्रकुमारी गुरुडले निजका हकमा अपाङ्गता परिचयपत्र नभएको भनी उजुरी गरेपछि नेपाली कांग्रेस दलले निर्वाचन आयोगलाई बन्दसूची सच्याउनका लागि लेखेको पत्रसमेतका आधारमा अन्तिम बन्दसूची प्रकाशित गर्दा किशोर सिंह राठौरको नाम अपाङ्ग समूहबाट हटाई खस आर्य समूहमा मात्र कायम राखेको देखियो । निज किशोर सिंह राठौरको नाम खस आर्य समूहमा यथावत् कायम रहेको अवस्थामा नेपाली कांग्रेस दलले निर्वाचनमा प्राप्त गरेको मत परिणामअनुसार सो दलले समानुपातिक संसद् सदस्यका लागि निजलाई खस आर्यको समूहमा छनौट गरी पठाएको र सोहीअनुसार निज विपक्षी नेपाली कांग्रेस दलको खस आर्य समूहबाट

संसद् सदस्यमा निर्वाचित गरिएको कार्यलाई संविधान र कानूनसम्मत नै भए गरेको मान्नुपर्ने ।

रिट निवेदकहरूले आफू अपाङ्ग परिचयपत्र भएको व्यक्ति हुँदाहुँदै नेपाली कांग्रेस दलले समानुपातिक निर्वाचनका लागि निर्वाचन आयोगमा पेस गरेको बन्दसूचीमा अपाङ्ग नै नभएको व्यक्ति किशोर सिंह राठौरको नाम समावेश गरेको र उजुरी परेपछि निजको नाम खस आर्यमा सारी संसद् सदस्यमा निर्वाचित गरी संविधान एवम् कानूनले आफूहरूलाई प्रदान गरेको हक हनन् हुन गएको अवस्था हुँदा निजको सांसद पद बदर गरिपाउँ भन्ने जिकिर लिए तापनि सो दलले निर्वाचन आयोगमा पेस गरेको बन्दसूचीमा यी रिट निवेदकहरूको नाम नै समावेश नभएको अवस्था र विपक्षी किशोर सिंह राठौर अपाङ्ग कोटाबाट नभई खस आर्य समूहबाट नेपाली कांग्रेस दलको तर्फबाट समानुपातिक संसद् सदस्यमा निर्वाचित गरिएको कार्यबाट यी रिट निवेदकहरूको संविधान र कानून प्रदत्त हक हनन् हुन गएको अवस्था नदेखिने ।

किशोर सिंह राठौरलाई अपाङ्गको कोटामा समावेश गरेको अवस्थासमेत देखिँदैन । निवेदन जिकिरअनुसार अपाङ्ग नै नभएको व्यक्तिलाई अपाङ्गको कोटाबाट समावेश गरेको तथ्यगत वस्तुनिष्ठ आधारबाट खुल्न आएको छैन । अपाङ्गको कोटा निश्चित भई सोकोटाबाट निर्वाचित भएको नभई खस आर्यको समूहबाट निर्वाचित भएको देखिएबाट निवेदन जिकिर तथ्यसङ्गत नदेखिने ।

अब प्रकरणहरूमा गरिएको विश्लेषणसमेतका आधारमा विपक्षी किशोर सिंह राठौर समानुपातिक निर्वाचनका लागि नेपाली कांग्रेस दलले निर्वाचन आयोगमा पेस गरेको बन्दसूचीमा खस आर्य समूहमा सिफारिस भएको र सोही समूहबाट संसद् सदस्यमा निर्वाचित भई शपथसमेत खाइसकेको र रिट निवेदकहरूको नाम सो दलले निर्वाचन आयोगमा पेस गरेको बन्दसूचीमा समावेश नै भएको नदेखिँदा निवेदन

मागबमोजिमको उत्प्रेषणको आदेश जारी गरिरहनु परेन । निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्थाको विद्यमानता नदेखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: मुना अधिकारी (ढकाल)

कम्प्युटर: मन्जिता ढुंगाना

इति संवत् २०७५ साल चैत २८ गते रोज ५ शुभम् ।

इजलास नं. १२

१

मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७५-RC-००८१, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर नेपाली

मेरी श्रीमती मानकुमारी नेपालीलाई मरणासन्न हुने गरी कुटपिट गरी झुन्ड्याई दिई एकलैले कर्तव्य गरी मारेको हो भनी प्रतिवादी चन्द्रबहादुर नेपालीले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गरेको र सुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतमा समेत कसुरमा साबित रही बयान गरेको देखिन्छ । यी प्रतिवादीको साबिती बयानलाई घटना विवरण कागज गर्ने व्यक्त मानबहादुर नेपाली, प्रतिमान लामा, रविन्द्र घलेसमेतले गरी दिएको कागजबाट पुष्टि गरेको देखिन्छ । किटानी जाहेरी, शव परीक्षण प्रतिवेदन, बुझिएका मानिसहरूको कागज तथा निज प्रतिवादीको साबिती बयानसमेतका आधारमा निज प्रतिवादीकी श्रीमती सन्तकुमारी भन्ने मानकुमारी नेपालीको मृत्यु कर्तव्यबाट भएको कुरामा विवाद नदेखिने ।

निज प्रतिवादी गोथे भन्ने चन्द्रबहादुर नेपालीले आफ्नी श्रीमतीलाई कर्तव्य गरी मारी घाँटीमा डोरीले बाँधी झुन्ड्याई दिएको कुरामा पूर्णतः साबित भएको र शव परीक्षण प्रतिवेदनमा मृत्युको कारण "Asphyxia Due To Strangulation" भन्ने उल्लेख भएको देखिएको । झुन्ड्याएको कारण

निसासिएर मानकुमारी नेपालीको मृत्यु भएको तथ्य शङ्कारहित तवरबाट प्रमाणित भइरहेको परिप्रेक्ष्यमा निज प्रतिवादीलाई ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर भएको । तर मृतक सन्तकुमारी भन्ने मानकुमारी नेपाली र प्रतिवादी गोथे भन्ने चन्द्रबहादुर नेपालीका बिच ज्यान मार्नेसम्मको कुनै प्रकारको पूर्वरिसइवी मनसाय नभएको, लुकीछिपी प्रहार गरेको अवस्था पनि नभएको, घरायसी व्यवहारको कुरामा विवाद भएको र सो विवादकै क्रममा तत्काल उठेको रिसको आवेगमा प्रतिवादीले मृतक पत्नीलाई हिकाउँदा कञ्चटजस्तो संवेदनशील अङ्गमा चोट लागी मृत्यु भएको र साबित रही सोही तथ्यहरू खुलाई अदालतमा समेत प्रतिवादी गोथे भन्ने चन्द्रबहादुर नेपालीले साबिती बयान गरेबाट निजले न्यायिक प्रक्रियामा सहयोग पुऱ्याएकोसमेत देखिएको स्थिति हुँदा ऐनबमोजिम ठहरेको सजाय अलि चर्को पर्न जाने स्थिति महसुस गरी अ.बं.१८८ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद सजाय हुन व्यक्त गरेको रायलाई अन्यथा गर्नुपर्ने नदेखिएकोले सुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।०८।२५ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर गरेको उच्च अदालत पाटनबाट मिति २०७५।०३।३२ गते भएको फैसला मिलेको देखिँदा राय तथा साधक सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: धनसिंह गिरी

कम्प्युटर: चन्द्रा तिमल्सेना

इति संवत् २०७६ साल असार २९ गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल र मा.न्या.डा.श्री मनोजकुमार शर्मा, ०७२-CI-०२२४, निषेधाज्ञा, सुजेन्द्रप्रसाद जोन्छे वि. दिपेन्द्र कुशियैत

विपक्षीले लिखित जवाफसाथ पेस गरेको मिति २०२०।०४।३२ मा पारित भएको बन्डापत्रको फोटोकपी हेर्दा, निवेदकका बाबु आमालगायतका अंशियारहरूबिच अंशबन्डा भएको देखिन्छ । २०२०

सालमा अंशियारहरूका बिच अंशबन्डामा भएपश्चात् सा.कि.नं. २१५३ को ०-३-८ जग्गा विपक्षीले र.नं.१६४२७ बाट मिति २०६८।१२।१४ गते राजीनामा पारित गरी लिई उक्त जग्गामा घर निर्माण गरी बोर्डिङ स्कुल सञ्चालन गरेको समेत लिखित जवाफबाट देखिन्छ । निवेदकले सुरुमा निषेधाज्ञाको निवेदन दर्ता गराउँदा आफ्ना स्व.पिताका नाममा दर्ता कायम रहेका जग्गाहरूमध्ये बन्डा गर्दा उत्तरतर्फको आफ्नो भागमा परेको जग्गामा रहेको ३ तल्ला पक्की घरमा विपक्षीले तोडफोड गर्न लागेको भन्नेसम्म उल्लेख गरेको भए पनि २०२० सालको बन्डापत्रबाट अंशियारमध्ये, को कसको भागमा कति जग्गा परेको र आफ्नो अंशियारबाट यी विपक्षीले सा.कि.नं.२१५३ को ०-३-८ जग्गा मिति २०६८।१२।१४ मा खरिद गरी लिएको विषयमा नबोली मौन रहेको देखिएबाट यी पुनरावेदन निवेदक सफा हात लिई अदालत प्रवेश गरेको मान्न मिलेन । आफ्नो स्वामित्वमा रहेका सम्पत्तिमा मात्र कोही कसैले कानून विपरीत हस्तक्षेप गरेमा सोको कानूनबमोजिमको उपचारको खोज्नु कानूनसङ्गत हुने ।

प्रस्तुत मुद्दामा निवेदकले दाबी लिएको जग्गामा बनेको घर विपक्षीले तोडफोड गर्न लागेको भन्ने दाबी लिएका छन् भने दाबी जग्गामा रहेको घरमा आफ्नो स्वामित्व रहेको स्पष्ट प्रमाण पेस गर्न सकेको देखिँदैन । अंशियारहरूबिच अंशबन्डा भइसकेको र तोडफोड गरिएको भनिएको घर जग्गा विपक्षीका नाममा दर्ता कायम भइसकेको अवस्थामा पनि सो कुरा नखुलाई मौन रही उल्लिखित जग्गामा आफ्नो घर रहेको र विपक्षीले तोडफोड गर्न लागेको भन्ने बेहोरा लेखि आएबाट निवेदक अदालतमा सफा हात लिई प्रवेश गरेको नदेखिने ।

प्रत्यर्थी विपक्षीले लिखित जवाफसाथ निवेदन खण्डन गर्दै पुनरावेदक निवेदकका अंशियारहरूबिच अंशबन्डा भई अंशियारमध्येबाट आफूले खरिद

गरी लिएको जग्गाको राजीनामाको फोटोकपी पेस गरेको देखिन्छ । पुनरावेदकले दाबी लिएको जग्गामा निजको हकभोग स्वामित्व रहेको अवस्था कोही कसैले खिचोला गरेको भए खिचोला वा अन्य कानूनी उपचारको माग गर्न कुनै बाधा नरहने हुँदा पुनरावेदन अदालत राजविराजको आदेश मिलेकै देखिन आउने ।

अतः उल्लिखित आधार कारणबाट निज पुनरावेदक निवेदकको निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरिपाउँ भन्ने निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७१।०७।२३ गतेको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः धनसिंह गिरी

कम्प्युटरः चन्द्रा तिमल्सेना

इति संवत् २०७६ साल भदौ १ गते रोज १ शुभम् ।

इजलास नं. १४

१

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७२-CR-१२००, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार, डोल्मा लामा वि. नेपाल सरकार

प्रस्तुत मुद्दामा पीडित स्वयम्ले दिएको किटानी जाहेरी दरखास्त तथा निजको मौकाको प्रमाणित बयान, सोही अनुरूपको निजको अदालतमा भएको बकपत्र, प्रतिवादीहरूको मौकाको साबिती बयान तथा माइती नेपालकी विमला विश्वकर्मा र आयुशा खड्कासमेतले अदालतसमक्ष उपस्थित भई गरेको बकपत्रसमेतका मिसिल संलग्न प्रमाणहरूबाट प्रतिवादी डोल्मा तामाङ भन्ने डोल्मा लामाले आफू दिल्लीमा काम गर्ने हुँदा त्यहाँ राम्रो काम र पैसा पाइन्छ भनी पीडित जाहेरवालीलाई भारत लैजाने र बिक्री गर्ने उद्देश्यले ललाई फकाई गरी काठमाडौँमा बोलाई जाहेरवालीलाई निजका आफन्तसँग भेट

सम्पर्क गर्नसमेत नदिई आफ्नो श्रीमान् अशोक तामाङलाई दिल्लीसम्म जाने बसको टिकट काट्न लगाई जाहेरवालीले जान्न भन्दा पनि टिकट रद्द गर्न मिल्दैन जानैपछि भनी विवशमा पारी भारततर्फ लैजाने क्रममा नेपाल भारत सीमा वेलहिया नाकामा पक्राउ परेको स्थिति हुँदा प्रतिवादी डोल्मा तामाङ भन्ने डोल्मा लामाले पीडित परिवर्तित नाम २०७०(३)“पि” लाई काम लगाई दिने प्रलोभनमा पारी भारत दिल्ली पुऱ्याई बेचबिखन गर्ने मनसायले लगेको भन्ने नै देखिन आएकोले प्रतिवादी डोल्मा लामाले अदालतसमक्ष कसुरमा इन्कार गरी बयान गरेको भए पनि निजले पीडित जाहेरवालीलाई आफूसँगै भारततर्फ लैजाँदै गरेको कुरामा साबितै रहेको पाइयो । प्रतिवादी डोल्मा तामाङ भन्ने डोल्मा लामा प्रस्तुत घटना वारदातको मुख्य योजनाकार हुन् भन्ने कुरा सहप्रतिवादी निजकै श्रीमान् अशोक वाइवा भन्ने अशोक तामाङ थिङ्गको मौकाको बयानलगायत मिसिल संलग्न प्रमाण कागजातसमेतबाट पुष्टि हुन आएको देखिँदा निज प्रतिवादी डोल्मा तामाङलाई मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा ३ एवम् दफा ४(२)(क) विपरीत कसुरमा ऐ.को दफा १५(१) (ड)(१) बमोजिम सजाय गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत बुटवलको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने ।

तसर्थ उल्लिखित आधार कारणसमेतबाट प्रतिवादी डोल्मा तामाङ भन्ने डोल्मा लामालाई अभियोग दाबीबमोजिम मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा ३ एवम् दफा ४(२) (क) को कसुरमा सोही ऐनको दफा १५(१) (ड)(१) बमोजिम १० वर्ष कैद र रु.५०,०००।- जरिवाना हुने साथै निज पीडितले ऐ.को दफा १७ अनुसार प्रतिवादीबाट भएको जरिवानाको ५० प्रतिशतले हुन आउने रकम क्षतिपूर्तिस्वरूप भराई लिन पाउने ठहऱ्याएको सुरु रूपन्देही जिल्ला अदालतको फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत बुटवलको

मिति २०७२।१।१६ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : विष्णुप्रसाद पौडेल

कम्प्युटर: मञ्जु खड्का

इति संवत् २०७६ साल जेठ २ गते रोज ५ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७२-CR-१३८९, जबरजस्ती करणी, दिल्लीप्रसाद अधिकारी वि. नेपाल सरकार

जाहेरवाला पीडित साङ्केतिक नाम “धनकुटा G” को जाहेरी दरखास्त बेहोरा, निजले अदालतमा गरी दिएको किटानी बकपत्र र निजको शारीरिक परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेहोरा, पीडितको उमेर र वादीका साक्षीको बकपत्रसमेतबाट आरोपित कसुर पुष्टि भइरहेको परिप्रेक्ष्यमा सुरु धनकुटा जिल्ला अदालतले फरार प्रतिवादी हिक्मत लिम्बूको हकमा अ.बं.१९० नं. अनुसार मुलतबीमा राखी यी पुनरावेदक प्रतिवादी दिल्लीप्रसाद अधिकारीले आरोपित कसुर गरेको ठहर गरी निजलाई मुलुकी ऐन, जबरजस्ती करणीको ३नं. को देहाय ४ अनुसार न्यूनतम कैद सजाय ५ वर्ष र ऐ. महलको ३क. नं. बमोजिम थप ५ वर्ष गरी जम्मा १० वर्ष कैद सजाय गरी पुनरावेदक प्रतिवादी दिल्लीप्रसाद अधिकारीबाट पीडित साङ्केतिक नाम “धनकुटा G” लाई ऐ. महलको १० नं. बमोजिम रु.४०,०००।- (अक्षरूपी चालीस हजार) क्षतिपूर्तिसमेत भराइदिने गरी गरेको सुरु धनकुटा जिल्ला अदालतको फैसलालाई नै सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत धनकुटाको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने ।

तसर्थ, उल्लिखित आधार कारणसमेतबाट यी प्रतिवादी दीपेन भन्ने दिल्लीप्रसाद अधिकारीलाई जबरजस्ती करणी महलको १ र ३ नं. को देहाय ४ को कसुरमा ऐ. ४ बमोजिम ५ वर्ष कैद हुने एवम् सामूहिक जबरजस्ती करणी गरेतर्फ निजलाई ऐ. महलको ३क. नं. बमोजिम थप ५ वर्ष कैदसमेत गरी जम्मा १० वर्ष

कैद हुने साथै ऐ. महलको १० नं. बमोजिम प्रतिवादी दीपेन भन्ने डिल्लीप्रसाद अधिकारीबाट पीडित साङ्केतिक नाम “धनकुटा G” लाई रु.४०,०००।- (चालीस हजार) क्षतिपूर्तिसमेत भराइदिने ठहरी भएको सुरु धनकुटा जिल्ला अदालतको मिति २०७२।५।२० को फैसलालाई नै सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत धनकुटाको मिति २०७२।९।१६ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत : विष्णुप्रसाद पौडेल

कम्प्युटर: मञ्जु खड्का

इति संवत् २०७६ साल जेठ २ गते रोज ५ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी र मा.न्या.श्री सुष्मालता माथेमा, ०७३-WO-०१७६, उत्प्रेषण / परमादेश रमेशप्रसाद यादव वि. अञ्चल प्रहरी कार्यालय, विरगन्ज नेपाल

निवेदक रमेशप्रसाद यादवलाई सजायस्वरूप सेवाबाट बर्खास्त गरेको भए तापनि विपक्षीहरू कतै कोहीबाट पनि प्रहरी नियमावली, २०७१ को नियम ११५(१) अनुसार निज निवेदकलाई सजायको आदेश दिनुअघि कारबाही गर्न लागिएको बेहोरा उल्लेख गरी हुन सक्ने सजायसमेत खुलाई लिखित सूचना दिई निजलाई आफ्नो सफाइ पेस गर्ने मौका दिइएको देखिँदैन। साथै नियम ११५(३) अनुसार जाँचबुझ गर्ने अधिकारीले आवश्यकताअनुसार सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीसँग सोधपुछ गरी कारणसहित आफ्नो प्रतिवेदन तथा भएको सबुद प्रमाणसमेत पेस गर्नुपर्नेमा सुरु तहमा तयार गरिएको प्रतिवेदनसमेतमा पनि निज निवेदकलाई प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तअनुरूप सुनुवाइको मौका नदिइएको देखिन्छ। यसरी कानूनबमोजिम प्रक्रिया नपुन्याई तयार गरिएको प्रतिवेदनलाई मात्र आधार बनाई सजाय निर्धारण गरिएको देखिँदा विपक्षी अञ्चल प्रहरी कार्यालय नारायणीबाट मिति २०७२।१०।१५ गतेदेखि लागू हुने

गरी भविष्यमा सरकारी सेवाका लागि अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउने भनी भएको निर्णयलाई सदर गर्ने गरी विपक्षी मध्य क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालयबाट मिति २०७३।४।६ गते भएको निर्णय मिलेको नदेखिने।

तसर्थ उल्लिखित तथ्य, प्रमाण एवम् कानूनको आधारमा सुनुवाइको मौका नै नदिई विपक्षी अञ्चल प्रहरी कार्यालय नारायणी, विरगन्जले रिट निवेदक रमेशप्रसाद यादवलाई भविष्यमा सरकारी नोकरीको लागि अयोग्य नठहरिने गरी गरिएको निर्णयलाई मध्य क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, हेटौँडाले मिति २०७३।४।६ म सदर गरेको निर्णय कानूनसम्मत नदेखिएको हुँदा सो निर्णयलाई उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरिदिएको छ। अब निवेदकलाई कानूनबमोजिम सेवामा यथावत् राखी कामकाज गर्न दिनु, दिलाउनु भनी प्रत्यर्थीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने।

इजलास अधिकृत: मन्दिरा शाही

कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय

इति संवत् २०७६ साल असार १५ गते रोज १ शुभम्।

इजलास नं. १५

१

मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७२-CR-०९२५, ठगी तथा नागरिकता कित्तौ, नेपाल सरकार वि. सुरेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेत

प्रतिवादीहरूउपर किटानी जाहेरी परेको र अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष मौकामा बयान गर्दा प्रतिवादीहरू सुरेन्द्रप्रसाद पौडेल, सुष्मिता चेम्जोड, प्रेमकुमार चेम्जोडसमेतले जाहेरवाली मनसरा बुढाको लोम्नेको दुबई आवुधावीमा वैदेशिक रोजगारीको क्रममा मृत्यु भई निजको पत्नी जाहेरवाला मनसरा बुढाले पाउने बिमाबापतको रकम बाँडी खाने नियतले प्रतिवादी प्रेम कुमार चेम्जोडको माइजू नाता पर्ने सुष्मिता चेम्जोडलाई नक्कली मनसरा बुढा बनाई

मनसरा बुढाको नाममा कित्ते नागरिकताको प्रमाणपत्र बनाई ग्लोबल बैंकमा खाता खोली सो खाता नम्बर मनसरा बुढाको लोम्ने मृतक बलबहादुर बुढाले काम गर्ने गरेको दुबई आवुधावी स्थित टेक्नोमेन्ट कम्पनीमा पठाई सो कम्पनीले मनसरा बुढाले पाउने गरी नक्कली मनसरा बुढा (सुष्मिता चेम्जोड) को खातामा बिमा (इन्स्योरेन्स) बापतको रकम रु.९,८९,०९९।- उक्त खातामा जम्मा हुन आएको र उक्त रकममध्ये १,१६,८८९।- उक्त बैंकबाट प्रतिवादीमध्येका ईश्वर अधिकारीले निकालेको र आफूहरूसमेत उक्त ठगी गर्ने र नागरिकता कित्तेमा संलग्न भएको भनी आरोपित कसुर गरेकोमा पूर्ण रूपले स्वीकार गरी बयान गरेको देखियो। निजहरूले अदालतमा बयान गर्दा इन्कार रही बयान गरे तापनि निजहरूले कसुर गर्दाको अवस्थामा योजनावद्ध रूपमा कृत्रिम मनसरा बुढा खडा गरी कसुर अपराध गरेको देखियो। इन्कारी बयानलाई समर्थन गर्ने कुनै प्रमाण प्रतिवादीहरूले पेस गर्नसमेत सकेको नदेखिने।

प्रतिवादीहरूले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयानलाई समर्थित हुने गरी जाहेरवाला मनसरा बुढा, बुझिएका धर्मबहादुर राई, तारकबहादुर बुढा सनाखत कागज गर्ने चमात्कार पौडेल, विशेषज्ञ उदय जंगबहादुर राणासमेतले मौकामा र अदालत उपस्थित भई कागज गरेकोसमेतबाट प्रतिवादी सुरेन्द्रप्रसाद पौडेलसमेतले जाहेरवालीले पाउने बिमाबापतको रकम खाने नियतले कित्ते नागरिकता बनाई नक्कली नागरिकताको आधारमा बिमाबापतको रकम दुबईको टेक्नोमेन्ट कम्पनीबाट खातामा हाल्न लगाई उक्त खाताबाट १,१६,८८९।- रकम झिकी ठगीको कसुर गरेको भन्ने प्रमाणबाट पुष्टि भएको देखिन आएको र माथि प्रस्तुत भएका आधार प्रमाणसमेतबाट प्रतिवादीहरू सुरेन्द्रप्रसाद पौडेल र सुष्मिता चेम्जोडले नक्कली नागरिकता बनाई नागरिकता कित्ते गरेकोसमेत देखिने।

प्रतिवादी प्रेमकुमार चेम्जोडले मौकामा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा जाहेरवालीले पाउने रकम ठगी खाने कुरामा निजले आफ्नो संलग्नता स्वीकार गरे तापनि नागरिकता कित्ते गर्नमा आफ्नो संलग्नता छैन, मनसरा बुढाको नाममा नक्कली नागरिकता प्रतिवादीमध्येका सुरेन्द्रप्रसाद पौडेलले के, कसरी बनाए भनी बयान गरेको पाइयो। अदालतमा बयान गर्दासमेत कित्ते नागरिकता बनाउनमा मेरो संलग्नता छैन भनी बयान गरेको पाइयो। सहअभियुक्तहरूले समेत निजको कित्ते नागरिकता बनाउन संलग्नता रहेको भनी कर्हिँकतै भन्न सकेको अवस्था देखिँदैन। सरकारी गवाहका रूपमा रहेका जाहेरवाली मनसरा बुढासमेतले मौकामा कागज गर्दा र अदालतमा बकपत्र गर्दासमेत कित्ते नागरिकता बनाउने कार्यमा प्रेमकुमार चेम्जोडको के कस्तो संलग्नता हो खुलाउन नसकेको र निजको कित्ते नागरिकता बनाउने कार्यमा संलग्नता भएको भरपर्दो प्रमाण अभियोजन पत्रबाट प्रस्तुत हुन सकेको नदेखिँदा प्रेमकुमार चेम्जोडलाई नागरिकता कित्तेअन्तर्गत सजाय गरिपाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको जिकिरसँग सहमत हुन नसिकने।

प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरू सुरेन्द्रप्रसाद पौडेल र सुष्मिता चेम्जोडको हकमा निजहरूलाई मुलुकी ऐन, ठगीको महल र नागरिकता ऐनअन्तर्गत कसुर कायम गरी अलगअलग सजाय गर्दा दण्ड सजायको ४१ नं. को कानूनी व्यवस्था विपरीत हुन जाने देखियो। अतः दण्ड सजायको ४१ नं. “... धेरै कलमको कैदको हद बराबर हुन आयो भने सोमध्ये एक कलमको कैद ठेक्नुपर्छ” भन्ने कानूनी प्रावधानअनुसार ठगी र नागरिकता ऐन, अनुरूप दुई कसुरमा भएको कैदको सजायलाई एउटैमा जोडी कैदको सजाय गरेको सुरु फैसलालाई उल्टी गरी एउटा कसुरमा कैद सजाय गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला अन्यथा नदेखिने।

तसर्थ विवेचित आधार प्रमाणबाट प्रतिवादी सुरेन्द्र प्रसाद पौडेल र सुष्मिता चेम्जोङलाई ठगीको ४ नं. बमोजिम जनही १ (एक) वर्ष कैद र ठगीको बिगोबमोजिम रु.१,१६,८८१।- जरिवाना र नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ को दफा २१(३) बमोजिम निजहरूलाई थप जनही १ वर्ष कैद र रु. २०,०००।- जरिवाना हुने साथै प्रतिवादीमध्येका प्रेमकुमार चेम्जोङलाई ठगीको ४ नं. बमोजिम १ वर्ष कैद र बिगोबमोजिम रु. १,१६,८८१।- जरिवाना गरेको सुरु जिल्ला अदालतको फैसला मिलेको देखिए तापनि सो फैसलाको तपसिल खण्डमा प्रतिवादीमध्येका सुरेन्द्रप्रसाद पौडेल र सुष्मिता चेम्जोङलाई दण्ड सजायको १० नं. एवम् ४१ नं. बमोजिम जनही एक वर्ष कैद ठेक्नु पर्नेमा जनही दुई वर्ष कैद हुने भनी उल्लेख भएको हदसम्म तपसिल खण्ड मिलाई दिनुपर्ने ठहर्छ भनी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७१।६।२८ को फैसला मनासिब नै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: दुर्गाप्रसाद बस्याल

कम्प्युटर: मन्दिरा रानाभाट

इति संवत् २०७५ साल चैत २६ गते रोज ३ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०७२-CI-१७६३, लिलाम बदर दर्ता बदर दर्ता, राम कुलेश्वर कापर वि. उमेश ठाकुर

वादी उमेश ठाकुर जसलाई लिलाम प्रक्रियाबारे कानूनबमोजिम कुनै जानकारी नै गराएको देखिँदैन। लिलाम प्रक्रियाबारे वादीलाई थाहा, जानकारी नै छैन भने दण्डसजायको ६१ नं. र अ.बं. १७ नं. को व्यवस्था यस्तो अवस्थामा आकर्षित हुने देखिँदैन। दण्ड सजायको ६१ नं. र अ.बं. १७ नं. को सान्दर्भिकता त्यसबेला देखिन्थ्यो, जुनबेला वादी कारबाहीको सिलसिलामा मुद्दामा संलग्न रहेको अवस्था हुन्थ्यो तर सूचना म्याद नदिएको, नपाएको कारणले कारबाहीमा

संलग्न हुन नसकेको वादीलाई दण्ड सजायको ६१ र अ.बं.१७ नं. आकर्षित हुनेभन्दा न्यायमा विचलन आउने अवस्था पर्छ। अर्को कुरा सुनुवाइको मौका प्राकृतिक न्याय सिद्धान्तको कुरा हो, सो सर्वमान्य सिद्धान्तको खिलाफ भए गरेका काम कारबाहीको कानूनी औचित्य हुँदैन। त्यसैले कारबाहीको रोहमा संलग्न नरहेको व्यक्तिलाई दण्डसजायको ६१ नं. र अ.बं.१७ नं. आकर्षित हुने भनी भन्न मनासिब हुने नदेखिने।

ऋणी बाबु रामप्रकाश ठाकुरको नामको जग्गा वादीले नामसारी गराई लिएको भन्ने देखिए पनि साहुले आफूले दिएको ऋण असुलीको लागि सो जग्गालाई पक्री वादीले बाबुले ऋण खानुभन्दा अगावै अंश हकबापतमा प्राप्त गरेको जग्गालाई पक्री दाबी गरेको र बिगो भरिभराउको कारबाहीको क्रममा वादी उमेश ठाकुरलाई सूचना म्याद जारी गरी रीतपूर्वक जानकारी नगराई प्रतिवाद गर्ने सुनुवाइको हकबाट वञ्चित गरी मिति २०६६।४।१८ मा भएको डाक लिलामको कार्यलाई कानूनअनुकूल भएको भनी भन्न मिल्ने नदेखिने।

अतः उल्लेख भई विवेचना भएको आधार एवम् प्रमाण र कारणसमेतबाट सुरु सिराहा जिल्ला अदालतबाट वादी दाबी पुग्न नसक्ने ठहर्‍याई भएको फैसलालाई उल्टी गरी वादी दाबीबमोजिम मिति २०६६।४।१८ को डाक लिलाम र सो अनुसार प्रतिवादीको नाममा भएको जग्गाको दर्ता बदर भई विवादित कि.नं. ५२९, ५३१, ५३३ र ५३५ को जग्गा वादीको नाममा दर्तासमेत हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट मिति २०७२।१।२२ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: शिवप्रसाद पराजुली

कम्प्युटर: हर्कमाया राई

इति संवत् २०७६ साल असार २५ गते रोज ४ शुभम्।

■ यसै लगाउको ०७२-CI-१७६४ र ०७३-

CI-०३८२, लिखत बदर दर्ता बदर दर्ता, चन्द्रकला देवी वि. उमेश ठाकुर र रामशंकर कामती वि. उमेश ठाकुरसमेत भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ ।

इजलास नं. १६

१

मा.न्या.श्री उम्बरबहादुर शाही र मा.न्या.श्री कुमार रेग्मी, ०६८-CR-०४५३, चोरी, नेपाल सरकार वि. राजेश्वर मण्डल

प्रतिवादी राजेश्वर मण्डल अरिहन्त मल्टिफाइवर्स कम्पनीको इलेक्ट्रिक विभागमा कार्यरत कर्मचारी रहेकोमा कुनै विवाद देखिँदैन । बरामदी मुचुल्कामा उल्लेख भएका उक्त कम्पनीका तामाको तार तथा प्लेटलगायतका सामानहरू प्रतिवादीको घर, पसल एवम् अफिसको दराजबाट बरामद भएको भनी बरामदी मुचुल्कामा बस्ने मानिस ओम थापाले अदालतमा आई बकपत्र गरिदिएको पाइन्छ । बरामदी मुचुल्कामा उल्लिखित तामाका तारलगायतका सामानहरू बरामद भएको र सो बरामदी सामानहरू चिनी जाहेरवालाले मौकामा सनाखत गरेको र अदालत आई सोही बेहोराको बकपत्र गरेको देखिन्छ । बरामदी मुचुल्कामा उल्लिखित तामाको तारलगायतको सामानहरू प्रतिवादीले चोरी गरेको हो भनी बुझिएका मानिस भक्तबहादुर थापाले अदालतमा आई बकपत्र गरिदिएको पाइन्छ । यसरी बरामदी मुचुल्कामा उल्लिखित अरिहन्त मल्टिफाइवर्स कम्पनीको बिगो रु.२८३६३१- बराबरको तामाको तारलगायतका सामानहरू पटकपटक गरी यी प्रतिवादी राजेश्वर मण्डलले चोरी गरेको कसुर स्थापित हुने देखिन आउने ।

प्रतिवादी राजेश्वर मण्डलको घर, पसल एवम् अफिसको दराजबाट बरामदी मुचुल्कामा उल्लिखित

तामाको तारलगायतका सामानहरू बरामद भएको तथ्य बरामदी मुचुल्काका मानिस ओम थापाले अदालतमा आई बकपत्र गरिदिएको पाइन्छ । सो बरामदीलाई अन्यथा हो भनी प्रतिवादीले कुनै प्रमाण पेश गर्न सकेको नदेखिँदा यी प्रतिवादीले जाहेरवाला कम्पनीबाट बरामद भएको बरामदी मुचुल्कामा उल्लिखित मूल्य रु.२८३६३१- तामाको तारलगायतको सामान चोरी गरेको देखिन आउने ।

मुलुकी ऐन, चोरीको महलको १ नं. मा भएको कानूनी व्यवस्था हेर्दा आफ्नो हक नपुग्ने अचल भई रहेकोलाई चलको हिसाब गराई वा चल धनमालसमेत हक पुग्ने धनीलाई थाहा नदिई वा उसको मन्जुरी नलिई धनीको हक मेटाई आफूले लिना खानाका लागि जुनसुकै कुरा गरी बेइमानीका नियतले कसैले लगेको भने चोरी गरेको ठहर्छ र ऐ. महलको १२ नं. मा साधारण चोरीमा कसुरदारलाई जनही सो चोरीको जम्मा बिगोबमोजिम जरिवाना गर्नुपर्छ भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ । साधारण चोरी मुद्दामा जतिसुकै बिगोको सामान चोरी भएको भनी अभियोगपत्रमा दाबी गरेपनि बरामद नभएका चोरी भएका सामानहरू, यो यस किसिमबाट बरामद हुन नसकेका हुन् भनी प्रमाणित गर्न सक्नु पर्दछ । अभियोग दाबीमा उल्लिखित बिगोका सामानहरू, यो यस तरिकाबाट मासिएकाले बरामद हुन नसकेका हुन् भनी अभियोजन पक्षले प्रमाणित गर्नु पर्दछ । तर प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीले बरामद हुन नसकेको सामानहरू चोरी गरेको स्वीकार नगरेको र सो सामानहरूसमेत बरामद हुन सकेको अवस्था नदेखिँदा चोरी मुद्दामा बरामद भएका सामानहरूको मात्र बिगो कायम हुनु पर्दछ । सुरु जिल्ला अदालतको फैसला हेर्दा बरामद नभएको सामानहरूको मूल्य कायम नगरी बरामद भएको सामानहरूको मात्र मूल्य कायम गरी जरिवाना गरेबाट सो जरिवानासम्मको बिगो कायम गरेको मनासिब देखिन्छ । सुरु फैसलामा बरामद नभएको सामानहरूसमेतको बिगो भराउने गरी

भएको फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदनत अदालत विराटनगरबाट मिति २०६७।३।२९ मा भएको फैसला मनासिब देखिन आएन । यस अवस्थामा सामान नै बरामद हुन नसकेको सामानहरूको बिगोबमोजिमको जरिवाना गर्नुपर्ने स्थिति नै नरहने ।

अब जरिवाना र बरामद नभएको बिगोसमेत प्रतिवादीबाट जाहेरवाला कम्पनीलाई भराइदिएतर्फ हेर्दा सुरु अदालतबाट जाहेरीमा उल्लेख भएको मिति २०६३।७।१६ गतेको मूल्य मुचुल्कामा उल्लिखित विद्युतीय मोटर ब्यारिडहरूबाहेक गरी कायम हुन आएको मूल्य बराबरको बिगोबमोजिम जरिवाना हुने र बरामद नभएको बिगोसमेत यी प्रतिवादीबाट जाहेरवालालाई भराइदिनु भनी स्पष्ट बिगो कायम नगरी सुरु फैसला भएको देखिन्छ । सुरु फैसलालाई जस्ताको तस्तै पुनरावेदन अदालत विराटनगरले समेत सदर गरेको देखिन्छ । चोरी मुद्दामा चोरी भएको बिगो यकिन गरेर सो बिगोबमोजिम जरिवाना गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ । चोरीको कसुर कायम भएपछि बिगो यकिन नगरी प्रतिवादीलाई जरिवाना गर्दा मुलुकी ऐन, चोरीको १२ नं.को प्रतिकूलसमेत हुन जान्छ । वादी नेपाल सरकारले बिगोबमोजिम जरिवाना नगरेतर्फ मात्र पुनरावेदन गरेकोमा चोरी मुद्दामा बरामदी सामानहरूको मात्र बिगो कायम हुने र सोहीबमोजिम जरिवाना हुनेमा बरामदी सामानहरूको बिगो रु.२८३६३।- मात्र भई सोही बिगोबमोजिम जरिवाना गर्नु मनासिब हुने ।

तसर्थ, चोरी भएको बिगो यकिन नगरी प्रतिवादीलाई जरिवाना गरी, बरामद नभएको सामानहरूको बिगोसमेत प्रतिवादीबाट जाहेरवाला कम्पनीलाई भराइदिने गरी पुनरावेदन अदालत विराटनगरबाट मिति २०६७।३।२९ मा भएको फैसला सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी भई प्रतिवादीबाट बरामद भएको बिगो रु.२८,३६३।- बराबरको सामान चोरी गरेको देखिँदा निज प्रतिवादी राजेश्वर मण्डललाई मुलुकी ऐन, चोरीको महलको

१२ नं. बमोजिम बरामद भएको सामानको बिगो कायम हुने र सो बिगो बराबरको रकम रु.२८,३६३।- (अठ्ठाइस हजार तीन सय त्रिसठ्ठी रूपैयाँ) जरिवाना हुने ।

इजलास अधिकृत: रामचन्द्र खड्का

कम्प्युटर: रमला पराजुली

इति संवत् २०७६ साल साउन १२ गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री डम्बरबहादुर शाही र मा.न्या.श्री कुमार रेग्मी, ०७३-CR-०२९७, जालसाजी, रामपतिप्रसाद चमार वि. ओमप्रकाश बढै

प्रस्तुत मुद्दाको मूल पुस्तेवारी हेर्दा बाबु राधे बढै र निजको श्रीमती परमेश्वरी बढैका चार जना छोराहरू सुरेन्द्र, ओमप्रकाश, जयप्रकाश र रामप्रवेश रहेको देखिन्छ । राधे बढैउपर श्रीमती र छोराहरूले अंश मुद्दा दिई यी वादी ओमप्रकाश बढैको अंश भाग पिता राधे बढैको जिम्मामा राखी अन्य अंशियारले सुरु नवलपरासी जिल्ला अदालतमा चलेको अंश मुद्दामा मिति २०५७।१२।२३ मा आफ्नो अंश लिई मिलापत्र गरेको कुरा प्रमाणमा रहेको अंश मुद्दाको मिसिलमा उल्लेख भएको पाइयो । सो मिलापत्रउपर यी वादी ओमप्रकाश बढैले मिलापत्र बदर मुद्दा दिएकोमा मिलापत्र बदर नहुने गरी मिति २०६७।११।१० मा फैसला भएको कुरा प्रमाणमा रहेको मिलापत्र बदरको मिसिलबाट देखिन्छ । निजले सो फैसलाउपर कुनै चुनौती गरेको देखिँदैन । यसरी यी वादी ओमप्रकाश बढैको अंश भाग निजकै पिता राधे बढैको जिम्मामा रहेको कुरा उक्त मिलापत्रबाट देखिँदा यी वादीले आफ्नो पिताबाट अंश लिएको नदेखिने ।

वादी ओमप्रकाश बढै र प्रतिवादी राधे बढैबिच बाबु छोराको नाता रहेको कुरामा कुनै विवाद देखिँदैन । यी वादी मात्र प्रतिवादी राधे बढैको एकासगोलको अंशियार रहेको देखियो । वादी र प्रतिवादीबिच अंशबन्डा नभएको अवस्थामा प्रतिवादी

राधे बढैले वादीको अंश हक लाग्ने जग्गा बिक्री गर्दा निज उमेर पुगेका वादीलाई साक्षी राखेको र मन्जुरी लिएको पनि देखिँदैन । व्यक्तिको अंश हक नैसर्गिक हकको रूपमा रहने हुन्छ । सो हकबाट कुनै पनि अंशियारलाई वञ्चित गर्नु न्यायको रोहमा उपयुक्त हुँदैन । प्रस्तुत मुद्दाका ६ अंशियारमध्ये ४ अंशियारहरूले २०५७।१२।२३ मा नै अंश मिलापत्र गरी वादीको अंश भाग प्रतिवादी बाबु राधे बढैको जिम्मा राखिदिएकोमा विवाद छैन । यस्तोमा वादीले निजका बाबुबाट अंश नलिएको अवस्था देखिँदा देखिँदै उमेर पुगेको साबालक भइसकेको छोराको मन्जुरी नै नलिई बन्डा लाग्ने वादी दाबीबमोजिमको कि.नं.४३५ र ४४८ का जग्गाहरू प्रतिवादी राधे बढैले अर्का प्रतिवादी रामपतिप्रसाद चमारलाई मिति २०६१।१।१५ मा र.नं.३८०३ बाट राजीनामाको लिखत पारित गरी बिक्री गरेको देखिन्छ । अन्य अंशियारले अंश लिई यी वादी मात्र अंश लिन बाँकी रहेको अवस्थामा बन्डा लाग्ने सम्पत्ति बिक्री गर्दा वादीको अंश हकमा असर पर्ने जाने देखिन्छ । यस स्थितिमा वादीलाई अंश हकबाट वञ्चित गर्ने उद्देश्यले नै विपक्षी प्रतिवादीहरूबिच उक्त विवादित जग्गा लेनदेन गरेको मान्नु पर्ने देखिने ।

विपक्षीले गतल बाटो लिई उपचार खोज्न आउनुभएको छ । लेनदेन व्यवहारको १० नं. बमोजिमको हदम्यादभित्र लिखत बदरमा फिराद दायर नभई जालसाजीतर्फ किर्ते कागजको १८ नं.को हदम्यादभित्र सोही महलको ३ र १० नं. बमोजिम परेको फिराद खारेज भागी रहेको निवेदक प्रतिवादीको जिकिर रहेकोतर्फ विचार गर्दा यस्तै प्रश्न उठेको जालसाजी मुद्दाहरूमा सर्वोच्च अदालतको पूर्ण इजलासबाट ने.का.प.२०४३ को नि.नं.२९०० पृष्ठ १०६२ मा “जालसाजीमा दाबी लिई आएको वादीलाई लिखत बदरमा जानुपर्ने भनी अदालतले भन्न मिल्ने देखिँदैन” भनी व्याख्या भइसकेको छ । त्यसैगरी ने.का.प.२०७३ को नि.नं.९७०९ पृष्ठ २०३१ मा “जाहाँ जालसाजको

प्रश्न उत्पन्न हुन्छ, त्यहाँ जालसाजपूर्ण कार्य भएको छ वा छैन भन्ने कुरा नै मुख्य रूपमा हेर्नुपर्ने हुन्छ । लिखत बदरमा जाने हदम्याद काटेको कारणबाट जालसाज नहुने होइन । जालसाजपूर्ण कार्य भएको छ भने लिखत बदरमा म्याद काट्न गौण कुरा हुने” व्याख्या भएको पाइन्छ । यसरी कानूनले रोक नलगाएको अवस्थामा मर्का पर्ने पीडितले आफ्नो अंश जस्तो नैसर्गिक हक प्राप्तिका लागि आफूसँग उपलब्ध प्रभावकारी उपचार खोजी न्याय प्राप्त गरेकोलाई अन्यथा मान्न नसिकने ।

वादी उमेर पुगेको साबालक भएको देखिएको र प्रतिवादी राधे बढैले आफ्नो साबालक छोरो आफूसँग एकासँगोलमा बसेको अंशियार देखिइरहेकोमा विवाद देखिँदैन । यस्तो अवस्थामा निज वादीको मन्जुरी नलिई साक्षीसमेत नराखी वादीलाई अंश हकबाट वञ्चित पार्ने नियतले जालसाजीपूर्ण तरिकाले प्रतिवादी राधे बढैले अर्का प्रतिवादी रामपतिप्रसाद चमारलाई मिति २०६१।१।१५ मा र.नं.३८०३ बाट राजीनामाको लिखत पारित गरिदिएको देखिन्छ । सो आधारमा उक्त लिखतमा उल्लिखित जग्गामध्ये वादीको अंश हक जति लिखत जालसाज हुने र जालसाज गर्ने प्रतिवादी राधे बढैलाई फिराद दाबीअनुसार किर्ते कागजको १० नं. बमोजिम जरिवाना हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत बुटबलबाट भएको फैसला मनासिब देखिने ।

तसर्थ, उल्लिखित आधार प्रमाणबाट वादी र सहप्रतिवादी राधे बढै एकासँगोलको अंशियार रहेको र निजहरूबिच अंशबन्डा नभएको अवस्थामा निज वादी ओमप्रकाश बढैको अंश हकसमेत लाग्ने जग्गा निज वादीको मन्जुरी नलिई अंश हकबाट वञ्चित गर्ने उद्देश्यले विवादित जग्गा बिक्री गरेको देखियो । यसरी वादीको अंश हक लाग्ने जग्गा सहप्रतिवादी राधे बढैले अर्का प्रतिवादी रामपतिप्रसाद चमारलाई जालसाजपूर्ण तरिकाले मिति २०६१।१।१५ मा र.नं.३८०३ बाट पारित गरेको राजीनामाको लिखतमा उल्लिखित जग्गामध्ये वादीको अंश हक

२ भागको १ भागसम्म लिखत जालसाज हुने र सो जालसाज गर्नेमध्येका प्रतिवादी राधे बढैलाई मुलुकी ऐन, किर्ते कागजको १० नं. बमोजिम रु.७८७५१- (सात हजार आठ सय पचहत्तर रूपैयाँ) जरिवाना हुने ठहर्‍याई सुरु नवलपरासी जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।१।१० मा भएको फैसलालाई सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: रामचन्द्र खड्का

कम्प्युटर: रमला पराजुली

इति संवत् २०७६ साल साउन १२ गते रोज १ शुभम् ।

इजलास नं. १७

मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०६७-CI-०४१५, जग्गा हक कायम दर्ता बदर दर्ता कायम, विजयदेव पन्त, वि. मन्त्रिपरिषद् सचिवालय, काठमाडौंसमेत

यसमा फिराद दाबी हेर्दा, विवादित कि.नं. १७९ र १८४ को जग्गाको एवम् जिल्ला सुनसरी वसन्तपुर गा.वि.स. वडा नं. ६(ग) कि.न. ९ को जग्गा वि. २-१-१६ तत्कालीन श्री ५ को सरकारको नाममा दर्ता भएकोमा सो दर्तासमेत बदर गरी विवादित कित्ताका जग्गाहरूमा मेरो हक कायम गरिपाउँ भन्ने वादी दाबी भएकोमा पुनरावेदन अदालत विराटनगरबाट भएको मिति २०६६।३।२३ को फैसला हेर्दा कित्ता नं. १७९ र कि.नं. १८४ हरूको हकमा मात्र वादी दाबी नपुग्ने गरी भएको सुरु सुनसरी जिल्ला अदालतको फैसला सदर भएको देखियो भने विवादित कित्ता नम्बर ९ को हकमा वादी दाबी पुग्न सक्ने वा नसक्ने सम्बन्धमा सो फैसलामा कुनै निर्णय गरेको देखिएन । साबिक मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको १९२ नं. मा "... गैह्र मुद्दा फैसला गर्दा एउटै मिसिलबाट गर्नुपर्ने काममध्ये केही बाँकी राखी पछि बुझी छिन्ने भन्ने बेहोरासँग फैसला गर्न हुँदैन" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको र "मुद्दामा निर्णय गर्नुपर्ने विवादित

प्रश्नमध्ये केहीमा निर्णय गरी र केहीमा निर्णय नगरी फैसला गरेको रहेछ भने मनासिब समय तोकी बाँकी प्रश्नको समेत निर्णय गरी मुद्दा किनारा गर्नु भनी मिसिल सम्बन्धित अदालत निकाय वा अधिकारीसमक्ष पठाउन सकिने" भन्ने न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ को दफा १४(१)(घ) मा कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ । माथि उल्लेख भएबमोजिम पुनरावेदन अदालतको फैसला उल्लिखित कानूनी व्यवस्था अनुरूप नभई त्रुटिपूर्ण रहेको देखिन आएकोले उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाबमोजिम पुनरावेदन अदालत विराटनगरको उक्त मिति २०६६।३।२३ को फैसला बदर गरिदिएको छ । अब फिराद दाबीका जग्गाहरू सम्बन्धमा पुनः बुझ्न बाँकी प्रमाण भए सोसमेत बुझी वादी दाबीको सम्पूर्ण कुराहरूमा कानूनबमोजिम निर्णय गर्नु भनी तारेखमा रहेका पक्षहरूलाई तारेख तोकी मिसिल हालको उच्च अदालत विराटनगरमा पठाई दिने ।

इजलास अधिकृत: कमलकान्त जोशी

कम्प्युटर: रमला पराजुली

इति संवत् २०७६ साल जेठ १७ गते रोज ६ शुभम् ।

एकल इजलास

१

मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७४-WO-०६५४, उत्प्रेषण / परमादेश, डिलहरि शर्मा, वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत

नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ विधायिकाद्वारा निर्मित कानून भएको र नागरिक लगानी कोष यस ऐनको दफा ३(२) बमोजिम अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित सङ्गठित संस्था भई दफा ३९ बमोजिम कोषको लेखा परीक्षण नेपालको संविधानको धारा २४० बमोजिम नियुक्त महालेखा परीक्षकबाट वा निजले तोकेको लेखा परीक्षकबाट

हुने व्यवस्था भएबाट यी संवैधानिक एवम् कानूनी व्यवस्थाहरूको यथोचित पालना गरी गराई कोषको आर्थिक काम कारबाहीलाई कानून सङ्गत् रूपमा राख्ने व्यवस्था ऐनमै रहेकोले यस प्रकृतिको अनुगमन र निरीक्षण हुने अवस्थामा निवेदकले शङ्का गरेजस्तो यो कोष केही सीमित सञ्चालकबाट धरासायी तवरबाट सञ्चालन हुन सक्ने परिस्थिति सामान्यतः देखिँदैन । संस्थाले सञ्चालकहरूलाई यदि गैरकानूनी रूपमा कुनै तलब भत्ता दिएको हो भने लेखा परीक्षणबाट त्यस्तो कार्यको वैधानिकताबारे प्रश्न उठ्न सक्ने र त्यसरी प्रश्न उठेमा नियमानुसार कारबाही हुने नै हुन्छ । अर्कोतर्फ, ऐनको दफा ४८ बमोजिम नेपाल सरकारले आवश्यक निर्देशन दिन सक्ने व्यवस्था, दफा ४९ बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकले देशको मौद्रिक स्थितिलाई ध्यानमा राखी निर्देशन दिन सक्ने अवस्था, दफा ५० मा नेपाल सरकारले निरीक्षक नियुक्त गरी कोषको काम कारोबारको जाँचबुझ गर्नसक्ने व्यवस्थाबाट कसैले यसलाई एकलौटी वा आत्मनिष्ठ रूपमा सञ्चालन गर्नसक्ने अवस्थाको सामान्यतया अनुमान गरिहाल्नु उचित देखिँदैन । निवेदकले उठाएका शङ्काहरूको लागि ऐनमै सन्तुलित एवम् उपयुक्त व्यवस्था भएको देखिन्छ, आवश्यकताअनुसार त्यसलाई संशोधन, परिवर्तन वा परिमार्जन पनि गर्न सकिने नै हुन्छ । कुनै कसैले अनियमितता गरेमा प्रचलित कानूनबमोजिम कारबाही हुनेमा तत्काल अविश्वास गर्नुपर्ने कारण पनि नदेखिने ।

रिट निवेदक अधिवक्ता डिलहरि शर्माले नागरिक लगानी कोषको सञ्चालक पदमा नियुक्ति गर्ने निर्णयसँग आफ्नो सार्थक सम्बन्ध रहेको र उक्त निर्णयबाट सर्वसाधारण जनताको सामूहिक हक हितमा यो यसरी असर गरेकोले उक्त निर्णय सार्वजनिक सरोकारको विवाद रहेको भनी प्रस्तुत निवेदन लिई आएको भए तापनि मिति २०७०।२।२६ गते को मन्त्रीस्तरीय निर्णय बदर गर्न उक्त निर्णय भएको चार

वर्षपछि रिट निवेदन लिई आउनु पर्ने औचित्य रिट निवेदकले पुष्टि गर्न सकेको देखिँदैन । रिट निवेदकले आफू नेपालको नागरिक तथा कानून व्यवसायीको हैसियतले प्रस्तुत रिट निवेदन दायर गरेको उल्लेख गरे पनि नागरिक लगानी कोषको सञ्चालक नियुक्त गर्ने मिति २०७०।२।२६ नेपाल सरकार, मन्त्रिस्तरीय निर्णयबाट सार्वजनिक हक वा हितमा के कसरी असर परेको छ, उक्त निर्णय अनुसार नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ बमोजिम नागरिक लगानी कोषको सञ्चालक पदमा नियुक्ति गरेको कार्यसँग रिट निवेदकको सार्थक सम्बन्ध के छ भन्ने कुरासमेत खुलाउन सकेको नदेखिने ।

अतः उपर्युक्तबमोजिम विलम्ब तथा सार्थक सरोकारको पुष्टि हुन नसकेका आधार कारणबाट रिट निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुने अवस्था नदेखिएकोले विपक्षीहरूबाट लिखित जवाफ पेस गर्ने आदेश गरिरहनु परेन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत : महेन्द्रप्रसाद भट्टराई

कम्प्युटर : अमिररत्न महर्जन

इति संवत् २०७४ साल चैत १२ गते रोज २ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७४-WO-०६१७, उत्प्रेषण / परमादेश, *यज्ञमणी न्यौपाने वि. सम्माननीय राष्ट्रपति, राष्ट्रपतिको कार्यालय शीतलनिवाससमेत*

राष्ट्रपतिबाट मिति २०७४।१।१३ मा खड्गप्रसाद ओलीलाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्ति गरेको निर्णय भएको देखिन्छ । संविधानको धारा ७६ बमोजिम खड्गप्रसाद ओलीलाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्ति गरेको कुरा यिनै रिट निवेदकबाट नै आफ्नो रिट निवेदनमा उल्लेख गरेको पाइन्छ । उक्त संवैधानिक व्यवस्था हेर्दा प्रधानमन्त्री प्रत्यक्ष निर्वाचित हुने नभई प्रतिनिधि सभामा बहुमत प्राप्त संसदीय दलको नेतालाई प्रधानमन्त्री नियुक्ति गर्नुपर्ने हुन्छ । खड्गप्रसाद ओलीबाहेक अब

कुनै संसद् सदस्यले आफू बहुमत प्राप्त संसदीय दलको नेता भएको भनी कसैले दाबी गरेको अवस्था देखिँदैन। धारा ७६ को उपधारा २ अनुसार प्रतिनिधि सभामा कुनै पनि दलको स्पष्ट बहुमत नरहेको अवस्थामा प्रतिनिधि सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने दुई वा दुईभन्दा बढी दलहरूको समर्थनमा बहुमत प्राप्त गर्नसक्ने प्रतिनिधि सभाको सदस्यलाई राष्ट्रपतिले प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्नुपर्नेछ र सोही धाराको उपधारा ३ अनुसार उपधारा १ र २ अनुसार प्रधानमन्त्री हुन सक्ने अवस्था नभएमा वा विश्वासको मत लिन नसकेमा सबैभन्दा बढी सदस्यहरू भएको दलको संसदीय दलको नेतालाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्नेछ भन्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको पाइन्छ। संसदीय दलको नेताको रूपमा रहेका खड्गप्रसाद ओलीको दल बहुमत प्राप्त दल रहेको देखिएको र संविधानको धारा ७६ को १ को अवस्थासमेत विद्यमान रहेबाट सोहीअनुसार प्रधानमन्त्री नियुक्त भएको अवस्थामा अन्यथा गरिरहनु पर्ने अवस्था देखिँदैन। स्वयम् निवेदकले नै खड्गप्रसाद ओलीको दलले बहुमत प्राप्त गर्न नसकेको भनी भन्न सकेको अवस्थासमेत देखिँदैन। संविधानले गरेको प्रस्ट संवैधानिक व्यवस्थाअनुसार नियुक्त भएको कुरालाई अन्यथा जिकिर लिनुपर्नेसम्मको अवस्था नभई संविधानको अक्षरशः पालना भएको नै देखिँदा अरु विचार गरिरहनु नपर्ने।

संविधानको धारा ७६ मा प्रधानमन्त्री नियुक्त हुन र मन्त्रिपरिषद्को गठन गर्नुपूर्व प्रतिनिधि सभा सदस्य पदको सपथ ग्रहण गर्नुपर्ने भन्ने अनिवार्य संवैधानिक व्यवस्था रहेको समेत देखिएन। संविधानको धारा ८८ अनुसार संघीय संसद्को प्रत्येक सदनका सदस्यले सदन वा त्यसको कुनै समितिको बैठकमा पहिलो पटक भाग लिनुअघि संघीय कानूनबमोजिम

सपथ लिनु पर्नेछ भन्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। संघीय संसद्को समर्थन नै नगरिएको कारणबाट प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त हुनलाई बन्देज लगाएको अवस्था देखिँदैन भन्ने अघिल्लो मन्त्रिपरिषद्ले राजीनामा गरिसकेको अवस्था देशको कार्यकारिणी रहने मन्त्रिपरिषद् गठन नगरी रिक्तता रहने अवस्था नदेखिने।

राष्ट्रपतिबाट भएको निर्णयबाट निवेदकको संवैधानिक हक उल्लङ्घन भएको भन्ने सम्बन्धमा स्पष्ट संवैधानिक आधारसमेत खुलाउन सकेको पाइँदैन। रिट निवेदकले राजनीतिक प्रश्न समावेश भएको असान्दर्भिक विषयवस्तु उठाएको हुँदा प्रस्तुत रिट निवेदन प्रथम दृष्टिमा (Prima facie) औचित्यपूर्ण रहेको नदेखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदनमा कारण देखाउ आदेश जारी गरी लिखित जवाफ मगाई रहनु परेन। साथै निवेदकले माग गरेको राजनीतिक विषयलाई सार्वजनिक सरोकारको रोहमा तथ्यतर्फ प्रवेश गर्नुपर्ने अवस्था रहेको पनि देखिएन। राजनीतिक विषय राजनीतिक तवरबाट समाधान हुने विषय पनि हो। राजनीतिक विषयलाई प्राविधिक रूपले समाधान गर्न खोज्ने र प्राविधिक विषयलाई राजनीतिक रूपले समाधान खोज्नु कुनै पनि दृष्टिकोणबाट औचित्यपूर्ण मान्न नसकिने।

अतः राष्ट्रपतिबाट भएको निर्णयबाट निवेदकको संवैधानिक हक उल्लङ्घन भएको भन्नेसम्बन्धमा स्पष्ट संवैधानिक आधारसमेत खुलाउन सकेको नदेखिँदा प्रस्तुत निवेदनमा लिखित जवाफ मागिरहनु परेन। प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने।

इजलास अधिकृतः तारादेवी महर्जन

कम्प्युटरः चन्द्रा तिमल्सेना

इति संवत् २०७४ साल फागुन गते रोज ३ शुभम्।